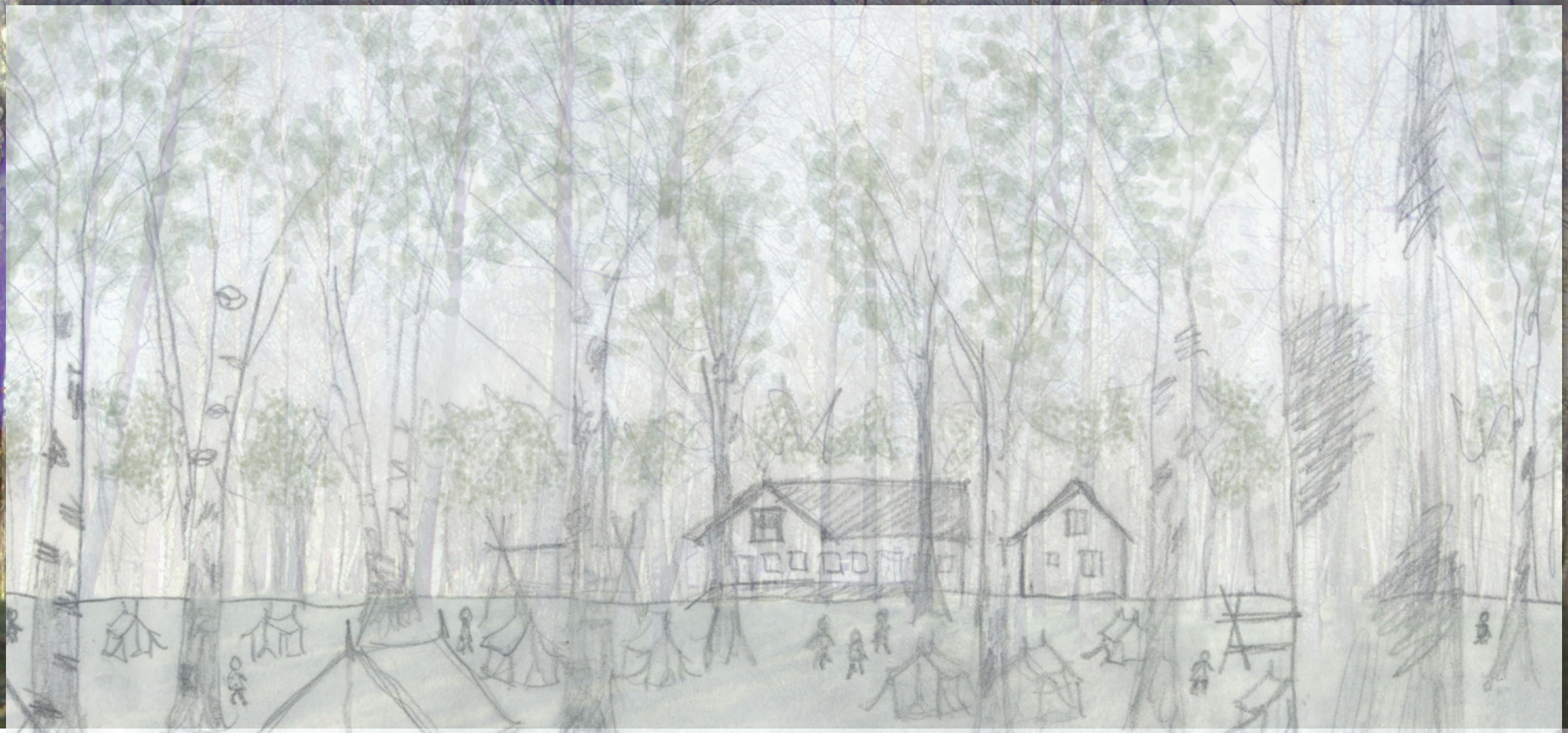

Planering av lägerområden – exemplet Sjöröd

Susanne Sandelius, Examensarbete vid institutionen för stad och land, Sveriges lantbruksuniversitet, Ultuna

© Susanne Sandelius, 2008-06-01

Planering av lägerområden - exemplet Sjöröd
Camp site planning - applied to Sjöröd in southern Sweden

EX0324 Examensarbete för yrkesexamen på landskapsarkitektprogrammet 2008
vid institutionen för stad och land, Sveriges lantbruksuniversitet, Ultuna
30 hp (20 p) i ämnet landskapsplanering

Handledare: Petter Åkerblom, institutionen för stad och land
Examinator: Kristina Nilsson, institutionen för stad och land
Biträdande examinator: Håkan Qvarnström, A5 Arkitekter och Ingenjörer

Nyckelord: Sjöröd, Gyllebo, Östra Vemmerlöv, Österlen, Skåne, scout, läger, planering, program, bokskog, fruktodling
Keywords: Scania, scout, camp, planning, policy, beech wood, orchard

Innehållet får inte kopieras eller spridas utan tillstånd från författaren.

Online publication of this work: http://epsilon.slu.se

"The child wants to do things, so let us encourage him to do them by pointing him in the right direction, and allowing him to do them how he likes. Let him make mistakes; it is through making mistakes that his experience is formed". Baden-Powell, Headquarters Gazette, Januari 1916 (WOSM 2005 s. 57).

Abstract

This is a final thesis on the landscape architecture program at the Swedish University of Agricultural Sciences. It is the end of five years of studies and comprises 30 ECTS.

This thesis is about the camp area Sjöröd, located by Gyllebosjön (the Gyllebo Lake) on Österlen in Skåne, southern Sweden. The thesis results in plan for how the area could be used in the future. It also raises the questions; what scouting of today is, how it is to be developed for the future, what a camp is and which aims the scout movement has set up for itself and its activities. The thesis also treats what is typical for Skåne, for Österlen and for the area around Sjöröd as a starting point. A historical description is given about Sjöröd's development from the nineteenth century and ahead. Theories about destination development among other things are raised as a support for the development of Sjöröd. In order to know how the youth of today think about scout camps, I have done a survey of how some scouts in different ages and locations in Sweden think about camps.

An important aspect which many scouts express in my survey is that the most important thing on a scout camp is the social part to meet known friends and strangers. My proposal includes this and wants Sjöröd to be a meeting point for scouts from far and near.

Other important aspects are to be able to gather both in the small group as well as many people together, that the scouts themselves should participate in design and performance, the personal development

Foto: Britta Sandelius

of the participants, to live everyday life on the camp, knowledge about the environment and nature and to practice outdoor life.

To shape a temporary place, which a scout camp could be said to be, demands that you make the best use of the place's specific quality. To shape such a place, with specific qualities that can be used variously by different future camps and other events is what this final thesis is concerned about.

The different aspects; scouting, the specific of Skåne, Sjöröd as a place, theories and the scouts own opinion are summarised in two policies; one policy which is common for camp sites in Sweden and one policy which is specific for Sjöröd. Then the thesis results in the plan for the area. The proposal makes Sjöröd **the glade in the wood** and creates a pattern of different glades where you can meet other people both formal and informal. The thesis also includes a time planning part and a reflective part.

The final thesis can be read by scouts who are interested in camp and camp development as well as it can be read and used by other organisation representatives who are interested in the same matter as well as landscape architects who want an understanding of the subject.

Sammanfattning

Detta examensarbete handlar om lägerområdet Sjöröd, beläget vid Gyllebosjön på Österlen i Skåne. Examensarbetet landar i en plan för hur området skulle kunna nyttjas i framtiden. Det tar också upp vad scouting är idag, hur det håller på att utvecklas inför framtiden, vad ett läger är samt vilka målsättningar scoutrörelsen själva satt upp för sin verksamhet. Arbetet behandlar även vad som är typiskt för Skåne, för Österlen och för området kring Sjöröd för att kunna ta avstamp i detta. En historisk beskrivning ges av Sjöröds utveckling från 1800-talet och framåt. Teorier om bland annat destinations-utveckling tas upp som stöd för utvecklingen av Sjöröd. För att kunna veta hur dagens unga ser på scoutläger har jag gjort en undersökning av hur ett antal scouter i olika åldrar och på olika platser i Sverige ser på läger.

En viktig aspekt som många scouter berättar om i min undersökning är att det viktigaste på ett scoutläger är det sociala, att träffa kända och okända människor. Mitt förslag tar fasta på detta och vill att Sjöröd ska bli en mötesplats för scouter från när och fjärran.

Andra viktiga aspekter är att kunna samlas både i den lilla gruppen såväl som många tillsammans, att scouterna själva ska delta i utformande och utförande, lägerdeltagarnas personliga utveckling, att leva vardagsliv på lägret, kunskaper om miljö och natur samt friluftsliv.

Att gestalta en tillfällig plats, vilket ett scoutläger kan sägas vara, kräver att man tar till vara platsens specifika egenskaper. Att gestalta en sådan plats, med

Foto: Britta Sandelius

specifika egenskaper som kan tas till vara på olika sätt till olika framtida läger och andra evenemang är vad detta examensarbete handlar om.

De olika aspekterna; scouting, det skånska, Sjöröd som plats, teorier och scouternas egna åsikter sammanfattas i två program. Ett program som är allmänt för lägeranläggningar i Sverige och ett som är specifikt för Sjöröd. Förslaget gör Sjöröd till **gläntan i skogen** och skapar ett system av olika gläntor där man kan mötas formellt och informellt. Därefter landar arbetet i planen. Sedan följer en tidsplanerande och en reflekterande del.

Examensarbetet kan läsas av scouter som är intresserade av läger och lägerutveckling men det kan även läsas av och komma till nytta för andra organisationers företrädare som är intresserade av samma frågor eller landskapsarkitekter som önskar få en insyn i frågan.

Förord

Foto: Nils Nyman

Detta är ett examensarbete om ett scoutlägerområde. Jag som alltid drömt om att arbeta heltid med scouting fick för en termin prova på hur det var att göra detta och samtidigt driva ett uppdrag gentemot en uppdragsgivare. Jag tror detta var den största lärdomen under arbetet, hur det är att ha en uppdragsgivare och att samtidigt försöka göra ett så bra examensarbete som möjligt.

Arbetet är, liksom man bör tänka i all scoutverksamhet indelat i delarna VAD, HUR, VAR, NÄR och VARFÖR. Redan BP* var av den uppfattningen. VAD behandlar bakgrunden och förutsättningarna för arbetet, HUR beskriver hur man bör göra, VAR är teorierna applicerade på Sjöröd. NÄR är en tidsplanering och VARFÖR kopplar tillbaka.

Min förhoppning är att Södra Skånes scoutdistrikt, vilka ligger bakom uppdraget, kommer att ha stor nytta av arbetet. Men jag hoppas även att de allmänna delarna av arbetet kommer att kunna användas av andra som äger, förvaltar eller nyttjar liknande anläggningar.

Som BP sa; En scout lämnar efter sig två saker: Ett tack och ingenting. Jag vill tacka Södra Skånes scoutdistrikt, och där särskilt Magnus Johnson, för uppdraget. Sen vill jag tacka Petter Åkerblom som varit handledare. Tack alla scouter i Uppsala och Skåne som ställt upp på intervjuer, tack särskilt till Gösta Lindhagen. Tack till LOTS som lät mig vara med under påskveckan på Sjöröd och svara på alla mina frågor. Tack till Gun och Uno Jonsson som berättade om Sjöröds historia. Tack till Scoutmuseet i Malmö, Universitetsbiblioteket i Lund, Landsarkivet i Lund, Alnarpsbiblioteket, Lantmäteriet i Malmö och Gävle, Södra Skånes scoutdistrikts kansli, Uppsala universitetsbibliotek, Mats Lieberg, Riksantikvarieämbetet, Scoutmuseet i Kjesäter samt Stockholms stadsarkiv för hjälp med att hitta information. Tack till fotografer som lånat ut bilder. Tack till Karin för att jag fick bo hos dig, tack till Johan för att det var ditt ”fel” att jag snubblade över uppdraget. Tack till dem som stöttat mig; klasskompisarna på Ultuna, Axel, familjen.

Men jag hoppas detta är mer än ett ”ingenting”.

Ultuna 1 juni 2008

Susanne Sandelius

*BP, Lord Robert Baden Powell , Scoutings grundare, mer om honom senare

Innehåll

Abstract 4
Sammanfattning 5
Förord 6
Innehåll 7

VAD 8
Uppgiften 10
Ungdomsorganisationer och läger 12
Scouting 14
Det skånska landskapet 24
Platsen Sjöröd 28

HUR 38
Hur utvecklar man en destination? 40
Hur utformar man ett läger? 42
Hur ser dagens scouter på läger? 44
Hur ser användarna på Sjöröd? 50
Program för lägerområden 54

VAR 58
Program för Sjöröd 60
Förslag 62

NÄR 78
Tidsplanering 80

VARFÖR 82
Därför! 84
Reflektion 85

Källor 86
Bilaga 1 - Intervjuguide 90
Bilaga 2 - Förslag (A3)

Foto: LOTS

VAD

I detta avsnitt, VAD-avsnittet, beskrivs vad som är viktigt för planeringen av ett lägerområde i allmänhet och planeringen av Sjöröd i synnerhet. Här besvaras frågor som; Vad är ett läger? Vilka ungdomsorganisationer sysslar med lägerverksamhet? Vad innebär uppgiften att planera ett lägerområde? Vad är scouting och vilken betydelse får det för utformandet av ett lägerområde?

Vad finns det för andra anläggningar som konkurrerar med Sjöröd? Vad är typiskt för Skåne, för Österlen och för Sjöröd? Vad finns på Sjöröd idag? Vad har hänt där under historiens lopp?

I det inledande kapitlet ”Uppgiften” beskrivs bakgrunden till uppgiften och arbetets mål och syfte liksom metod och material.

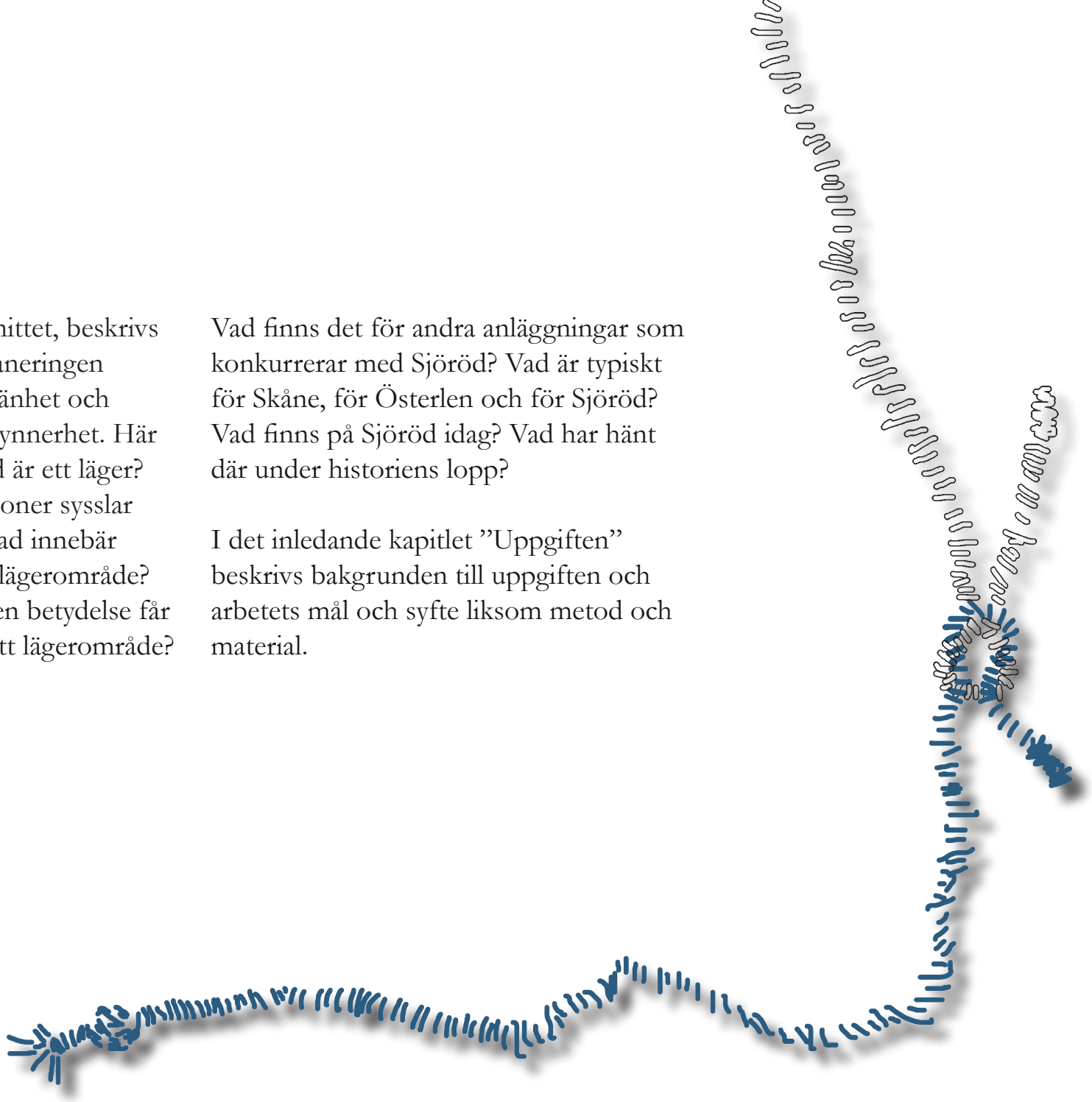

Uppgiften

Uppgiften i detta examensarbete är att göra en områdesplan för hur lägerområdet Sjöröd, belägen vid Gyllebosjön på Österlen i Simrishamns kommun, kan använda sin mark i framtiden. Lägerområdet skall anpassas till framtidens variabla behov och till scoutverksamhet idag och i framtiden.

Bakgrunden till uppgiften är en förfrågan från Södra Skånes scoutdistrikt. Distriktet, vilket äger Sjöröd, önskar utveckla lägerområdet och vill att en landskapsarkitekt tittar på området och vilka områden som kan användas till vad. De önskar få en utomståendes syn på saken med de specialkunskaper som en landskapsarkitekt har. Jag har valt att ta mig an uppgiften och göra det till ett examensarbete eftersom jag har kunskaper både som snart klar landskapsarkitekt och som scout som jag kan sammanföra i arbetet.

Södra Skånes scoutdistrikt har en anläggningsgrupp vars uppgift är att förvalta distriktets anläggningar. Den största av dessa anläggningar är Sjöröd. Sjöröd köptes in 1983 och har med tiden rustats upp. Idag rustar en grupp som kallas LOTS upp Sjöröd samt arrangerar kårläger. Anläggningsgruppen har det formella ansvaret för Sjöröd, och är de som givit mig förfrågan om att ta mig an uppgiften (Johnson 2008).

I Skåne finns omkring 15 000 scouter i olika åldrar fördelade cirka 200 kårer spridda över landskapet (Redgård 2007). Många av dessa scouter finns i området kring Malmö och Lund.

Södra Skånes scoutdistrikt skall kunna använda sig av resultatet i detta examensarbete. Arbetet skall även tillföra kunskap till andra som äger, förvaltar och nyttjar liknande anläggningar. Arbetet är dock ett examensarbete och ska därför uppfylla målen för ett sådant samt kunna förstås av andra landskapsarkitekter.

Mål och Syfte

De övergripande frågeställningarna i arbetet kan formuleras som; Hur kan ett lägerområde gestaltas med hänsyn tagen till platsens speciella förutsättningar och möjligheter? Hur kan landskapsarkitektur bidra till att utveckla detta slags fritidsanläggningar? Vad vill dagens scouter göra när de är på läger? Hur kan man skapa fysiska förutsättningar som passar det framtida scoutprogrammet? Hur kan man göra ett lägerområde som är flexibelt inför framtidens behov?

Detta examensarbete fördjupar sig i lägerområdet Sjöröd. Därför blir frågeställningen i arbetet; Hur kan lägerområdet Sjöröd användas på bästa sätt, med hänsyn tagen till scoutverksamheten och till platsens speciella förutsättningar och historia? Sjöröd är en anläggning som funnits ett tag, men Södra Skånes scoutdistrikt känner att det är dags att utveckla anläggningen. För att genomföra förändringar krävs en överblick. Förändringar behöver också anpassas till framtidens okända behov och den utveckling som sker inom svensk scouting.

Målet med arbetet är att skapa en områdesplan som Sjöröd kan ta fram och använda när de ska göra någonting på sin mark i framtiden. De allmänna delarna i arbetet ska kunna användas av andra som planerar, äger eller förvaltar liknande lägerområden.

Metod och material

Information till arbetet har samlats in genom litteraturstudier, kartstudier, intervjuer samt platsbesök med inventering. Jag har studerat litteratur om scouting, litteratur om Skåne och området kring Sjöröd. Jag har studerat historiska kartor för att få en koppling till den historiska dimensionen, samt nyare kartor och flygbilder. Jag har intervjuat ett antal personer, främst scouter i alla åldrar från minior (8-10 år) till rover (över 18 år). Jag har även pratat med anläggningsgruppen och LOTS om hur de ser på området och dess framtid. Under tio dagar besökte jag Sjöröd och inventerade området.

Arbetet avgränsas rumsligt till att omfatta lägeranläggningen Sjöröd inklusive badplatser och andra områden som får användas av scouterna under lägerverksamhet. Störst vikt har dock lagts på det område, fastigheten Gyllebo 1:16, som Distriktet själva äger.

Tematiskt behandlar arbetet scouting och scoutings utveckling och hur det får betydelse för utformningen av lägeranläggningar och liknande. Arbetet har alltså inte problematiserat scouting som fenomen, medlemsantal, image etc.

I allmänhet är lite forskning gjord om scouting enligt Westbergs doktorsavhandling *Den upproriska skötsamheten* (2007). Dock är en liknande utredning som denna gjord om lägeranläggningen Vässarö 1962 (Stockholms scoutdistrikt 1962).

Foto: LOTS

Sjöröds lägerområde.

Ungdomsorganisationer och läger

Ett läger är enligt Nationalencyklopedin;

> ”enklare, tillfällig förläggning för en större grupp människor vanl. med tält, baracker e.d.; spec. för personer som idkar friluftsliv.”

Typexempel är träningsläger, scoutläger, lägerskolor, flyktingläger, fältläger. Ett lägerområde kan då definieras som ett område där lägerverksamhet bedrivs.

I Sverige finns och har funnits en mängd organisationer som bedriver lägerliv som en del av sin ungdomsverksamhet, här kan nämnas idrottsrörelsen, religiösa organisationer, politiska organisationer och scoutrörelsen. Organisationer som Friluftsfrämjandet och 4H-rörelsen använder också friluftsliv som en viktig del av sin ungdomsverksamhet. Lägerskolor använder sig också av lägrets form men inom skolans ram. En annan form av lägerverksamhet är sommarkolloverksamhet.

Inom idrottsrörelsen ordnas ofta sommarläger som fotbolls- rid- och seglarläger. En stor del av tiden på dessa läger ägnas åt den idrott man är där för att utöva. Man bor oftast i enklare hus. Dock ägnas en del av tiden åt annat än idrott som att bada, leka, utflykter med mera.

Religiösa organisationer har barn- och ungdomsverksamhet. Ofta är den organiserad inom scoutings ram. Politiska organisationer har viss ungdomsverksamhet, tidigare var den mer inriktad på friluftsliv än idag. Här kan nämnas Unga Örnar med sitt ”måttfulla friluftsliv” fram till 1957.

Friluftsfrämjandet har barn- och ungdomsverksamhet inom sina friluftsskolor bland annat Skogsmulleskolan. Friluftsskolornas fokus är att lära om naturen och friluftslivet. Aktiviteter sker i naturen utan lägerplatser som är särskilt iordningställda. 4H-rörelsen ordnar läger, bland annat lantgårdsläger på sina gårdar men även friluftsläger (Sandell & Sörlin 2000).

På lägerskolor får en ordinarie skolklass prova på lägerliv under ett par dagar, oftast bor man i enklare hus på lägerområdet och ägnar sig åt aktiviteter som man inte kan ägna sig åt i skolan som samarbetsövningar, naturstudier med mera.

Sommarkolloverksamhet sker på fasta gårdar där man bor i hus. Verksamheten kan ha olika inriktning som musik eller matlagning men mycket tid ägnas åt lekar, utflykter och friluftsliv.

Militärens fältläger och flyktingläger är andra exempel på förläggning av ett stort antal människor under enklare förhållanden. Denna typ av läger i krissituationer kräver en väl organiserad lägerplats.

Detta arbete behandlar dock läger inom scoutrörelsens ram och därför följer en beskrivning av scoutrörelsen och de punkter inom rörelsen som får betydelse för utformandet av läger. Det sammanfattande kapitlet ”Program för lägerområden” kan även tillämpas på andra organisationers lägeranläggningar.

Allemansrätten

I Sverige har vi rätt att röra oss i skog och mark oberoende av vem som är markägare. Allemansrätten är inskriven i grundlagen, men det finns ingen lag som exakt reglerar vad man får och inte får göra.

Allemansrätten ger rätt att tälta på annans mark, förutom tomtmark. Exakt var man får tälta, hur länge man får tälta och hur stor grupp man får tälta är inte klart definierat. Ofta brukar man ange att det är tillåtet att tälta ett dygn om man är ett mindre antal personer. För ett läger, som enligt definitionen består av en större grupp människor som tältar, bör man söka tillstånd från markägaren (Bengtsson 2004).

För att kunna ha tillgång till en plats dit man kan återkomma och anordna läger kan det vara bra att organisationen som ordnar lägren själva äger marken.

ka Scoutförbunde

Läger: Sjöröd

Scouting

Scouting kan sägas vara en form av karaktärsfostran som är utvecklad i kontakt med naturen och samtidigt vilande på en kristen grund. Det finns vissa aspekter som är gemensamma för scouting genom tiden och mellan länder. Här kan nämnas patrullsystemet, learning-by-doing, inspirationskällorna och att man använder sig av gemensamma dräkter (Westberg 2007).

Historia

Scouting startades i Storbritannien 1907 av Robert Baden-Powell, en yrkesmilitär som under sin karriär tillbringat mycket tid i Indien och Afrika. Baden-Powell hittade sin inspiration till rörelsen i sin militärkarriär, i de strömningar som fanns i samhället på den tiden samt riddarromantik och exotiska kulturer. 1908 kom den första upplagan av den berömda boken *Scouting for boys* där Baden-Powell beskrev och utvecklade rörelsens ideologi och metod. 1909 spreds scouting till Sverige, av Ebbe Lieberath som startade den första scoutkåren i Göteborg. Samma år kom de första scoutflickorna i Storbritannien. Under åren startade ett antal befintliga rörelser som till exempel Frälsningsarméns egna scoutförbund. Från början var scouting avsett för åldern 11-15 år men 1915 organiserade Baden-Powell scouting för pojkar i 8-11 års-åldern, vargungar och senare även för äldre pojkar, vandrarscouter. Under världskrigen gjorde scouter i flera länder insatser inom till exempel jordbruk och beredskapsarbete. 1960 slogs flick- och pojkscouting ihop inom det största scoutförbundet i Sverige, Svenska scoutförbundet (Puke 1982). Mer om scoutings historia finns att läsa i den av Svenska scoutrådet nyutgivna *Scouting 100 år*.

Dagens scouting

I dagens scouting finns mycket kvar av utsprunget. Men rörelsen har naturligtvis också utvecklats liksom samhället i övrigt har utvecklats. Här beskrivs hur scouting ser ut i Sverige våren 2008. Det kan i mångt och mycket sägas vara en ögonblicksbild, men den bygger naturligtvis på en hundraårig tradition som samtidigt är på väg att förändras för att anpassas till framtiden.

Liljestrand skriver i sin bok *Vi äro svenska scouter vi* (2007) om scoutrörelsens problem i dagens samhälle. Han skriver bland annat att en vanlig kommentar är: ”*Scouterna? Finns de fortfarande?*”. Liljestrand menar att scouterna förlorat sin kraft som en folkrörelse som engagerar barn och ungdomar och att det är viktigt att återigen bli en drivande rörelse. Han menar vidare att scouterna inte hängt med i utvecklingen från den moderna till den postmoderna kulturen som skett i samhället. Han menar att postmoderna organisationer är nätverkslika, där man är medlem om man deltar i det aktuella tillfället och scoutrörelsen och de andra folkrörelserna kan inte räknas hit. Han skriver om miljörörelsen som scouterna inte uppmärksammat förrän resten av samhället också uppmärksammat miljöproblemen. Liljestrand skriver vidare om friluftslivet som en av scoutings grundstenar. Han menar att i dagens samhälle är man intresserad av att göra saker i naturen, men individuellt och icke-organiserat, samt att det är aktivitets- och äventyrsfokuserat. En anläggning som Sjöröd skulle kunna ta hänsyn till detta och bli en plats där man kan utöva aktivt och äventyrligt friluftsliv och en plats där barn och unga kan lära sig hur naturens samspel fungerar.

Organisation

Den minsta enheten inom scoutrörelsen är patrullen. Mycket av verksamheten bygger på aktivitet i denna lilla grupp med ca 5-8 scouter. Enligt ett beslut på Svenska scoutförbundets förbundsstämma 2007 (Svenska scoutförbundet 2008a) kan numera patrullen utgöra en egen ”lokalavdelning”. Det vill säga, det är patrullen som själva ska bestämma över sin verksamhet, ledning, och vid önskemål, även till viss del över sin ekonomi (Svenska scoutförbundet

2007). Patrullen leds av patrulledare som är i samma ålder som de övriga medlemmarna.

Patrullerna organiseras i avdelningar. Avdelningarna är åldersbundna, och i februari 2008 beslöt Svenska scoutrådets styrelse om en ny gemensam indelning som ska gälla för alla scouter i Sverige (Svenska scoutrådet 2008a). Indelningarna kommer från hösten 2009 se ut som följer; skolår 2-3(-4), 4-5(-6), 6-8(-9), 9-3, ålder 19-25. Det ska även finnas möjlighet till familjescouting i årskurs 1. Verksamheten på avdelningarna leds av vuxna ledare.

Samarbete i miniorscoutpatrullen.

Det finns ännu inga namn på åldersgrupperna men tidigare kallades de från yngsta till äldsta; bäverscouter, miniorer, juniorer, partrullscouter, seniorer samt roverscouter. Dessa namn används i fortsättningen av detta arbete eftersom åldersindelningen i princip följer de gamla grenarnas åldersindelning.

Avdelningarna, oftast hela ålderspannet med en eller ett par avdelningar i varje gren, organiseras tillsammans i en kår. Kåren är oftast geografiskt bunden till ort eller stadsdel. Det finns även scoutkårer med speciella inriktningar som sjöscoutkårer eller muslimska scoutkårer.

Kårerna organiserar sig efter geografisk placering i kretsar, distrikt och regioner. Södra Skånes scoutdistrikt omfattar södra Skåne söder om en gräns som sträcker sig upp till Eslöv. Distriktet äger bland annat lägeranläggningen Sjöröd samt ordnar gemensamma kurser för medlemmarna.

På högsta nivå är den svenska scoutrörelsen organiserad i fem scoutförbund; Frälsningsarméns scoutförbund, KFUM-KFUK:s scoutförbund, Nykterhetsrörelsens scoutförbund, SMU Scout samt Svenska scoutförbundet. Samtliga förbund har både manliga och kvinnliga medlemmar. Svenska scoutförbundet är det största förbundet och är en religiöst och partipolitiskt obunden förening. Det är till Svenska scoutförbundet som Södra Skånes scoutdistrikt hör.

I världen finns två världsscoutförbund WOSM och WAGGGS för pojkar respektive flickor där de svenska scoutförbunden är medlemmar via sin samarbetsorganisation Svenska scoutrådet (Scoutrörelsens arbetsgrupp 1993).

Scoutmetoden

I *Kårhandboken* säger Svenska scoutförbundet:

> ”Din - och alla andra scoutledares - viktigaste uppgift är att: Ge barn och ungdomar möjlighet att utvecklas till medmänniskor med samhällsansvar!”

(Svenska scoutförbundet 2006 s. 4) Detta är någonting som genomsyrar hela scoutrörelsen. För att nå detta mål finns en metod, scoutmetoden. Scoutmetoden handlar om icke-formellt lärande utifrån personliga förutsättningar. Scoutmetoden innehåller följande delar; scoutlag och scoutlöfte, patrullsystemet, learning-by-doing, symboler och ceremonier, friluftsliv samt lokalt och globalt samhällsengagemang.

Scoutlagen är inskriven Svenska scoutförbundets stadgar (Svenska scoutförbundet 2008b) och utgår från den ursprungliga scoutlag som Baden-Powell en gång formulerade. Scoutlagen kan jämföras med tio guds bud och innehåller punkter som de flesta kan se som självklara.

1. En scout visar vördnad för Gud och hans ord
2. En scout är ärlig och pålitlig
3. En scout är vänlig och hjälpsam
4. En scout visar hänsyn och är en god kamrat
5. En scout möter svårigheter med gott humör
6. En scout lär känna och vårdar naturen
7. En scout känner ansvar för sig själv och andra

Den första punkten är omtvistad och under omarbetning. Förslag på ny lydelse är: ”En scout söker sin egen tro och respekterar andras”. Svenska scoutförbundet säger sig vara en religiöst obunden förening men trots det finns denna punkt i scoutlagen. Anledningen till att bytet tar tid är att ändring i enskilda länders scoutlagar måste erkännas av världsscoutförbunden (Liljestrand 2007). **Scoutlöftet** går ut på att man ska följa scoutlagen och avlägges när man upptas som scout.

Patrullsystemet är grunden för organisationen. I den lilla gruppen, patrullerna, tränas bland annat samarbete, ansvarstagande och ledarskap.

Learning-by-doing går ut på att i scouterna lär man sig genom att göra saker. Man tillåts att göra misstag och dra egna slutsatser. Scouterna ska delta i planering, genomförande och utvärdering av verksamheten. Reflektion är en viktig del som hjälper scouterna mot målet att utvecklas till medmänniskor med samhällsansvar.

Inom scouting är **symboler och ceremonier** viktiga inslag. Baden-Powell hittade inspiration till scoutaktiviteter och -symboler i till exempel Djungelboken av Rudyard Kipling, indianers traditionella kultur samt riddarromantik (Westberg 2007). Symboler och ceremonier kan skapa tillhörighet inom grupper men även öka känslan av vi-och-dom på ont och gott. En omdebatterad symbol inom scoutrörelsen är scoutskjortan. Scoutrörelsen har alltid haft speciella plagg. Mer om scoutskjortans historia samt scouters syn på scoutskjortan idag finns att läsa i Westberg (2007).

Friluftsliv är den del av scoutmetoden som synliggörs mest på Sjöröd. Mycket av friluftslivet inom scouting sker under sommarläger och helgutflykter. Inom friluftslivet kan scoutpatrullen öva samarbete och kreativ problemlösning. Forskning (se till exempel Lenninger Olsson 2006) visar att kontakt med och kunskap om naturen leder till att människor känner större ansvar för vår gemensamma miljö.

En annan viktig del av scoutmetoden är **lokalt och globalt samhällsengagemang**. Genom samhällsengagemang lär sig scouterna att ta ansvar för sig själva och för andra.

Stödjande och lyssnande ledarskap är ett förhållningssätt till ledarskap som visar att det är den vuxne scoutledarens roll att stödja och lyssna till sina scouter och därigenom uppmuntra deras egna engagemang och ansvarstagande.

Målsättningar inom scoutrörelsen

Svenska scoutförbundet har ett flertal målsättningar varav ett antal har betydelse för utformningen av läger.

En viktig målsättning, när det gäller läger, är det som Svenska scoutförbundet säger i sin miljöpolicy (Svenska scoutförbundet 2006). Här sägs bland annat att det är viktigt med tillgång till ett varierat landskap, att kunskap om naturen är ett villkor för ett uthålligt miljöengagemang samt att ett enkelt naturnära friluftsliv är scoutings utgångspunkt när det gäller kunskap om miljöfrågor. Miljöpolicyn uttrycker att scouting kan bli en föregångare för en hållbar livsstil med hjälp av de kunskaper och värderingar som förmedlas

inom rörelsen. Det är viktigt att dessa frågor synliggörs i program och verksamhet och att scouter deltar i debatter och aktioner, på så vis kan scoutrörelsen spela en viktig roll i samhällsdebatten. Dessa punkter är någonting som kan och bör synliggöras på läger.

I *Kårhandboken* (Svenska scoutförbundet 2006 s. 77) sägs att Svenska scoutförbundet är en rörelse

”för unga, ledd av unga och stöttad av vuxna”.

Detta betyder att scouting syftar till att främja unga människors utveckling. Detta är någonting man måste ta hänsyn till vid utformandet av ett läger. Vid utformandet av läger kan val uppstå mellan olika personers perspektiv, dock säger denna policy att Svenska scoutförbundet är en rörelse för unga, vilket gör att man vid utformandet av lägret måste ta hänsyn till de ungas bästa.

Svenska scoutförbundet har tre fokusområden för samhällsengagemang (Svenska scoutförbundet 2006). Dessa är; vi människor, vår natur och miljö samt världen och vi.

I *vi människor* ingår sådant som att alla människor har ett lika värde, att vi ska ha ett samhälle utan diskriminering, att det är viktigt med möten mellan människor samt barnens rätt. Detta kan man bland annat tolka som att funktionshindrade har rätt att åka på läger, att ett läger måste främja möten mellan människor, att barn har rätt att säga sin mening samt att barn ska ha rätt till lek. Här ingår även att Svenska scoutförbundets anläggningar ska vara alkoholfria.

I fokusområdet *vår natur och miljö* ingår ekologisk mångfald, hållbar utveckling, miljövård, resurshushållning, friluftsliv samt allemansrätten. På ett läger kan man lägga stor fokus på naturen och miljön i form av att idka friluftsliv, erbjuda fina naturupplevelser, källsortera, lära sig om ekologi osv.

Världen och vi säger att Svenska scoutförbundet bland annat vill skapa ökad förståelse mellan människor från olika kulturer. På ett läger kan man lära sig om andra kulturer samt träffa människor från andra länder. Svenska scoutförbundet vill också uppmuntra rättvis och solidarisk handel.

Läger

Friluftsliv och läger är en viktig del av scouting. Westberg (2007) har gjort en undersökning om hur patrullscouter (åk 6-8) ser på att vara scouter. I undersökningen ingår frågor om läger, om vad man gör när man är på läger. Läger inträffar i regel en gång per år, på sommaren eller försommaren. Man åker hela kåren tillsammans och oftast träffar man andra kårer och har gemensamma aktiviteter. Man brukar bo på en äng eller i en gles skog. Man bor i tält och bygger upp bord, flaggstänger och annat som man behöver av material på plats, till exempel så kallade slanor, unga träd som tas i skogen. Oftast bor kåren i en lägerby där man har tält att sova i, utrustning för att laga och äta mat, tvätta sig och så vidare. Läger kan ha olika fantasifulla teman som till exempel pirater, indianer eller resor. Mycket av tiden på lägret går åt till att leva vardagsliv, det vill säga bygga upp lägret, laga mat, umgås. Förutom tiden man är på byn finns olika aktiviteter, både planerade och fria aktiviteter. Exempel på planerade aktiviteter är att gå ett spår, segla eller klättra. Oplanerade aktiviteter är exempelvis som att

En typisk lägerby.

gå runt och träffa människor från andra kårer, gå till lägerkiosken, spela fotboll eller bada.

Westberg (2007) skriver att scoutrörelsen inte bara är vuxenkontrollerad utan även ett verktyg för att utveckla ungas självständighet och initiativrikhet. Under läger får scouterna möjlighet att använda sin självständighet och göra saker som de kanske inte får enligt ledarna eller för sina föräldrar. Det kan till exempel handla om att smyga iväg på nätterna och träffa andra scouter. Enligt de intervjuade patrullscouterna i Westbergs undersökning anses detta som en av de roligaste sakerna med att vara på läger. Detta kan, menar Westberg, ses som ett uttryck för patrullscouternas egen kultur och vara en del av förklaringen till att de väljer att vara scouter.

Lägeranläggningar

I Sverige finns en mängd anläggningar där man skulle kunna bedriva lägerliv inom scoutings ram. Dessa har olika ägare, det kan vara enskilda föreningar, till exempel scoutkårer, stiftelser, eller så kan de ägas på högre nivå inom till exempel scoutrörelsen.

Den sammanhängande mängd tid en person, eller som här en scoutgrupp, har avgör hur långt man kan resa för att nå sitt önskade mål (Hägerstrand se Bohlin Elbe 2007). Ju närmare ett resmål är desto mindre speciellt måste det vara för att man ska resa dit. De anläggningar som kan antas konkurrera med till exempel Sjöröd är anläggningar belägna i relativ närhet. Detta medför alltså att väldigt enkla anläggningar belägna långt bort från scoutkårens hemvist inte kan anses intressanta att resa till.

I Svealand ligger anläggningarna Vässarö och Kopparbo som erbjuder scoutverksamhet. Det finns även ett antal mindre anläggningar där scoutkårer själva kan ordna sitt program som Vindalsö i Stockholms skärgård och Brittmäss i Södermanland. Vässarö ägs av Stockholms scoutdistrikt och är norra Europas största friluftsanläggning. Här bedrivs scoutverksamhet hela sommaren och lägerskolor under höst och vår. Området består av ett antal öar i havet i Stockholms norra skärgård utanför Öregrund. Kopparbo ligger i Dalarna utanför Ludvika och drivs av Kopparbostiftelsen. Det ligger vid Malingsbosjön omgivet av skog. Här finns rum för ca 5000 tältande (Svenska scoutförbundet 2008c).

I Götaland finns bland annat anläggningarna Kragenäs, Lysestrad, Marsbäcken och Almö. Kragenäs är Göteborgs scoutdistrikts anläggning mellan Tanumshede och Strömstad i Bohuslän. Här finns plats för 500 tältande och erbjuder program och service till scoutkårer. På Lysestrand ordnas läger med integrering mellan scouter och funktionshindrade ungdomar. Man kan även hyra området för egna läger. Området och lägren drivs av Lysestrandsstiftelsen. Nära Västervik ligger lägerområdet Marsbäcken. Almö är Dacke scoutdistrikts anläggning i Blekinge mellan Ronneby och Karlskrona.

I Skåne finns ett flertal anläggningar som Sövde, Sonnarp, Hörrs Nygård, Hultet och Rinkabyfältet. Sonnarp är Kulla scoutdistrikts lägerområde och ligger vid Vemmentorpasjön mellan Örkelljunga och Markaryd i norra Skåne. 1500 personer kan tälta samtidigt på området. Hörrs Nygård ägs av Malmös scoutkårer och ligger mellan Sjöbo och Tomelilla. Området rymmer 3000 personer i tält. Hultet ägs av Snapphane scoutdistrikt och ligger vid Rolstorpssjön mellan Osby och Olofsström i norra Skåne. Här kan ca 1000 personer bo i tält. Rinkabyfältet är ett militärfält utanför Kristianstad som använts till stora läger. Södra Skånes scoutdistrikt äger förutom Sjöröd också kursgården Gamlegård i Torna-Hällestad.

Gemensamt för de flesta av ovanstående anläggningar är att de består av öppna ängar för tältning omgivna av skogsmark, tältning sker sällan under ett krontak.

Några svenska lägeranläggningar.

Vässarö Foto: Nils Nyman

Kopparbo Foto: Vantör

Vindalsö

Rinkabyfältet

Hörrs Nygård

Programutveckling

Svenska scoutrådet (2008b) säger på sin hemsida att: ”*Programmet är summan av varför (syfte), hur (metod) och vad (aktiviteter) vi gör i Scouterna. Programmet består av allt från mål och metoder till åldersindelning, märken och aktivitetstips*.” Programmet kan alltså jämföras med till exempel läroplanen för skolan. Idag pågår början på ett programutvecklingsarbete inom Svenska scoutrådet. Ett av målen är att scouterna i Sverige oavsett förbund ska bli mer snarlika när det gäller organisation och mål med verksamheten.

”*Först hade jag en idé, sen såg jag ett ideal, nu har vi en rörelse och om vi inte passar oss kommer vi sluta blott och bart som en organisation*.” sa Baden-Powell (Lindstén 1982 s. 152). För att ha en levande och utvecklande rörelse är det viktigt att den inte blir statisk utan följer samhällets utveckling. Förvandlingar måste dock göras med omsorg så att det inte blir förändring för förändringens egen skull.

Historisk programutveckling

I en artikel i scouttidningen Ledarbladet Samspel från 1978 (Lindstén 1982) beskrivs hur scoutings programutveckling sett ut de första 70 åren av rörelsen. De första 50 åren gick enligt Lindstén ut på att finna formerna för verksamheten. Ledarutbildning utgick från Gilwell Park i England och det engelska scoutprogrammet utvecklat av Baden-Powell ansågs som det enda rätta. I mitten av 60-talet reviderade scoutrörelsen i Storbritannien sitt program. Sen dess har förändringar genomförts i mer eller mindre jämn takt både i Sverige och i resten av världen. Lindstén talar om vikten av att slå fast vad som är fundamentalt inom scouting. Lindstén skriver att scoutrörelsens mål i början av 80-talet kan tolkas som; ”*att hjälpa unga människor; att som individer utvecklas mentalt fysiskt, socialt och andligt; att på ett aktivt och ansvarskännande sätt leva i och samverka i utvecklingen av de lokala, nationella och internationella samhällen i vilka de lever och kommer att leva*” (Lindsten 1982 s. 154). Det är i princip samma tolkning som Svenska scoutförbundet gjort idag; *”att ge barn och ungdomar möjlighet att utvecklas till medmänniskor med samhällsansvar”*. Båda dessa sätt att formulera målen är väldigt allmängiltiga. De skulle, som Lindstén också skriver, kunna vara mål för vilken annan ungdomsorganisation som helst, den svenska skolan eller till och med hela samhället. Och då, menar Lindstén, att det inte är målet som gör scouting till just scouting utan det är vägen dit, metoden, som är kärnan. Scoutmetoden i början av 80-talet var i princip likadan som idag, vilket kan sägas visa på att detta är kärnan i scouting som består över tiden.

Dagens programutveckling

Den programutveckling som just nu pågår inom svensk scouting följer en metod benämnd RAP – Renewed Approach to Programme. RAP är utvecklad av världspojkscoutorganisationen WOSM (WOSM 2005) och är en metod för programutveckling som går i en cyklisk bana där man tar hänsyn till olika aspekter i olika steg. Det första steget handlar om att identifiera vilka de som är unga är idag är, deras drömmar och syn på livet. Därefter identifieras områden för personlig utveckling och övergripande mål sätts upp utifrån detta. Det steg som följer är det steg där den svenska scoutrörelsen befinner sig idag. Detta steg går enligt RAP-metoden ut på att dela in de unga i olika åldersgrupper och identifiera hur de ska grupperas inom rörelsen. Därefter kan de uppsatta målen brytas ner och anpassas till olika åldersgrupper. RAP beskriver vikten av att ha en röd, eller blå, tråd genom hela programmet från minsta minior till äldsta ledare, allt för att ha övergångar som varken krockar eller blir till upprepningar. Därefter följer det tredje steget i programutvecklingen där man skapar ramar, arbetsformer och aktiviteter. Viktigt är också att skapa pedagogiska verktyg och material för genomförande. När man gått igenom hela cirkeln är det dags att börja utvärdera den och hur den fungerar för den dagens unga och då är man i början på en ny cirkel. Svenska scoutrådets mål är att det nya programmet skall

vara klart för lansering hösten 2009 (Svenska scoutrådet 2008c).

Svenska scoutrådet har lanserat en programförklaring som i korthet beskriver hur långt programutvecklingsarbetet kommit i augusti 2007 (Scouterna 2007). Här skriver programutvecklingsgruppen om hur samhällsutvecklingen som skett har påverkat barn och unga. Vissa av dessa punkter har stor relevans för lägeranläggningar som Sjöröd. En punkt är den globala miljöförstöringen och kunskapen om miljön. En annan punkt är den stillasittande livsstil som alltmer utvecklas i samhället på grund av bland annat den ökade urbaniseringen. Problem i samhället finns även med segregation. Utformningen av en scoutanläggning måste stödja respektive motverka detta. På en scoutanläggning ska man ha möjlighet att kunna lära sig hur miljön och det ekologiska samspelet fungerar. Man ska få prova på friluftsliv där man lär sig samarbete, kreativ problemlösning och ansvarstagande för miljön. Man ska få möjlighet att röra sig i naturen, att öva upp sin motorik, sin fantasi och sin kropp. Man ska få möjlighet att testa sina gränser och lära sig hur kroppen fungerar. Man ska få möjlighet att möta människor ur andra grupper som man kanske inte hade mött hemma. Vidare beskrivs också inom vilka områden scouter ska utvecklas genom att vara medlemmar i rörelsen.

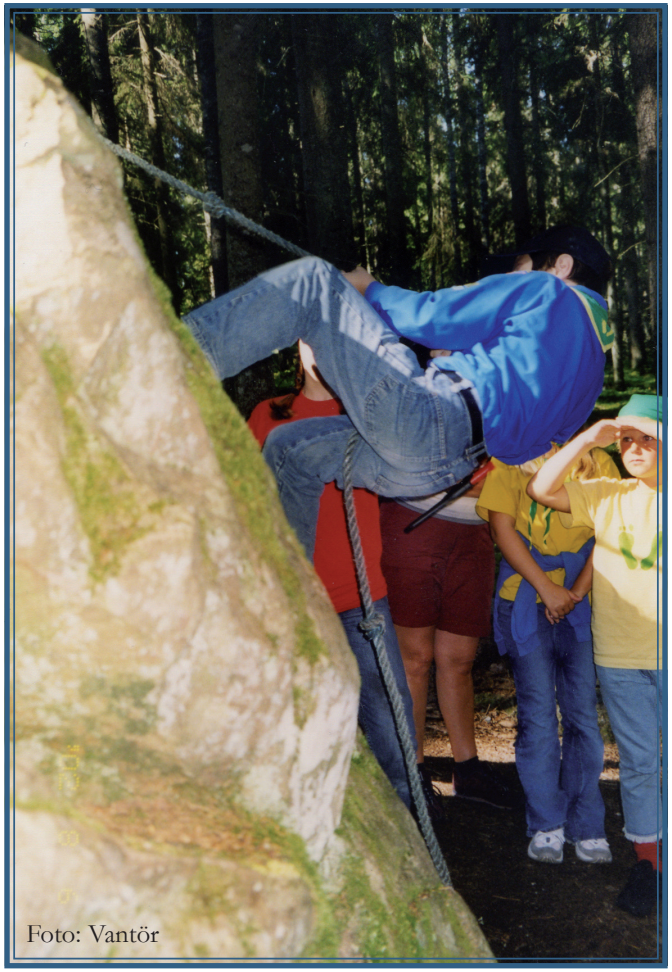

Äventyr är en viktig del av scouting, och kanske ännu viktigare i framtiden?

Personlig utveckling

WOSM säger i sitt Renewed Approach to Programme (2005) att det är sex områden där människorna ska utvecklas inom scouting. De är (med Svenska scoutrådets översättning i programförklaringen): känslomässigt, andligt, intellektuellt, fysiskt och socialt samt *character developement* vilken inte finns med i Svenska scoutrådets programförklaring. Den känslomässiga utvecklingen var, skriver WOSM, inte med från början i Baden-Powells konstitution, men däremot skrev han mycket om vikten av lycka och att saker och ting var roliga. Ett klassiskt Baden-Powell citat (1997) lyder;

”Om det inte är roligt, så är det inte scouting.”

WOSM (2005) skriver också att utvecklingen av de olika delarna av en människans personlighet är oskiljaktiga och måste ske tillsammans. Därför kan man till exempel inte säga att; på Sjöröd ska scouternas utvecklas fysiskt. På ett läger eller en utfärd utvecklas man naturligt i hela spektrumet av sin personlighet. Man utvecklas känslomässigt till exempel genom att lära känna nya människor. Man kan utvecklas andligt genom att tänka på stora frågor, eller kanske genom ett besök i lägerkyrkan. Intellektuellt utvecklas man när man får använda sin uppfinningsrikedom, socialt utvecklas man genom till

exempel samarbete. Och slutligen tränas man fysiskt genom att röra sig, hoppa, springa och klättra. Alla delarna är och ska vara viktiga i hela verksamheten och så även under läger.

Aktiviteter

För att en person ska utvecklas, skriver WOSM (2005), måste det finnas slutliga mål för när personen gått igenom hela scoutprogrammet, samt mål som ska uppnås under vägen. När man beskrivit dessa mål kan man skapa aktiviteter som leder fram till kunskapsmålen. Dessa aktiviteter är, oavsett om man ägnat sig åt dem i scouterna i 100 år eller att det är alldeles nya aktiviteter, alla scoutaktiviteter därför att de använder sig av scoutmetoden samt att de har de övergripande målen som grund. Alltså är de aktiviteter man kan ägna sig åt i scouterna obegränsade, bara de håller sig till dessa två enkla regler. Aktiviteterna kan delas in i tre steg som passar för gradvis äldre scouter; ledda aktiviteter, deltagande aktiviteter samt projekt. Man kan också dela in aktiviteter i fasta och varierade aktiviteter där fasta aktiviteter är sådana som upprepas såsom ceremonier, lekar och lägerbål. Varierade aktiviteter är sådana som inte upprepas eller upprepas men med ett stort mellanrum i tiden, exempelvis klättring, badutflykt och att sy halsdukar. För att ett scoutprogram ska vara ett bra scoutprogram krävs en bra blandning mellan fasta och varierade aktiviteter samt en utveckling av deltagandet i utformningen och utförandet av aktiviteterna. Detta gäller även de aktiviteter som utförs under en begränsad tid som till exempel under ett läger. Utformningen av scoutanläggningar såsom Sjöröd måste därför stödja både fasta och varierade aktiviteter samt projekt och mer ledarledda aktiviteter.

En utbildande aktivitet är, skriver WOSM (2005); utmanande, attraktiv, givande och nyttig. Det spelar ingen roll hur bra mål och metoder man har om inte aktiviteterna som görs ute på kårerna och i patrullerna är bra, intressanta och givande samt följer målen. WOSM pratar också om vikten av att ha många aktiviteter att välja på. Svenska scoutrådet har skapat en aktivitetsbank på Internet som är under uppbyggnad (www.aktivitetsbanken.se), där scouter och ledare kan hitta aktiviteter och även ladda upp egna aktiviteter som de utvecklat. Men, skriver WOSM (2005), man ska inte glömma bort att unga människor inte blir scouter för att bli utbildade utan för att ha kul, skaffa vänner och upptäcka nya saker genom spännande aktiviteter. Den största prioriteringen är att tillfredsställa unga människors intressen och förhoppningar.

Slutsats

För utformandet av en lägeranläggning är den viktigaste aspekten inom scoutrörelsen det som har med friluftslivet att göra, friluftslivet som mål och metod för verksamheten. Friluftslivet är en viktig del av scoutmetoden, och under läger och andra utfärder får man chansen att utföra friluftsliv som man kanske inte får under de vanliga mötena.

Learning-by-doing och den lilla gruppen, patrullen, måste få stort utrymme under ett läger. En anläggning måste stödja verksamhet främst i patrullen men även i större grupper. Också möten är viktiga, möten med dem man redan känner, och möten med nya människor. Möten bidrar bland annat till personlig utveckling och nya kunskaper.

Scouting i bilder: Gemenskap, aktivitet, utmaning, samlas - samlas många.

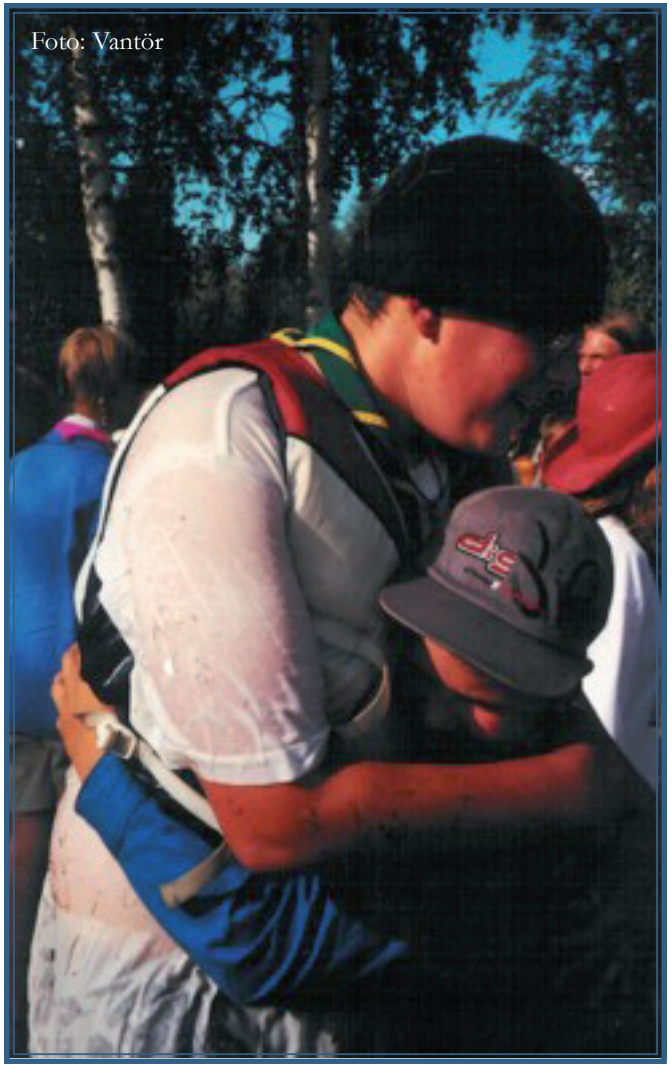
Foto: Vantör

Foto: LOTS

Det skånska landskapet

”Vid Sverige är fästat en liten jordlapp, som kallas Skåne, för att visa detta Sverige, huru det övriga Europa ser ut”.
R H Stiernsvärd 1838

Skåne är det sydligaste landskapet i Sverige och kan sägas vara det landskap som skiljer sig mest från resten av Sverige. Man kan till och med säga att gränsen mellan den uppodlade Kontinenten och det skogbevuxna Sibirien går tvärs genom Skåne (Gunnarsson 2007). Även om Skåne skiljer sig tydligt från resten av Sverige kan man alltså också ganska lätt dela upp Skåne i två tydliga delar, där Sjöröd ligger precis på gränsen mellan dessa delar och således i Sibirien på gränsen till Kontinenten. Skåne kännetecknas av åsar som går från nordväst till sydöst, från Ängelholmstrakten ner mot Österlen. Området med åsarna utgör ett slags övergångsområde mellan den sydvästra slätten och den nordöstra skogsbygden. Åsarna är till största delen bevuxna med bok. Den sydvästra delen av Skåne domineras av slätt, en väl uppodlad slätt med stora städer som Malmö och Lund. Även trakten kring Kristianstad är ett slättlandskap. Nordöst domineras av skog, främst bok, men även inslag av gran mot norr (SNA 1999). Utbredningen av bok ökar, dels på grund av plantering och dels på grund av att dess naturliga spridning inte längre motverkas. Granens naturliga sydgräns går längs en linje i Nordskåne mellan Hallandsås och Immeln (Länsstyrelsen i Kristianstads län 1996).

Karta som visar Skåne med huvuddragen i natur- och kulturlandskapet och indelningen i olika landskapstyper; slättbygden i sydöst och kring Kristianstad, skogsbygd i nordöst samt mellanbyggden med åsar från nordväst till sydöst. Den röda linjen indikerar området som hör till Södra Skånes scoutdistrikt. Kartan visar även var Sjöröd är beläget.

Skillnaden mellan de olika delarna av Skåne beror i grunden på att berggrunden och jordmånen varierar. I sydväst dominerar bördig moränlera och sand. I nordöst dominerar däremot morän. Skånes åsar är uppstickande urbergshorstar (Sporrong 1995).

Typiskt för Skåne är att gruppera husen i vinkel eller fyrkant. Husen byggs traditionellt i korsvirkesteknik av märgel, kalkhaltig finkornig jord, som tas upp ur jorden. Typiskt är också att dessa är vitkalkade och att det växer vårdträd på gårdsplanen. Godsdrift var mycket vanlig i övergången mellan slätten i söder och åsarna. Godsen drevs genom arrendebönder som bodde ute i byarna (Sporrong 1995). Gyllebo säteri, som Sjöröd lydde under, är ett exempel på detta.

Ett 1800-talsfenomen i skogsbygden i Skåne är de regelbundna stenmurar som följer laga skiftets gränser, det är dessa murar som man kan se gott om på Sjöröd (Sporrong 1995).

Skåne i bilder: Söderåsen, Öppet landskap vid Linebjärs norr om Lund, Åkerfält kring Alnarp, Stenmurar på Sjöröd, Bokskog om våren, Gamlegård på Alnarp.

Sjöröd ligger på det omtalade Österlen, den sydöstligaste delen av Skåne. Under medeltiden hade Österlen en storhetstid då adeln byggde borgar, ett exempel på detta är Gyllebo som är en typisk storgård på gränsen mellan centralbygd och marginalbygd. Därefter har Österlen en tradition av att ha självägande bönder som tagit hjälp av alternativa försörjningar för att klara sig på den relativt magra jorden (Larsdotter 2005). Jorden på Österlen är främst mineralhaltig sandjord och detta i kombination med det havets temperaturreglerande effekt gör området perfekt för fruktodling. En stor andel av Sveriges frukt odlas på Österlen. 1888 planterades de första fruktträden i trakten av Henric Åkesson (Position Skåne 2005). Fruktodlingarna ger en speciell prägel åt landskapet. Österlen är sjöfattigt och Gyllebo sjö är den enda sjön av den storleken på hela Österlen (Länsstyrelsen i Kristianstads län 1996).

I den nordvästra delen av Österlen, dit Sjöröd räknas, är vegetationen omväxlande i ett småskaligt landskap och en stor del av den gamla kulturmarken har planterats igen, främst med bok eller gran alternativt vuxit igen spontant. Artrik ädellövskog, främst bok, dominerar, spontant uppkommen på tidigare ängs- och betesmarker. Brukningsenheterna har kvar en traditionell struktur med byggnader, vägnät och odlingslandskap. Dessa miljöer anses värdefulla men känsliga för förändringar (Länsstyrelsen i Kristianstads län 1996).

Länsstyrelsen i Kristianstads län skriver i sitt program för natur- och kulturmiljöfrågor (1996) om hur man bör bevara dessa gamla odlingsmiljöer. Fortsatt hävd av odlingsmarkerna och underhåll av byggnaderna har stort värde för miljövården. Stengärden, öppna diken, gamla lövträd och äldre vägsträckningar samt andra gränsmarkeringar i landskapet, vilka alla finns på Sjöröd anses som värdefulla och skyddsvärda kulturlämningar och de hyser även värdefull flora och fauna. Vägar och vattendrag bör inte rätas ut, och vegetationen längs vattendragen bör bevaras. Skogsbruk bör ske med försiktighet och med hänsyn till natur- och kulturmiljön.

Länsstyrelsen skriver vidare (1996) att kulturarvet bör ses som en tillgång och bör nyttjas som en tillgång för nyskapande och förändringar i landskapet. Vår tids bidrag ska fungera i samklang med det tidigare skapade. Dock ska tiden speglas i det som byggs och anläggs utan att tillkomma på bekostnad av det som redan finns. Kulturmiljön med sin regionala särart är viktig för identiteten i bygden, skillnaden mellan olika regioner ska bevaras. Ett mål för kulturmiljövården är att stärka den lokala identiteten. Plan och bygglagen (SFS 1987:10) säger att nybyggnad och ombyggnad bör anpassas till lokala traditioner med hänsyn till landskapsbilden samt till natur- och kulturvärden.

Naturmiljön är också en viktig aspekt enligt länsstyrelsens natur- och kulturmiljöprogram (Länsstyrelsen i Kristianstads län 1996). Nyanläggning och restaurering av våtmarker ska främjas. Ädelövskog ska bevaras och andelen lövskog ska öka till förmån mot barrskogen. Kusten mellan Stenshuvud och Simrishamns inklusive Listarumsån, som rinner genom Gyllebo sjö, räknas som riksintresse av naturvården. Riksintressena är beslutade av Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket. Ingrepp i dessa områden får komma till stånd endast om det kan ske utan att påtagligt skada värden i området. Vid särskilda skäl får fritidsbebyggelse komma till stånd som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov. Längs Listarumsån gäller även strandskydd, 300 meter från Gyllebosjön och 100 meter från Listarumsån (Simrishamns kommun 2001).

Enligt skogsvårdslagen (SFS 1979:429) räknas kullarna på Sjöröd som ädellövskog. En ädellövskog får inte upphöra att vara en ädellövskog, det betyder att den måste återplanteras om den avverkas.

Landskapet i bilder: Böljande fält norr och söder om Gyllebo sjö, avenbok, äppellundar.

Det var på vägen ner till Österlen
Någon mil från Kiviks hamn
där hittar jag ett litet hus
ganska nära havets strand
och mot väggen växer stockrosor
och gräset det är grönt
och i trädgården står äppelträd
i ett paradis så skönt

Österlenvisan, Lasse Stefanz

Platsen Sjöröd

Landskap

Sjöröd ligger i ett område med höga natur- och kulturvärden kring Gyllebo sjö. Landskapet är präglat av storgodsdriften på Gyllebo säteri, med betesmarker och värdefulla ädellövskogar (Länsstyrelsen i Kristianstads län 1996). Gyllebo sjö anses som limnologiskt intressant på grund av de begränsade tillflödena och det rena vattnet (Länsstyrelsen i Skåne 2007).

Öster om Södra ängen på Sjöröd och alltså längs Gyllebosjöns västra strand löper den markanta Listarumsåsen. Åsen gör en del i ett större åssystem som sträcker sig omkring en mil vidare in i Tomelilla kommun där den är skyddad i ett naturreservat. Den ädellövsbeskogade åsen har inte varit utsatt för några större ingrepp och utgör en viktig spridningskorridor för växter och djur. Länsstyrelsen skriver att inga täcktingrepp bör tillåtas i åsen (Länsstyrelsen i Kristianstads län 1996). Åsen kan sägas utgöra gränsen mellan det näringsrikare södra Skåne och Linderödsåsens urbergsmoräner (Länsstyrelsen i Skåne 2007).

Sjöröd ligger som en öppen glänta i den omgivande skogen. Det som idag är lägerängar har tidigare varit åkermark och har en lång kontinuitet som öppen mark. Den omgivande bokskogen ligger på högre belägna och kuperade marker som varit sämre att odla.

Berggrunden är kambrisk sandsten och jordarten isälvsavlagringar under nästan hela området förutom Nisses kulle som består av sandig-moig morän (Länsstyrelsen i Kristianstads län 1996).

Naturtyper

Sjöröd består till största delen av lägerängar som är belägna på gammal åkermark. Den södra ängen har spridda björkar som skapar en speciell miljö där man kan tälta i en gles skog. Skogsmarkerna på området är till största delen bevuxna med bok. Inslag av bland annat gran, lönn och ask förekommer. En liten grandunge finns vid vindskydden mitt på området.

Bokskogen på Sjöröd är av typen hedbokskog. Undervegetation saknas utom på platser där boklöven blåser bort och där växer mossor. I fältskiktet dominerar kruståtel, harsyra, ekorrbär blåbär och i bra lägen vitsippa (Waldemarson 1999). Skogarna söder om Listarumsåsen har en rik flora på grund av kalkrik mark (Länsstyrelsen i Kristianstads län 1996). Här finns en speciell vårflora med vitsippa, blåsippa, gulsippa och hålnunneört (Länsstyrelsen i Skåne 2007).

Avenboken bildar på vissa platser kring Gyllebosjön relativt ensartade bestånd vilket bara sker på ett fåtal platser i Sverige. Även boken är beståndsbildande med eller utan inslag av andra ädla lövträd (Länsstyrelsen i Kristianstads län 1996).

Historia

Det äldsta belägget för namnet Sjöröd finns enligt Skånsk ortnamnsdatabas (2008) som Söröthgard från 1323. 1783 stavas namnet för första gången Sjöröd. I ortnamnsdatabasen finns också anteckningar om att Sjöröd förr var en gård under Gyllebo säteri. Där finns också en uttolkning av namnet som säger att sjö- syftar på läget vid Gyllebo sjö och -röd/ryd syftar på en röjning, framförallt i skog. Nationalencyklopedin skriver om –ryd att namn med –ryd är bildade från Vikingatid och framåt. Ordet betyder röjning men kan även betyda *öppen plats i _skogen* eller *skoglös, öppen mark*. –röd är en form av –ryd som är vanlig i Skåne och Bohuslän. Sjöröd nämns på Generalstabskartan från 1861 som Sjöryd.

Gyllebo är känt sedan 1200-talet och på slottsområdet finns både en ruin och ett slott från tidigt 1800-tal (Länsstyrelsen i Kristianstads län 1996).

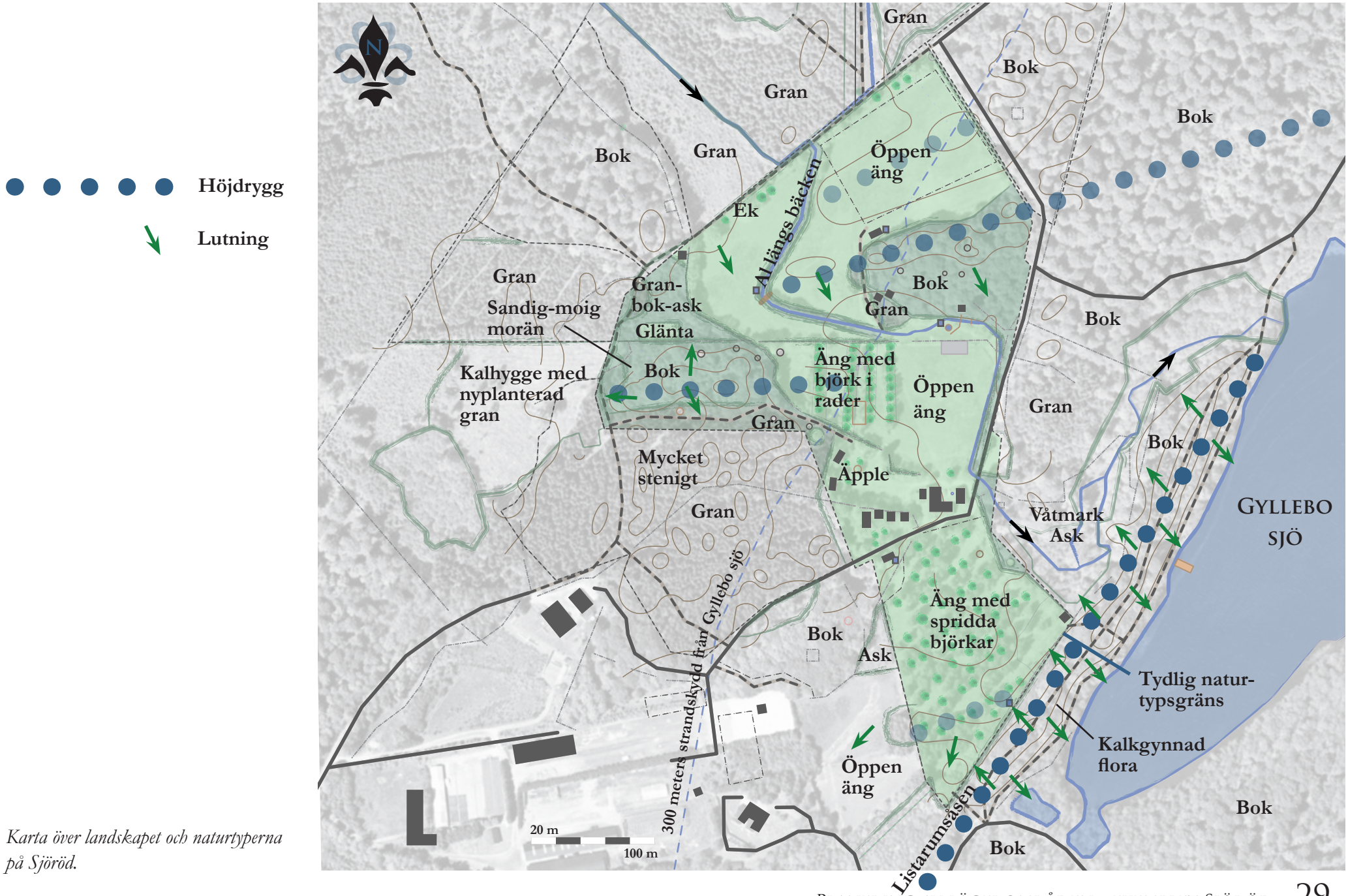

Karta över landskapet och naturtyperna på Sjöröd.

1868 års laga skifteskarta, 11-ÖVE-42 Källa: Lantmäteriet. Gården ligger på samma ställe som dagens huvudbyggnader.

På laga skiftes-kartan från 1868 är Sjöröd ett hemman underlydande Gyllebo säteri. På kartan redovisas Sjöröd som en kringbygd gård. Gårdstomten, där även dagens bebyggelse på Sjöröd ligger, räknas som en fornlämning (Riksantikvarieämbetet 2003). Det betyder att man inte utan tillstånd från Länsstyrelsen får ändra eller förstöra fornlämningen. Detta regleras i kulturminneslagen (SFS 1988:950). En fast fornlämning är ”*lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna.*” Till fornlämningen hör också ett tillräckligt stort utrymme som behövs för dess bevarande. Bananängen på denna karta är redovisad som en sidvallsäng, det vill säga en fuktigare äng. De övriga lägerängarna är redovisade som åkermark. Kullarna på Sjöröd är markerade som hårdvallsäng, en torrare ängstyp.

Gränserna för vad som är Sjöröds gård (från 1983 Gyllebo 1:16) har ändrats under historiens lopp. I protokollen tillhörande laga skiftes-kartan från 1911 kan man läsa: ”*Sjöröd, 3/16 mantal kronoskatterusthåll lydande under Gyllebo säteri tillhörande herr löjtnant Raymond Marthe och har … erhållit följande enda skifte.*” Hemmanets yta var då 42 hektar. På denna karta är även Bananängen uppodlad till åker. Den östra kullen är här redovisad med trädsymboler.

1911 års laga skifteskarta, 11-ÖVE-64. Källa: Lantmäteriet. Gården ligger på samma ställe som dagens huvudbyggnader. Kartan är något vriden i förhållande till norr.

Bild på Sjöröd ur 1944 års upplaga av Svenska gods och gårdar. Jämför med bilden från november 2007.

Karta från 1923 års hemmansklyvning, 11-ÖVE-87. Källa: Lantmäteriet. Gården ligger på samma ställe som dagens huvudbyggnader. Kartan är något vriden i förhållande till norr.

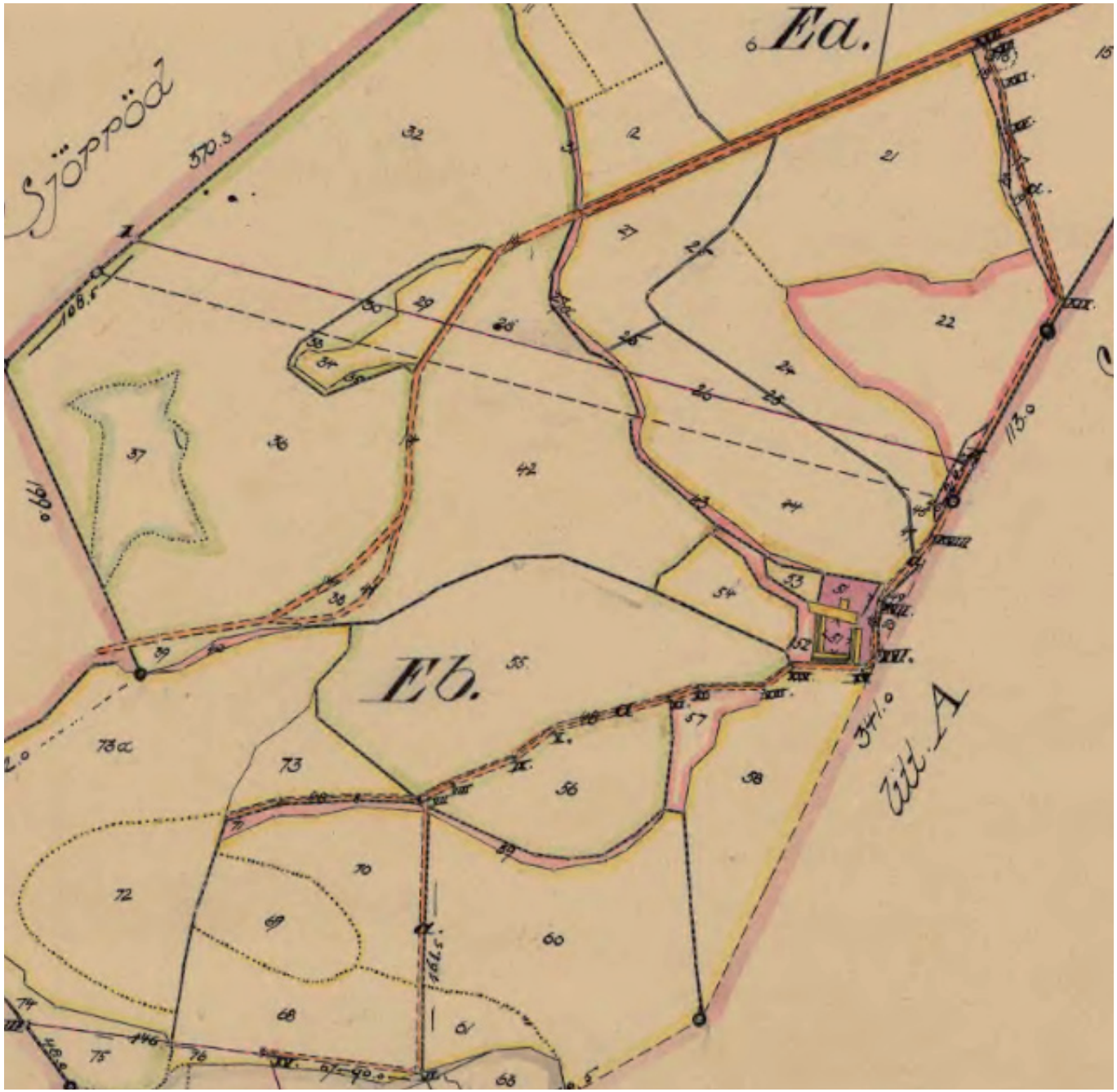

Från 1923 finns en hemmansklyvningskarta. Sjöröd delades då i två hemman med gränsen vid muren som idag går tvärs över hela området norr om Mellanängen. Även på denna karta visas Sjöröd som en kringbygd gård.

Kartorna är tolkade med hjälp av *Ättebackar och ödegärden* (Tollin 1996). Anledningen till att det inte finns några äldre kartor än från 1868 är troligtvis att Sjöröd lydde under ett säteri.

Efter 1923 är det sämre med kartmaterial, men en granne till Sjöröd, ägaren till Sjöröds skogsplantor, Uno Jonsson, har bott i området sedan 30-talet. Han berättar om Sjöröds historia vid ett samtal där även hans fru Gun Jonsson deltog (2008-03-21). Uno berättar bland annat att det fanns en dansbana i området norr om nuvarande Sjöröd, dit hans far brukade gå och dansa. Om detta skriver Nilsson (1991) att dansbanan fanns mellan 1920 och 1935. Husen som idag finns på Sjöröd består av ett stort hus som tidigare var fruktlager samt ett mindre hus som var boningshus. Dessa hus är uppbyggda på samma plats som de gamla som brann ner, Uno minns inte vilket år. *Svenska gods och gårdar* (Björkman 1944) skriver att det nya huset byggdes upp 1936. 1941 köptes Sjöröd av Egon Nilsson enligt samma bok. I boken finns en anteckning om att: ”*Nuv.*

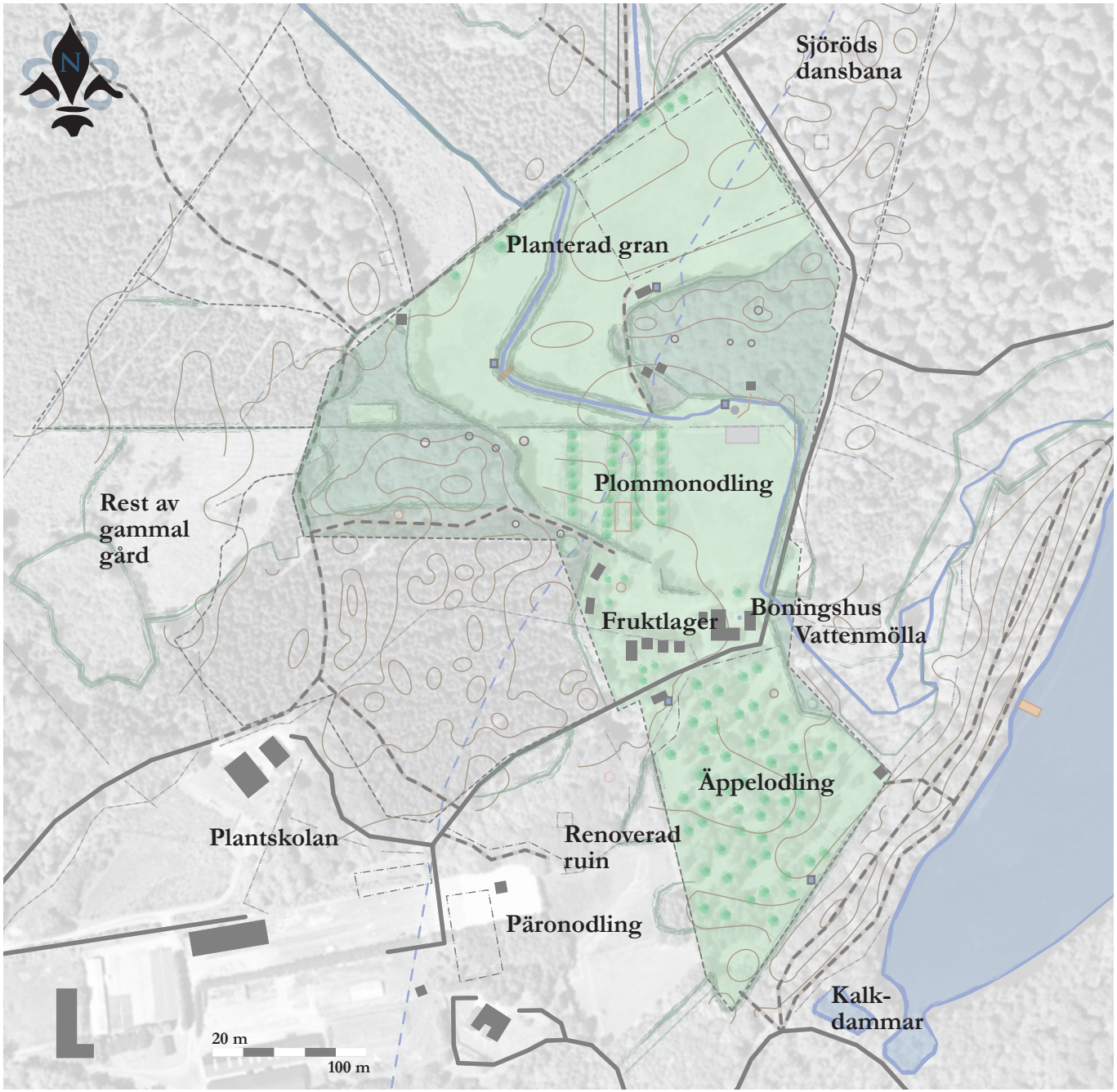

Karta utifrån det som Uno Jonsson berättar.

äg. ämnar huvudsakl. driva fruktodling härstädes." Uno jobbade på fruktodlingen 1957-58. Man odlade päron på plantskolans nuvarande mark, äpplen på Sjöröds södra äng och plommon norr om huset, berättar Uno. Totalt var fruktodlingen åtta till tio tunnland, vilket motsvarar ca fem hektar. Uno berättar att man planterade gran på Norra ängen i slutet på 50-talet. Fruktodlingen försvann i slutet av 60-talet, men Uno minns inte exakt vilket år. Man sågade då ner samtliga fruktträd, på grund av bidrag, Uno är osäker varifrån bidraget kom. Man lämnade träden med meterlånga stammar, det avsågade riset fick ligga kvar på marken. Björken som nu växer på Södra ängen och Programängen är självsådd och raderna på Programängen är framgallrade när man började röja, Uno tror att det var i början på 70-talet. Man sådde in gräs efter röjningen. Jakträttsinnehavarna tyckte inte om att det röjdes, men det uppskattades av övriga grannar, bland annat Uno. Efter att scouterna köpt Sjöröd 1983 tog man tog man de bästa granarna på Norra ängen till julgranar, resten eldades upp någon gång i slutet av 80-talet. Så länge Uno minns har bokkullarna på området sett ungefär likadana ut.

Uno berättar om en rest av en gammal vattenmölla i bäcken öster om muren precis vid Lilla huset på Sjöröd. Den försvann tidigare än han minns och finns inte heller med på någon av de gamla kartorna.

Ekonomiska kartan Gyllebo 2D2j, 1971. Källa: Lantmäteriet

Han berättar också om en ruin i sin bokbacke som de renoverat upp samt om en gammal gård som legat inne i skogen väster om Sjöröd på 1650-talet. Vid detta gårdsläge har det funnits cypresser kvar i skogen, men de togs av en storm nyligen. Gun berättar att man tog upp torv ur Sjörödsmosse och torkade på fälten på nuvarande plantskolans mark under 20-talet. Man tog även torv och kalk ur Gyllebosjön kring första världskriget. Kalken användes som jordförbättringsmedel (Nilsson 1991).

På den ekonomiska kartan från 1971, som liksom alla ekonomiska kartor från den tiden har ett flygfoto i bakgrunden, visas lägerängarna på Sjöröd markerade som skog. Dock kan man i flygbilden se något som går att tolka som träd planterade i rader. På kartan kan man läsa att den är flygfotograferad 1969, men att rekognoseringen är gjord 1971. Detta stämmer bra med Uno Jonssons minne av att fruktodlingen lades ner i slutet av 60-talet. Här ser man också att huset har sitt nuvarande utseende. Redan på 70-talet hade Södra Skånes scoutdistrikt läger på området, utan att själva äga det.

1978 planterades gran på Norra ängen (Lindhagen 1998). 1979 styckades det som idag är plantskolan av samtidigt som de två delarna som klövs 1923 las ihop till en fastighet. Hela Södra ängen tillföll

samtidigt Gyllebo 1:16. 1980 styckades området kring huset av. Södra Skånes scoutdistrikt köpte Sjöröd 1:3 (det avstyckade området kring huset), Gyllebo 1:16 (Södra ängen) samt delar av Munkarynga 1:3 (Norra ängen och bokkullarna) 1983. Dessa fick tillsammans beteckningen Gyllebo 1:16. Vid tiden för köpet var huset uthyrt till Kronan (Lindhagen 1998).

Gösta Lindhagen var ordförande i anläggnings-utskottet 1995-1998. Vid ett samtal 2008-03-27 berättar Gösta om hur det var på Sjöröd när det köptes och under 90-talet. Han var även med när Södra Skånes scoutdistrikt letade efter ett lämpligt lägerområde att köpa i slutet av 80-talet. Distriktet letade efter lämplig mark i Skåne, Blekinge och södra Småland. Till slut hittade man Sjöröd. Ägaren ville först bara sälja husen plus åkermarken, det som idag är lägerängar. Men anläggningsutskottet fick igenom köp av 2 hektar skog samt nyttjanderättsavtal för 50 år på ytterligare ca 10 hektar. Nyttjanderättsavtalet ger Sjöröd rätt att använda området som ”*övnings- och strövområdet för scouter*”. I avtalet sägs också att området inte får bebyggas och att skogsbruket ska bedrivas med hänsyn till scouterna. Scouterna i sin tur får inte förstöra för skogsbruket. Gösta berättar att ett arrendeavtal måste vara skrivet så att det betalas varje år enligt lagen. I nyttjanderättsavtalet för marken som Sjöröd får bruka är det inskrivet att det är markägarens sak att kräva betalt. Så har inte skett de senaste åren, men scouterna har ändå rätt att utnyttja marken tills avtalet löper ut år 2032.

Man såg också till att mantal skulle följa med i köpet. Mantal var från början ett mått på hur stor en gård var som kunde försörja ett hushåll. Detta stämde endast fram till revideringar på 1800-talet. 1911 hade som ett exempel Sjöröd 3/16 mantal. Fastigheter med mantal har rätt till delar i samfälligheter. För Sjöröds del betyder det enligt Gösta till exempel att man har rättigheter i Gyllebo sjö. Numera har Sjöröd 411/4000 mantal (Fastighetssök 2008). Gösta anser dock att det viktigaste med mantal är att man blir kallad till sammanträden med de andra grannarna som också har mantal och att man då kan bekanta sig med dem.

Gösta vill minnas att scouterna högg ner äppelträden efter köpet, att de då var gamla och dåliga och stod i rader med ca 15 meter emellan på Södra ängen. Han har inget minne av några plommonträd eller några andra rester av fruktträd på Mellanängarna. Ett dokument som finns i Södra Skånes scoutdistrikts pärmar om Sjöröd (Lindhagen 1998) beskriver Sjöröd vid köpet. Södra ängen beskrivs som bevuxen med äppelträd, Mellanängen som äng/åker delvis igenbuskat med lövsly. Gösta minns att den användes som betesmark. Norra ängarna beskrivs som unga granplanteringar på tidigare åkermark. Dokumentet är daterat 1997. Björksly, vilken idag växt upp till ordentliga träd på Södra ängen och Programängen hade självsått sig mellan äpplena säger Gösta. Man bestämde sig för att bevara björken och hugga ner samtliga äppelträd. Detta skedde någon gång innan 1990. Raderna på Programängen är framgallrade för att ha en väg i mitten med avlånga, relativt avskiljda lägerängar på sidorna. Granarna på Norra ängen togs till julgranar mellan 1983 och -88 för att slutligen kal-avverkas 1988.

Fram till 1996 hade distriktet funderingar på att sälja Sjöröd. Innan 1995 så användes inte Södra ängen så mycket som lägeräng, bara vid större läger. Mellan 1995 och 1998 gjordes stora upprustningar på Sjöröd. Bland annat jämnade man ut Södra ängen som var full av stenrösen och hålor. Det låg också kvar rishögar efter röjningen av träd som man avlägsnade. Man hade en anställd som arbetade heltid på Sjöröd och betalades med hjälp av en statlig ersättning. Till distriktslägret Nomad 1996 såg man till att kraftledningen som tidigare gick tvärs över området blev nedgrävd. Gösta tycker absolut att det var värt investeringen, det gjorde området mycket mer användbart. Innan fick man inte använda själva ledningsgatan plus 30-50 meter på varje sida. Gösta

Karta över de historiska lämningarna på Sjöröd.

berättar om att infiltrationsanläggningen vid Norra dasset är tänkt att likna en skeppssättning.

Under ett läger 1998 började det komma upp vatten på Programängen. Rören som bäcken då låg i hade gått sönder. Man grävde en ny sträckning för bäcken kring Programängen. 2000 gav Sveaskog rätt att använda marken kring Sjöröd för scoutverksamheten. 2003 började man återigen rusta upp området, med hjälp av arbetslaget LOTS.

Under årens lopp har det hållits många stora läger på området. Här kan nämnas distriktslägret Vision 90, distriktslägret Nomad 96 och regionlägret Eko 2000 som hade ca 3200 deltagare. Det har även ordnats ett flertal krets-, kår- och seniorläger på området.

Många spår av historien finns kvar i landskapet. Ett av de mest utmärkande dragen på Sjöröd är de många stenmurarna som löper kors och tvärs i området. Vad som varit öppen respektive sluten mark har varierat genom historien och de nu öppna lägerängarna har i tur och ordning varit öppna ängar och åkrar, bevuxna med fruktträd och planterade med gran eller fungerat som betesmark. Endast ett fåtal fruktträd och granar finns kvar idag. Huvudbyggnaderna ligger på samma plats som de legat genom historien.

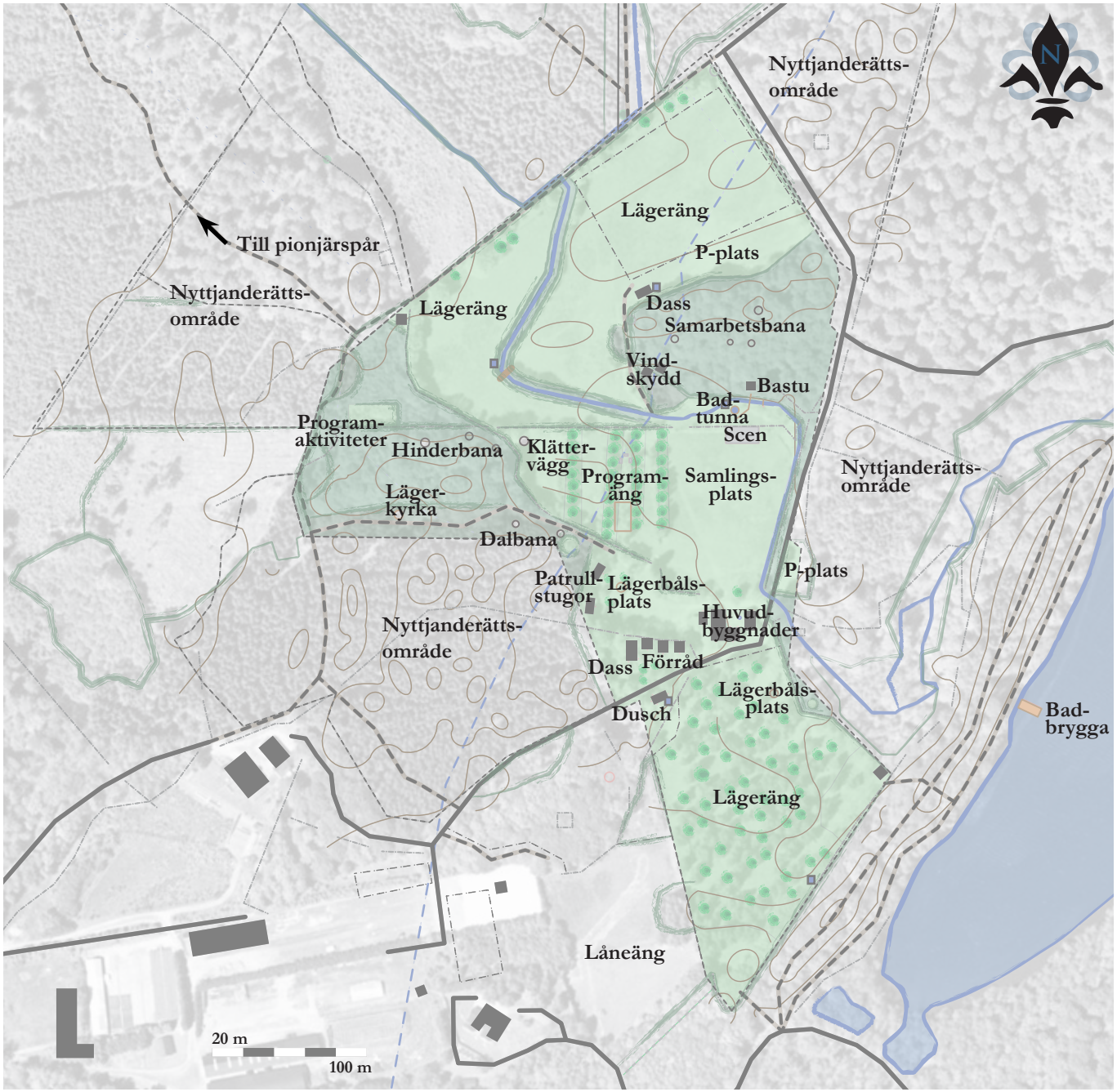

Dagens Sjöröd.

Dagens användning

Idag används området som lägerområde. Det utnyttjas mest av Södra Skånes scoutdistrikts egna medlemmar men hyrs även ut till andra, både scouter och icke scouter. Ett exempel på annan verksamhet som bedrivs på området är lägerskolor.

På området finns ängar för läger på cirka 8 hektar, cirka 2 hektar skog, främst bok, ett antal byggnader, och en mängd fasta programaktiviteter. Exempel på programaktiviteter är klättervägg, dalbana (en slags berg-och-dalbana), bastu och pionjärspår (spår med broar, fällor osv. som visar hur pälsjägare levde).

Området rymmer som mest cirka 3000 tältande personer. Då får parkering ordnas utanför området. Enbart Södra ängen rymmer cirka 500-700 personer i tält.

Hästar från den intilliggande plantskolan brukar beta på Sjöröds mark när scouterna inte är där för att hålla ängarna öppna. I gengäld får scouterna låna maskiner och ibland även mark från plantskolan.

HUR

I detta avsnitt, HUR-avsnittet, beskrivs teorier och metoder för hur man bör utforma ett lägerområde. Hur gör man ett lägerområde så bra som möjligt? Scouters egna åsikter får stort utrymme. Avsnittet avslutas med ett program för Sjöröd, men som även skulle kunna appliceras på liknande anläggningar.

Hur utvecklar man en destination?

Hos människor har det ständigt funnits en önskan om att upptäcka nya platser och att uppleva nya saker (Bohlin Elbe 2007). Detta är någonting som man kan ta till vara inom lägerverksamhet. En plats som utvecklats till ett resmål för turister och där turism utövas kan definieras som en destination. Platser som ännu inte är betydande resmål för turister, men som av en eller annan anledning önskar bli det kan utvecklas. Sjöröd skulle kunna ses som en sådan plats där teorier och metoder för destinationsutveckling kan appliceras.

För att en plats ska vara en destination krävs tre saker; attraktioner, infrastruktur och stödjande tjänster (Bohlin Elbe 2007). Attraktionen på Sjöröd kan sägas vara att det är en plats för läger med ett antal aktiviteter. Attraktioner kan indelas i primära, sekundära och tertiära. Den primära attraktionen på Sjöröd är det som gör att man väljer att åka dit, det vill säga att det är ett lägerområde. De sekundära attraktionerna är de som bidrar till att man väljer en plats framför en annan plats med liknande primär attraktion. Det är det som gör att man väljer Sjöröd framför till exempel lägerområdet Hörrs Nygård. Tertiära attraktioner upptäcks först på plats på resmålet. De stödjande tjänsterna är på ett lägerområde inbakade i själva attraktionen och är sådant som boende, mat och transport. Förutom attraktion, infrastruktur och stödjande tjänster krävs även information och marknadsföring. Hur bra Sjöröd än är så krävs det att folk vet det för att kunna välja att åka dit.

Den sammanhängande mängd tid en person, eller i detta fall en scoutgrupp, har avgör hur långt man kan resa för att nå sitt önskade mål (Hägerstrand se Bohlin Elbe 2007). För Sjöröds del betyder det att man endast kan attrahera scoutgrupper från en begränsad del av världen. När det gäller sommarläger kan man kanske anta att det handlar om Götaland, Svealand och Danmark. För helgutflykter kan endast scouter från Skåne vara intresserade av att förlägga verksamhet hit. En väldigt speciell destination kan attrahera folk från större områden. Ett exempel på detta är de stora scoutlägren Scout 2001 och Jiingijamborii 2007 som båda ägde rum på Rinkabyfältet utanför Kristianstad och lockade scouter från hela Sverige och även en hel del utländska gäster.

En turisttjänst är inte påtaglig vilket betyder att man inte i förväg vet hur tjänsten kommer att genomföras och upplevas. Den kan inte testas innan köp. Detta ställer krav på marknadsföringen av destinationer så att den blir så realistisk som möjligt. En turisttjänst måste också produceras och konsumeras samtidigt vilket ställer krav på en bra verksamhetsplanering.

Ett sätt att styra efterfrågan i tid kan vara att ha olika prissättning för låg- respektive högsäsong (Bohlin Elbe 2007). Högsäsongen för en scoutlägeranläggning är under skollov och helger. För scouter är det i princip omöjligt att utnyttja anläggningen andra tider. En komplettering i utnyttjandet skulle kunna råda bot på detta. Ett exempel på detta är att göra Sjöröd mer tillgängligt för lägerskolor. Turisttjänster påverkas av den som levererar tjänsten, för Sjöröds del av funktionärerna som arbetar på frivillig basis. Turism i allmänhet och så även lägeranläggningar är personalintensiva.

Destinationsutveckling bör ske genom planering. En vision bör sättas upp för en given tidsperiod. Därefter analyserar man destinationens situation och dess hot och möjligheter från omvärlden samt de problem som finns. Sen utarbetar man en strategi för att uppnå visionen och aktiviteter som stödjer strategin. Efter genomförande av planen krävs uppföljning. Det finns alltid nya utvecklingsmöjligheter som det gäller att upptäcka och utnyttja. Det kan handla om skapandet av nya attraktioner, att hitta nya kunder, att ändra sin marknadsföring eller att hitta helt nya användningsområden för befintliga produkter (Bohlin Elbe 2007). Det som behandlas inom ramen för detta examensarbete är skapandet av nya attraktioner och utvecklandet av gamla. Att hitta

Båda dessa fotografier är tagna på Sjöröd, men vilken förmedlar bäst bilden som stämmer med den image som Sjöröd vill uppvisa?

nya kunder och ändra sin marknadsföring är viktiga saker som Sjöröd bör arbeta vidare med. Det som krävs för en lyckad destinations- eller platsutveckling är; att skapa tillgänglighet, att utnyttja den lokala särarten, att utveckla en vital kultur, att locka till sig kompetenta människor samt att allt detta ska ske med en hållbar miljöutveckling (Bohlin Elbe 2007).

Image och bilden av en plats

Myter och traditioner är viktiga för bilden av en plats, detta gäller även lägerplatser. Många har bilder av hur det var att åka på läger som små, och det är så det ska vara på det ”rätta” lägret. Därför är det viktigt att skapa en image av destinationen som är särskiljande, trovärdig och samtidigt uppbackad av destinationen och dess intressenter. En image är en övergripande bild av en plats och byggs upp av associationer kopplade till landskap, kultur och traditioner som anses vara typiska för platsen. De associationer som väljs måste vara till redan etablerade bilder för att verka trovärdiga. För att en plats ska kunna marknadsföras måste man välja ett fåtal aspekter av platsens identitet och egenskaper för att skapa en entydig och positiv bild (Bohlin Elbe 2007).

Foto: LOTS

En destinations image är summan av de åsikter, idéer och intryck som en person eller en grupp av personer har av en destination. Attribut i destinationens image kan vara sånt som; landskap, natur, nöjesetablissemang, säkerhet, lokalbefolkningens bemötande, servicekvalitet, kulturupplevelser samt aktiviteter (Bohlin Elbe 2007). Av dessa är vissa attribut inte relevanta för Sjöröd. Men landskap, natur, kulturupplevelser och aktiviteter är attribut som både är viktiga för Sjöröd och som tas upp inom ramen för detta examensarbete.

Sjöröd ligger på det mytomspunna Österlen, en destination med en speciell image. Österlen förknippas bland annat med hav, osvenskt, ett svenskt Provence, kullar, marknader och fruktodling. Det förknippas även med små hantverksbutiker, inflyttade ”stockholmare” och turister (Johnson 2007). Österlen är helt enkelt en typisk turistdestination som

försökt samla det typiska och speciella med området i sin image. Österlen är en del av Skåne, ett landskap med vilket det också är förknippat en mängd myter och bilder. Region Skåne anger som exempel följande som typiskt skånskt; Stolta skåningar, omväxlande landskap, rikt kulturarv och snabbväxande region (Region Skåne 2006).

För att skapa en image för Sjöröd, måste man skapa en bild som både är självständig och som korresponderar med de övergripande bilderna för Österlen, Skåne och Sverige samt med bilden av scouting. Man måste välja det som är typiskt scouting, typiskt Österlen och typiskt Skåne som kan användas på Sjöröd, både inom utvecklingen av destinationen och för att skapa en image.

Hur utformar man ett läger?

Mycket av kunskapen om hur man ska utforma ett läger är så kallad tyst kunskap, kunskap som inte är nedskriven. När man bestämmer hur lägret ska planeras gör man ”som man alltid har gjort” eller frågar andra som har planerat ett läger tidigare hur de gjorde. För att kunna utforma en lägerplats där läger ska planeras och sen utspela sig behövs insikt om denna typ av kunskap.

I boken *Friluftslivets pedagogik* (Brügge 2007) beskrivs vikten av att ha en plats som man återkommer till. Man kan då skapa en hemkänsla och få se samma plats under flera årstider

I *Scoutuppslagsboken* (Scoutrörelsens arbetsgrupp 1993) finns några tips nedskrivna. Lägerplatsen bör; ha tillgång till dricksvatten, ha öppna jämna markområden utan lera och lös sand, vara belägen en bit från bebyggelse, ha en byggnad till sjukstuga, ha en omgivning med omväxlande skog och äng, ha närhet till sjö, vara belägen undan från kärr och andra stillastående vatten. För tältningen bör man undvika lågt liggande fält. Tälten ska gärna ha tillgång till både sol, skugga och lä.

Lägerbyn bör disponeras med hänsyn till platsen, bland annat vindriktningen. (Se bild nedan.)

Ytor och avstånd

En tumregel för hur stor yta som behövs för lägerbyn är 30x30 meter för 40 personer. Det ger en yta på 22.5 kvm/person eller ca 450 personer/hektar. Då är det bara räknat på ytan för att bo, laga mat och att äta. Vägar mellan byarna, parkering, toaletter, aktiviteter med mera ryms inte inom arean.

Sjöröds 8 hektar ängar är beräknade till att kunna rymma som mest 2600 personer räknat med 330 personer/ha. Då ryms inte till exempel parkering inom området men däremot vägar mellan byarna och vissa aktivitetsytor (Lindhagen 1998).

Hur en lägerby bör vara organiserad enligt Scoutuppslagsboken.

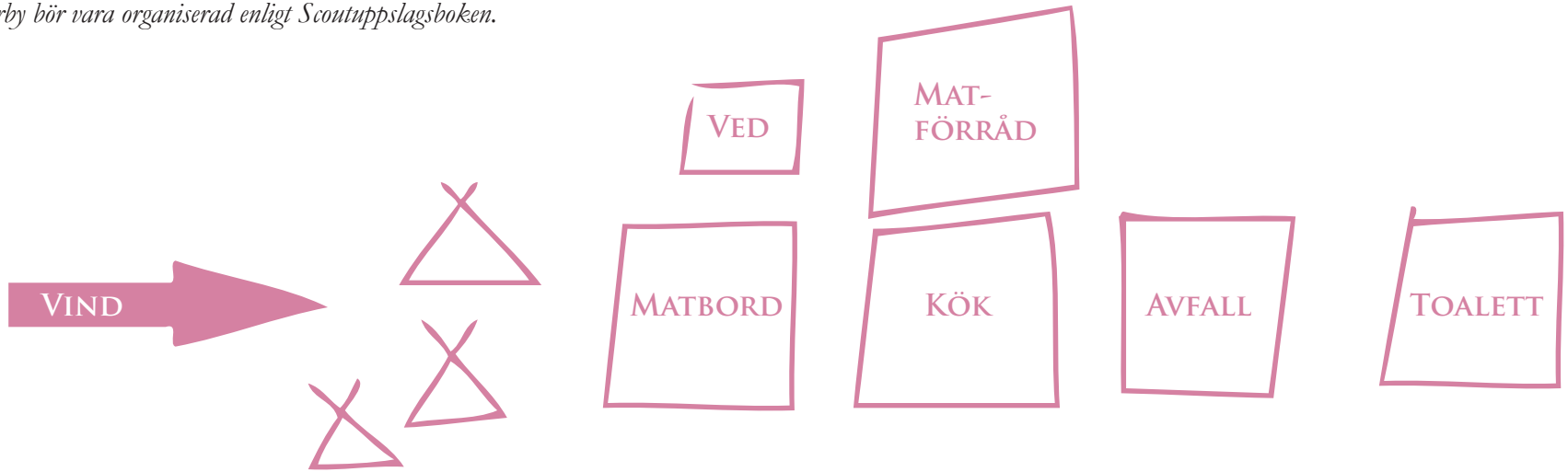

Räddningsverket anger att ett lämpligt avstånd mellan två tält är 3 meter (Statens räddningsverk 2004). Man brukar dock räkna med 10 meter mellan stora tält.

I *Friluftslivets pedagogik* (Brügge 2007) finns några ytterligare tumregler. Tält ska ha så stort inbördes avstånd att deras linor inte korsar varandra. Tälten ska ligga minst 8 meter från eldstad och mindre än 25 meter från farbar väg. Enligt Naturvårdsverket bör varje tält ha en tomt på 50 kvadratmeter. Körvägar på lägret bör vara minst 3 meter breda. Alla regler om avstånd är till för att minska risken för bränder och för att följderna av en eventuell brand ska bli så lindriga som möjligt.

En bra regelsamling för brand, hygien med mera finns i *4H:s lägerpärm* (4H 2008).

För parkering på läger finns det också några tumregler att räkna efter. Vid normal parkering intill bostäder etc. brukar man räkna med 20 kvm/bil för uppställning och körytor vilket ger 500 bilar/hektar. 2000 bilar beräknades inför distriktslägret Nomad 96 på Sjöröd. De beräknades ta ungefär 5-7 ha yta för att stå uppställda samtidigt. Lägret hade ca 2200 deltagare (Lindhagen 1998). Det är svårt att beräkna hur många bilar det kommer till ett läger, det beror dels på vilka krav lägerarrangören ställer och dels hur de besökande kårerna brukar göra. För att få så få bilar som möjligt kan man ställa krav på att alla transporter av deltagare måste ske med samåkning eller buss eller belägga inkörande fordon med en avgift.

Miljövänliga läger

I *Woodcraft* (Brügge 1995) finns några råd för hur man gör ett läger miljövänligt. I boken sägs att man kan se scoutlägret som en modellstad. Man får tänka på vad som behövs till staden, vilka sopor som produceras i staden, och hur transporter ska ordnas. Här finns en pedagogisk möjlighet att visa scouterna hur en riktig stad fungerar, fast i ett mer begripligt format. Det blir också lättare att ta hänsyn till miljöaspekter om man tänker så. För att det ska fungera är det viktigt att scouterna själva är med i planeringen och genomförandet av lägret. Författarna skriver också att storläger inte är de mest miljövänliga lägren, dock får man ta hänsyn till andra aspekter som känslan av att vara många, den PR det skapar och möjligheten till att träffa folk från andra länder eller från andra delar av sitt eget land.

Den största påverkan på hur miljövänligt ett läger kommer att bli är valet av lägerplats. Det är bra att använda samma lägerplats om och om igen för att koncentrera slitaget. I Sjöröds fall är lägerplatsen redan vald, med allt vad det innebär med tillgång till allmänna kommunikationer, naturens känslighet, tillgängligheten till ved och lokalt producerad mat och så vidare. Man bör använda de naturliga förutsättningarna på lägerplatsen i så stor utsträckning som möjligt i lägrets aktiviteter. Författarna förespråkar också att låta lägrets vardag vara en stor del av programmet med till exempel matlagning. En bra sopsortering är viktig, liksom att tänka på att inte slösa med till exempel ved.

Hur ser dagens scouter på läger?

Scouters uppfattning av hur ett bra läger är uppbyggt och vad man vill göra när man är på läger kan skilja sig åt, dels i olika delar av landet och dels i olika åldersgrupper. Sjöröd är en anläggning som ska kunna attrahera scouter från alla åldersgrupper samt från hela Södra och Mellansverige. Westberg (2007) skriver om hur patrullscouter i Stockolm upplever läger. Kan man anta att det som Westberg kommer fram till stämmer för alla åldrar av scouter i hela Sverige?

Att fråga ett antal scouter vad de tycker om läger kan räknas som en kvalitativ studie och vid en sådan studie är det inte viktigt att urvalet är statistiskt representativt utan det är viktigare med en variation hos intervjupersonerna (Stensson 2006). Urvalet av intervjupersoner och metoder har därför inte skett för att ge representativa svar utan för att ge så många olika infallsvinklar som möjligt. Därför är olika metoder valda för olika åldersgrupper och för scouter från olika delar av Sverige.

Roverscouter i Uppsala

Roverscouter, scouter över 18 år, vilka har erfarenhet av att åka på läger både som deltagare och vissa även som ledare för yngre scouter intervjuades 2008-02-12 vid ett informellt samtal i en scoutlokal. Fem scouter deltog och fick svara på ett urval av frågor som finns i den bifogade intervjuguiden.

När det gäller vad som är roligt att göra på läger nämner roverscouterna sådant som hantverk, nattäventyr, att ligga och sola på ett liggunderlag och att bada. Roverscouterna lägger mycket av lägrets tid till mat men även till att ta hand om de yngre scouterna när de åker på ett läger som ledare. Att få bygga saker nämns som ett bra lägerminne. Men, betonar scouterna, det som gör ett läger är programmet och människorna man träffar på lägret.

Det som anses viktigt med en lägerplats är att det ska finnas vatten med en badplats. Det är viktigt var man hämtar vatten till byn, samt att det finns riktiga dass. Till större aktiviteter är det okej att gå en bit bort men det får gärna vara nära när man ska gå till byn och äta eller om man har glömt någonting. Flera av roverscouterna nämner att de inte gillar att ha hajk på lägret för att det förstör lägerkänslan och det inte känns som man är på läger så länge då.

På frågan hur man väljer vilken lägerplats man ska åka till på sommarens läger så svarar roverscouterna att man tar vad som är tillgängligt, att det gärna får vara nära, att det är bra om man redan känner till platsen så man vet vad man får. Ett exempel på detta var en scout vars kår skulle ha utländska gäster på sommarens läger. Han ansåg det mycket bra att i förväg veta vad som skulle finnas på lägret så man vet vad man hade att erbjuda sina utländska gäster. Det anses praktiskt med en anläggning där allt är klart med program och mat men att man även kan fixa sitt eget program och ha möjlighet att låna utrustning om någonting går sönder. Detta anses särskilt bra om kåren har dåligt med ledarresurser.

Vad som gäller allmänt om en lägerplats är att scouterna vill ha ett bra ställe att slå upp tälten, gärna med skog runt omkring. Det anses också viktigt att det finns smidig transport dit och hem. Man ska kunna angöra med en buss. Att det finns kollektiva färdsätt anses inte som så viktigt om man ska åka med hela kåren men det uppskattas om det till exempel är ett seniorläger dit man kanske åker ensam eller bara några få tillsammans. Det anses okej att gå ett par kilometer från bussen men det beror på hur mycket packning man har. Det ska finnas parkeringsplatser i anslutning till lägret. På lägret får det gärna finnas en lägerbålsplats stor nog att rymma hela

lägret. Ett annat tips är att ha återsamlingsplatser där man kan samlas om det börjar brinna.

Roverscouter i Skåne

Medlemmar ur LOTS intervjuades under en arbetsvecka i påskhelgen, mellan 2008-03-15 och 2008-03-24. Medlemmarna intervjuades en och en.

Vad scouterna säger att de vill göra på läger är: Roliga programpass, de får gärna vara valfria så att ledarna kan bestämma själva om de kanske hellre vill gå och bada med barnen. Lägerbål, och andra kvällsaktiviteter uppskattas som inslag några kvällar på lägret. Sitta och koppla av, pyssla, gå på disko, trevliga ledarcaféer är andra saker som nämns. Aktiviteter att göra för scouterna, de får gärna vara utformade så att man tvingas få kontakt mellan kårerna.

Det får se ut hur det vill på läger tycker en scout, utseendet spelar ingen roll. Dock ska det vara nära till dasset, vattnet och slasken. Det ska vara lätt att hitta till allt.

Vad medlemmar i LOTS tyckte om platsen Sjöröd, vad som är bra och vad som är mindre bra och vad som kan ändras, finns att läsa i nästa kapitel.

Seniorscouter i Uppsala

Vad seniorscouter (15-18 år) i en scoutkår i Uppsala tycker om läger framkom vid ett informellt samtal 2008-02-11 under ett av seniorernas ordinarie möten i deras scoutlokal. Sju scouter och två ledare deltog. Scouterna fick svara på utvalda frågor om läger (se intervjuguide i bilaga).

Seniorscouterna betonar att det viktiga på lägret är det sociala, att träffa andra scouter. Ett exempel på detta är när en scout ska berätta om sitt bästa lägerminne så var det när han ”var uppe och sprang”. När det gäller aktiviteter där man träffar andra människor så säger en seniorscout att han vill ha tillfällen då man tvingas möta andra människor som till exempel lägerbål. Ett tips som kommer upp är att man gärna ska ha ett fikatält. Mat ses som en stor del av lägret. Ett annat tips är att det ska finnas ”rekreationsområden” som beskrivs som områden där man kan bilda så kallade seniorhögar. En seniorhög är när ett antal människor ligger och myser i en hög. För detta vill scouten ha en solig äng som inte är fuktig samt fri från stubbar. Det ska vara långt från tält. En annan aktivitet som nämns som någonting extra är möjligheten att hoppa bungyjump som fanns på storlägret Jiingijamborii 2007. Fria aktiviteter ser alla som någonting mycket positivt.

När det gäller lägrets utformning beskrivs ett antal anläggningar. En anläggning som får gott omdöme beskrivs som ett stort fält med lägerbyar samt ett mindre fält i skogen för aktiviteter såsom filmvisning och café. Det positiva med denna anläggning är att den var social, att det var nära till allt samt att det var lätt att hitta. Ett annat lägerområde beröms för att det även här var lätt att hitta samt att det fanns civiliserade duschar och bastu. Viktigt anses också att det inte blir lerigt och blött i marken. Vatten anses också viktigt på flera sätt, flera nämner att lägret legat vid havet eller att de till exempel paddlat som någonting positivt. Hajk till lägret nämns som någonting positivt.

Foto: Vantör

Patrullscouter i Stockholm

Westberg (2007) har undersökt sex patrullscouters (12-15 år) syn på hur det är att vara scouter och vad man gör som scout. Scouterna har intervjuats en och en.

Patrullscouterna i Westbergs undersökning tycker liksom de intervjuade rover- och seniorscouterna att det viktigaste med scouting är det sociala, både på läger och under andra aktiviteter i scouterna. Det sociala behöver inte alltid vara planerat utan de uppskattar att ha både planerad och oplanerad tid under läger och hajker. En scout berättar om en övning där de fick lära sig om överlevnad, den aktiviteten ansågs tråkig. Flera aktiviteter med koppling till vatten såsom segla och paddla nämns i positiva ordalag. Även att smita iväg och träffa kompisar och att lära känna nya människor nämns positivt. Westberg har inte frågat hur scouterna vill att ett läger ska se ut eller vilka aktiviteter de skulle vilja göra på lägret, bara vilka aktiviteter de gjort och om de ansågs som roliga eller tråkiga.

Juniorscouter i Skåne

Två grupper av juniorscouter (10-12 år) med fem-sex scouter i varje grupp intervjuades vid ett ordinarie möte i sin scoutlokal någonstans i Skåne 2008-03-05. Grupperna bestod av scouter som skulle följa med på hajken i den följande helgen. Scouterna fick skriva upp på olika färgade lappar saker som ansågs som bra respektive dåligt med läger och saker man kan göra under läger. De fick frågor och uppmaningar som ”Vad vill du göra på läger?” ”Vad är roligt att göra på läger?” ”Skriv ner nått galet som du skulle vilja göra på ett läger.” Ingen av scouterna hade varit på läger på Sjöröd.

På de negativa lapparna hamnade mycket som hade med dass att göra. Scouterna gillar inte äckliga dass och särskilt inte att städa dem. De gillar heller inte regn, vilket framkom på flera lappar. Annat negativt som framkom var småkryp, någon som blev sjuk på ett läger, någon som kissade på sig, vissa maträtter och att spela fotboll med killarna. En scout gillade inte att behöva vandra och gå vilse och få blåsor. Det var ingen som hade någon bra lösning på någon av de negativa sakerna, utom att slippa städa dass samt den positiva lappen där samma tjej som inte ville spela fotboll med killarna ville spela fotboll med bara tjejer.

På de två mest positiva lapparna stod det att inget är tråkigt. Till denna kategori hamnar också lappar med ett lägers namn, där scouterna förklarade att det var ett bra läger men att de inte riktigt kunde förklara varför, ett läger som nämndes så var storlägret Jiingijamborii 2007. Ett antal lappar behandlar specifika saker som hänt på hajker och läger. De flesta lapparna behandlar aktiviteter: nattorientering, disko, fiska, hinderbana, umgås, skjuta med pilbåge, bada, göra upp en lägereld på kvällen, vandra samt leka där favoritleken generalen nämns flera gånger. Att paddla fick åtta lappar, åka trampbåt och bompebåt fick också varsin lapp. Idéer som scouterna själva ansåg som galnare är sånt som; skjuta luftgevär, smälla raketer, bowla, leka krig, bungyjump, åka gokart, åka berg- och dalbana, live rollspel.

Ett antal vardagliga saker nämns på lapparna som att sova i tält, bära ryggsäck, äta. En scout nämner att det är roligt att hjälpa till mycket och en annan att det är roligt att laga mat själv. Laga mat får ytterligare två lappar, baka kanelbullar och grilla får en var. Flera lappar behandlar att bygga något och här nämns koja, gunga och stege. Scouterna verkar tycka om när det händer saker på lägret, en scout nämner ”göra saker”, att det är roligt när det händer saker och aktiviteter, någon annan tycker om när det är olika teman på läger. En scout skriver att det var kul på ett vårläger när de gick till olika stationer med ALLA scouter. Till sist finns det lappar som beskriver att lägret gärna ska vara minst fyra dagar eller en vecka.

Miniorscouter i Skåne

Två patruller med miniorscouter (8-10 år) bestående av fyra scouter i varje patrull intervjuades vid ett ordinarie möte i sin scoutlokal i Skåne 2008-03-12. Scouterna var utvalda av sina ledare för att de var lätta att prata med. De fick svara på utvalda frågor ur intervjuguiden. Miniorerna hade tidigare varit på läger, men inte på Sjöröd.

Miniorerna fick berätta om vad de gjort när de varit på läger och de berättade om att de sovit i tält och utfört olika aktiviteter och uppdrag. De berättade också om att de hade grillat och fått olika saker att leka med. De gav exempel på vad de gjort på ett läger med internationellt tema där man gick runt mellan olika fiktiva länder. Lägret var under april-maj någon gång och scouterna hade även paddlat kanot och badat i 12-gradigt vatten. På kvällen samlades de kring en eld och det tyckte scouterna var mysigt. Det var trevligt att de var många som samlades och att de fick grilla. De framförde uppvisningar som de hade tränat in innan och fick märken. Scouten som berättade om detta tycker att det är mysigt och sa att hon gillar att grilla och att elda. På lägret hade scouterna även en tävling om vem som hade stökigast tält och den som hade stökigast fick städa toaletterna.

De flesta aktiviteter som scouterna nämner att de varit med om under ett läger nämns som positiva. Vid frågan vad som är tråkigt nämner scouterna skvätta vatten, att ett läger har dåliga toaletter, att städa toaletterna samt att åka hem från lägret när det är slut.

När scouterna ska beskriva platserna där de varit på läger berättar en scout om storlägret Jiingijamborii 2007. Han tyckte att det var kul för att det var stort. Han beskriver området där lägret ägde rum som ett område med många koblajor, många tält och mycket människor. Han tyckte att det var bra uppbyggt. Ett annat område där scouterna varit på läger beskrivs som ett område med mycket träd, skog, en väg, massa vatten, mycket tält, en stor plats med grönt samt obehagliga toaletter. Toaletterna hade konstiga lås och när man spelade fotboll hamnade fotbollarna inne på toa. Annars ansågs det som ett bra område. Den andra patrullen beskriver samma område som mark med skog runt omkring och en sjö vid sidan om.

På frågan vad scouterna skulle vilja göra när de är på läger svarar de fia med knuff där personer är spelpjäser, att lära sig mer om djur, att hålla på med kemi, spela pingis, köra fyrhjuling och motorcross, leka lekar, spela brännboll, spela kubb, bada, sola, springa i shorts, surfa, att få leka fritt, kalla folk olika namn, paddla och att gå kul spår som till exempel att få lära sig tecken. De vill gärna vara på läger ett par dagar till en vecka.

Lägerbål.

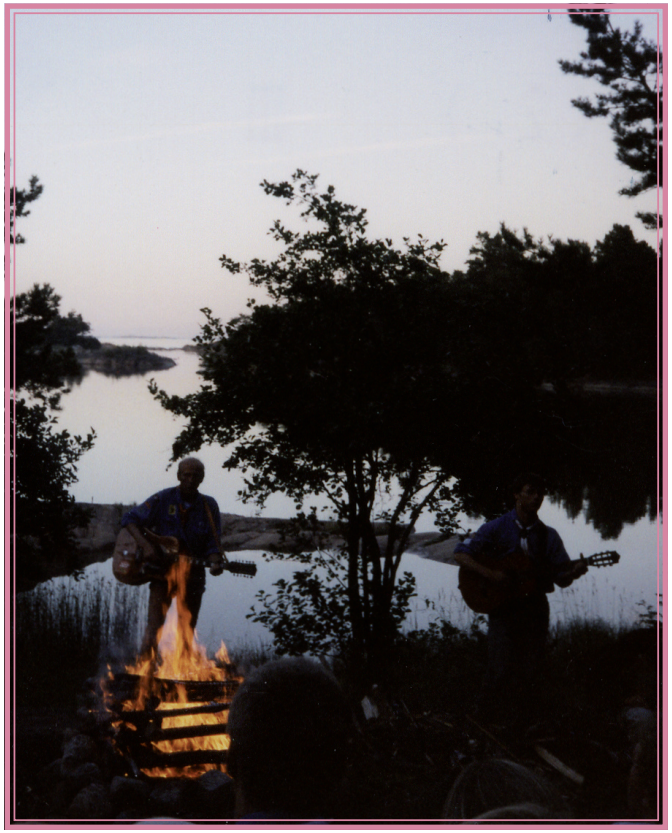

Miniorscouterna får ge tips på hur ett läger kan göras bra och de säger att det ska vara mycket folk, att det ska vara bra toaletter, gärna hemmatoaletter, de vill gärna sova i vindskydd istället för tält, en tjej vill ha ett stort tält ensam. En scout säger att det är viktigt med skog. Det är roligt att vara inne i skogen och inte på en helt vidöppen plats, det är kul att leka i skogen. Det får gärna vara ganska mycket mellanrum mellan träden så man kan springa fritt.

Scouterna säger att de tycker att det är trevligt att vara utomhus. En scout tycker inte om att vara ute på vintern. Flera scouter nämner dock vinteraktiviteter när de ska berätta vad de vill göra på läger. En scout vill åka till norra Sverige och åka skidor, han vill också ha läger på Hawaii, en annan scout vill ha backar på lägret så man kan åka skidor.

Slutsats

Flera av de äldre scouterna säger att det viktigaste med scouting är det sociala. Detta sägs både av scouterna som intervjuats i Westbergs undersökning och av de intervjuade scouterna i Uppsala. Att det sociala är viktigt i scouting kommer även Liljestrand fram till i sin undersökning som presenteras i *Vi äro svenska scouter vi* (2007). Scouterna, i senior- och ledaråldern, som han intervjuat väljer gemenskap och friluftsliv som två av de tre viktigaste sakerna i scouting. Liljestrands slutsats är att scouting handlar om dessa två saker samt ”någonting mer”. Båda dessa begrepp innehåller en mängd delfaktorer. Man kan få in det mesta som nämns i intervjuerna ovan under friluftsliv eller gemenskap.

Dock är det till exempel bara en juniorscout som nämner umgås. Juniorernas svar är fokuserade på olika aktiviteter och de verkar tycka om när det händer saker och att ledarna bestämmer vad som ska ske. Detta stämmer med hur det är meningen att man ska utvecklas i scouterna, ju äldre man blir, desto mer självständigt skall scoutpatrullen kunna arbeta. Men dock så nämner både junior- och miniorscouterna att aktiviteter varit roliga för att alla scouter var med eller för att det var många som deltog i en aktivitet.

Scouterna verkar på det hela taget väldigt nöjda med läger, vad de har fått göra, och hur det är uppbyggt och nämner det mesta i positiva ordalag. Men det kanske inte är så konstigt att scouter som är aktiva medlemmar tycker att det är roliga saker man får göra på läger. Om man inte tycker att aktiviteterna som görs i scouterna är kul har man kanske redan slutat och hamnar därför utanför undersökningen.

Utformningen av Sjöröd och liknande anläggningar måste stödja scouter i alla åldrar. Det måste finnas utrymme för de yngre scouternas mer styrda aktiviteter och de äldre scouternas egna påhitt. De exempel på aktiviteter och förslag till utformning som tagits upp av scouterna ska tas i beaktande i det fortsatta arbetet.

Till höger finns en sammanställning av de aktiviteter som scouterna nämnde under intervjuerna.

Sammanställning aktiviteter

Foto: Nils Nyman

Aktiviteter	Junior
Aktiviteter där man tvingas träffa andra människor	Senior
Aktiviteter och uppdrag	Minior
Aktiviteter så man tvingas få kontakt med andra kårer	Rover
Bada	Junior
Bada	Minior
Bada	Rover
Baka kanelbullar	Junior
Bowla	Junior
Bungyjump	Junior
Bungyjump	Senior
Bygga (koja, gunga, stege)	Junior
Bygga saker	Rover
Bära ryggsäck	Junior
Café	Senior
Café för ledare	Rover
Disko	Junior
Disko	Rover
Fiska	Junior
Framföra uppvisningar	Minior
Fria aktiviteter	Senior
Få märken	Minior
Grilla	Junior
Grilla	Minior
Göra upp en lägereld på kvällen	Junior
Hantverk	Rover
Hinderbana	Junior

Hjälpa till mycket	Junior
Hålla på med kemi	Minior
Höghöjdsbana	Rover
Kvällsaktiviteter några kvällar på lägret	Rover
Köra fyrhjuling/motorcross	Minior
Laga mat själv	Junior
Leka	Junior
Leka fritt	Minior
Leka lekar, få saker att leka med	Minior
Live rollspel	Junior
Lägerbål	Rover
Lägerbål	Senior
Lägerbål, samlas många	Minior
Lära känna nya människor	Patrull
Lära sig om djur	Minior
Nattorientering	Junior
Nattäventyr	Rover
När alla scouter är med	Junior
Paddla	Junior
Paddla	Minior
Paddla	Patrull
Paddla	Senior
Planerad och oplanerad tid	Patrull
Programpass, roliga och valfria	Rover
Pyssla	Rover
Segla	Patrull
Sitta och koppla av	Rover

Skjuta luftgevär	Junior
Skjuta med pilbåge	Junior
Smita iväg och träffa kompisar	Patrull
Smälla raketer	Junior
Sola	Minior
Sola på ett liggunderlag	Rover
Sova i tält	Junior
Sova i tält	Minior
Spela brännboll	Minior
Spela fotboll med bara tjejer	Junior
Spela kubb	Minior
Spela pingis	Minior
Springa i shorts	Minior
Spår	Minior
Spår	Rover
Surfa	Minior
Teman	Junior
Träffa andra scouter	Senior
Träffa människor	Rover
Umgås	Junior
Vandra	Junior
Vara utomhus	Minior
Åka berg- och dalbana	Junior
Åka gokart	Junior
Åka skidor	Minior
Åka trampbåt	Junior
Äta	Junior

Foto: LOTS

Hur ser användarna på Sjöröd?

De som givit upphov till uppgiften i detta examensarbete är Södra Skånes scoutdistrikt. Vilka åsikter distriktet har om Sjöröd och om områdets framtid är naturligtvis viktiga för uppgiftens genomförande. Jag har valt att prata med Magnus Johnson och Tedde Julén i anläggningsgruppen. För att även få in åsikter från en grupp som använder Sjöröd mycket, har jag valt arbetslaget LOTS, och frågat dem vad de tycker om Sjöröd. Jag har pratat med några av medlemmarna i LOTS som var på Sjöröd under påskveckan och arbetade.

Anläggningsgruppens åsikter

Magnus Johnson, anläggningsgruppens ordförande, poängterar att det är min syn som landskapsarkitekt på hur området kan användas som ska vara styrande i arbetet. Sjöröd ska leva länge och det är inte troligt att de som idag sitter i anläggningsgruppen kommer att bestämma om säg tio år. Magnus berättar att de tänker sig en större verksamhet i framtiden. En fundering är att flytta konfirmationslägerverksamheten från Gamlegård till Sjöröd. Magnus berättar att man funderar på att bygga en samlingsplats under tak, men utan väggar, en rotunda. Man har även funderingar på att i en avlägsen framtid bygga ett ytterligare hus med bland annat sovplatser och samlingssal.

Tedde Julén, en av ledamöterna i anläggningsgruppen, berättar också om att distriktet tänker sig större verksamhet på Sjöröd i framtiden. Men samtidigt får det inte bli en stugby, det ska kännas som en naturnära plats. Verksamheten som man tänker sig är sommarläger, kårläger, lägerskolor, som ses som en samhällsinsats och ett sätt att sprida scouting. Som bisysslor kan man tänka sig vandrarhem och uthyrning till icke scouter som företag och kursverksamhet. Dock ska inte området anpassas för dessa bisysslor utan de får anpassa sig till området. I framtiden tänker man sig att bygga fler patrullstugor av den typ som redan finns på området för att skapa fler sängplatser, två till fyra ytterligare stugor, möjligen en aning större än de som finns där idag. Han tänker sig två i samma område och två någon annanstans.

Ett dokument framtaget av anläggningsgruppen (Julén & Lindström 2006) beskriver de önskemål på funktioner som finns inför framtiden. Följande funktioner behövs men ryms troligtvis inte i de befintliga byggnaderna: förråd för stora saker som tunnor, bryggan etc., garage, förråd med 25 hyllmeter, sovplats för ytterligare ca 15 personer, lägerkiosk, verkstad, tvättstuga, expedition med utgång utifrån.

Synen på området

Många av de intervjuade medlemmarna i LOTS nämner att det generellt sätt är ett bra lägerområde. Flera pratar dock om obalansen mellan det norra och det södra området, alla vill bo på det södra området. En scout tycker att de norra ängarna är baksidan och det är viktigt att göra dem attraktiva och knyta dem närmar husen. Flaggstängerna som finns på Norra ängen leder upp och visar på att det finns något mer där uppe på ett positivt vis. En scout berättar att det är kårerna som har önskemål om att bo på Södra ängen, önskemålet kommer från ledarna och ingen har frågat scouterna själva vad de vill. Bryggan skapar ytterligare fokus söderut sen den kom år 2000.

En medlem i LOTS berättar att de en gång la en orienteringsrunda söderut utanför området och att scouterna fick se en del av Sjöröd som de aldrig sett. Naturen är annorlunda här med ett mer öppet landskap. Han tycker att det är viktigt att tänka stort och försöka utnyttja områden som inte är så mycket utnyttjade. Lägerdeltagarna blir trötta på området om de bara får se samma sak hela tiden.

En scout nämner att det är svårt att anpassa området för storläger eftersom alla storläger vill anpassa området efter lägret självt.

Några scouter med erfarenhet av att hålla i lägerskolor på området berättar att området som normalt känns lite trångt känns väldigt tomt vid lägerskolor. Lägerskolor hålls oftast med en klass i taget och är som scouting i skolan. Dock kan det finnas problem med till exempel elevernas disciplin, men det är lärarnas roll att se till att eleverna sköter sig.

Sjöröd jämfört med andra liknande anläggningar

Jämfört med andra lägerområden tycker en scout att Sjöröd är bäst! Det finns sjön, skogen och många möjligheter, det är bra ordnat. Hon nämner sånt som bastun och badtunnan och bryggan som ett plus. Hon gillar naturen och den sköna stämningen. Pionjärspåret nämns som något bra. Förut var toaletterna dåliga på Sjöröd, men nu är de bra. En annan scout säger att Sjöröd har bättre dass jämfört med andra anläggningar, men en nackdel är att det är långt till badplatsen här. En annan lägeranläggning ges beröm för de många spåren som är kul att gå, särskilt beröm ges till pionjärspåret.

Positiva aspekter på Sjöröd idag

En av scouterna tycker att Sjöröd är jättebra jämfört med hur det var för några år sedan. Hon nämner till exempel de nya toaletterna. När det började fixas

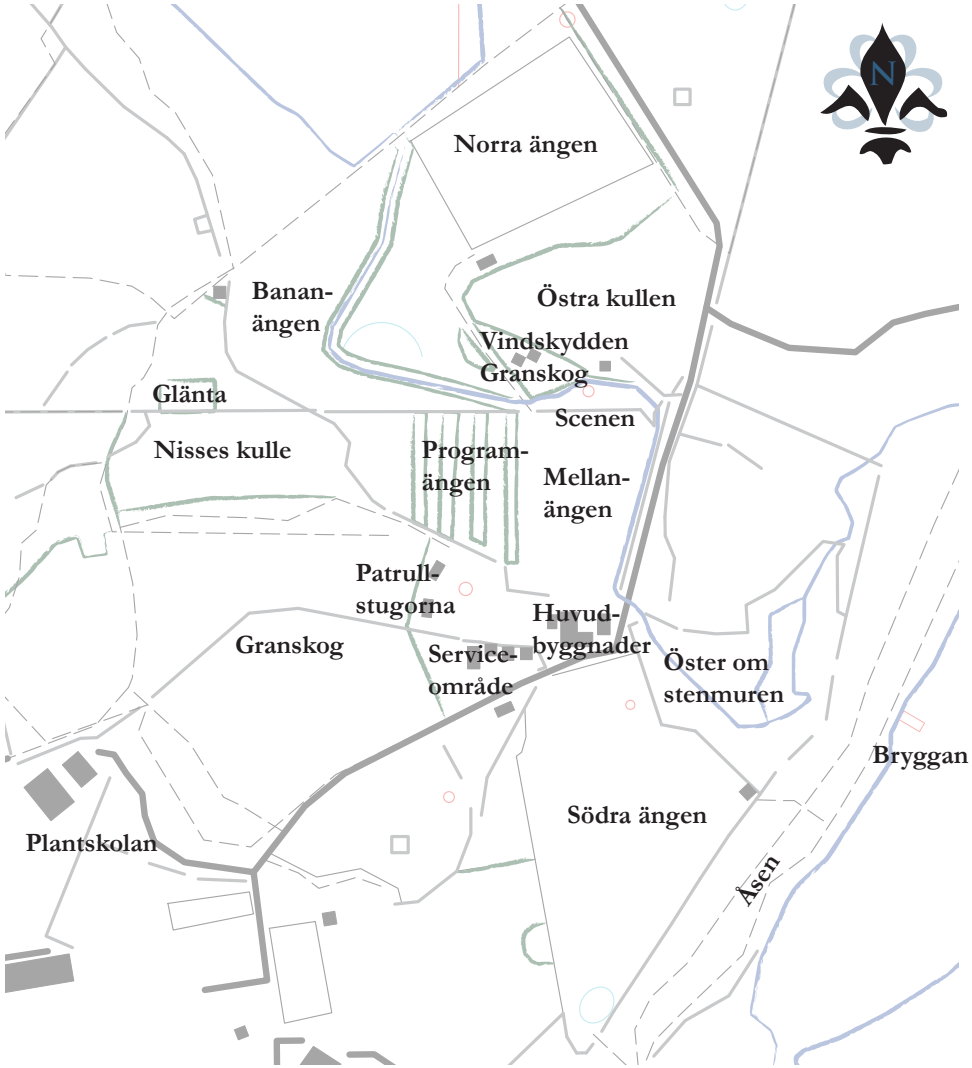

2003 var det förfallet men nu är det fixat och fint. Det har bland annat fixats programaktiviteter. Det är roligt att komma hit och träffa människor. En scout säger att allt är bra, här finns roliga uteaktiviteter, bad, skog som man kan leka i, djur och växter. En scout säger att besökarna verkar tycka att området fungerar bra, de som är på läger verkar nöjda.

Flera scouter tycker att grandungen vid Östra kullen är bra med de dolda vindskydden, det är kul med en tät granskog, förvillade för scouterna, man kan helt plötsligt vara avskiljd från resten av lägret. Dock råder det delade meningar om detta och en annan scout tycker att granarna ska bort för att de inte är naturlig vegetation på platsen. Vindskydden används vid hajker under helger och till programpass under läger.

Potentiella områden

Scouterna berättar om outnyttjade områden som området bakom scenen, området öster om stenmuren på Södra ängen, hörnan längst söderut på området och området mellan Patrullstugorna och huvudbyggnaderna. Området öster om stenmuren skulle man kunna utnyttja mer tycker en scout, här finns död skog och fågelliv, man skulle kunna utnyttja det till naturspår och en naturupplevelsegrej. Området borde vara tillräckligt torrt under sommaren för att man ska kunna vistas där, under den blöta påsken var området relativt torrt.

Nisses kulle och området strax norr om kullen nämns som ett område som skulle kunna utnyttjas mer, men samma scout tycker också det är viktigt att ha kvar lite mer vild och ovårdad natur. På Nomad 96 skapade man en glänta där man hade seniorcafé i området. Gläntan finns kvar men är på väg att växa igen. Nisses kulle används idag för programaktiviteter men här skulle man kunna göra kullen mer inbjudande och vänlig.

En scout tycker att området med träd i rader på Programängen är ett schyst område men att det skulle kunna utnyttjas mer. En scout tycker det är skönt att Mellanängen är stor och öppen, han tror att man ska passa sig för att bygga på den, den används bland annat som samlingsplats vid storläger, fotbollsplan och marknadstorg.

Negativa aspekter på Sjöröd idag

En scout anser att det är svårt att hitta till Sjöröd om man inte redan vet var det ligger. Lokalerna på Sjöröd fungerar inte bra, det är kallt och det var länge sen det gjordes nått åt dem. Det behöver städas upp men inget stort behöver göras. Det är dåligt med slaskgropar på området. Den steniga marken gör det svårt att slå upp tälten. En scout tycker att serviceområdet väster om husen är ett problem, det ser skräpigt ut. Man kanske kan dölja det med växtlighet. Ett annat område som kan anses problematiskt är området med björkraderna på Programängen, det är svåranvänt och marken är här mycket stenig. Bäcken på området är helt uttorkad på sommaren och det tycker flera scouter är trist. En scout skulle vilja ha slätare ängar. Norra ängarna anses trixiga; långt bort, kalt och öppet och stekhett under sommaren, detta gäller särskilt Bananängen. En scout berättar att vindskydden inte är prioriterade och att man inte gjort nått åt dem på fyra år.

Parkering är ett problem vid stora läger. Parkering ska helst inte synas när man tältar, dock tycker en scout att det kan vara läskigt om man ska parkera bilarna långt bort med risk för inbrott och så vidare Under ett läger kan det komma hur många bilar som helst säger en scout. Till sommarens läger ska LOTS prova att ha inkörsavgift till lägret för att minska antalet bilar i enhet med en grönare profil.

Utvecklingsförslag och förbättringar

När det gäller sånt som behöver ändras på området så nämns köket. Flera scouter vill gärna ha en höghöjdsbana, en scout berättar att en sådan redan

är planerad att byggas vid samarbetsbanan. En scout tycker att området kring infarten och parkeringen behöver snyggas upp, det ser tråkigt ut med bland annat döda träd. Det är det första man ser och huset ser bra ut, men så kommer man fram och så är det inte så mycket. Det skulle gärna vara lite mer infartsliknande. Döda träd finns även på andra ställen på området. Det får gärna vara nära mellan saker på området och inte så långt att gå. En scout vill ha fler spår man kan gå på området. En scout önskar sig mer träd på Norra ängen, han ser den som ett ödsligt öppet fält. Han tycker att bäckens vegetation är bra, den bryter av, vilket får det att kännas som två olika fält. En scout berättar att det finns små planer på att plantera björkar på Norra ängen, man skulle eventuellt kunna få dem till ett bra pris från den intilliggande plantskolan. Flera scouter vill ha äppelträd på området för att knyta an till dess historia. En scout tycker det är svårt att veta vad som behövs för att få en bättre lägerängskänsla. En scout vill ha snygga träskyltar på och ut från området som visar till fina lägerplatser, badet etc. Han vill också ha information om till exempel miljön längs bäcken eller den tydliga naturtypsgränsen vid åsen på tavlor i området. Det är viktigt att transporter kan ske på området tycker scouterna . En scout vill gärna veta var Sjöröds mittpunkt ligger.

En scout tycker att distriktet ska köpa in området väster om fastigheten där det idag växer granskog efter att den avverkats. Man kan då använda det nya området till att skapa en permanent ridå mot plantskolan, fler lägerängar som kan få roligare byar i den mer kuperade marken. Det har tidigare funnits förslag på att köpa bland annat marken mellan lägerområdet och sjön.

En scout tycker det är bra att behålla bykänslan om man ska bygga fler stugor. Den uppfattningen delas av en annan scout som tycker att man ska hålla bebyggelsen inom ett område och inte ha hus här och där så att lägerområdet kan lämnas obrutet. Han tycker att man lätt kan få en campingkänsla om det står hus överallt.

Användare på Sjöröd.

Program för lägerområden

Detta är ett generellt program för hur man bör utforma ett lägerområde. I programmet beskrivs hur man skulle kunna utveckla en lägeranläggning någonstans i Sverige. Punkterna i programmet tar utgångspunkt i den föreliggande litteratur- och undersökningsdelen. Punkter som är specifika för Sjöröd tas upp i nästa avsnitt, VAR-delen, och där har punkterna i de båda programmen också tillämpats på plats i landskapet.

Scoutprogrammet och -metoden rymmer en mängd delar och aktiviteter som man kan hämta inspiration ifrån i utformandet av en lägeranläggning.

En lägeranläggning ska ge barn och ungdomar möjlighet att utvecklas till människor med samhällsansvar. Men det är samtidigt viktigt att unga människors intressen och förhoppningar tillfredsställs.
Detta är det yttersta målsättningen med hela scoutrörelsen och den ska genomsyra även läger. Lägerdeltagarna ska lära sig detta genom bland annat samhällsengagemang och att leva vardagsliv. För att de ungas förhoppningar och intressen ska tillfredsställas är det viktigt att de får delta i planering och utförandet av läger och lägeranläggningar.

En lägeranläggning ska stödja att scouterna kan organiseras både som en nätverkslik organisation och i mer fasta grupper.
Lägeranläggningen ska vara en plats dit både fasta grupper kan komma med sina egna ledare, där nya grupper kan skapas för den tillfälliga aktiviteten och där scouter kan organisera sig i drift och underhåll av anläggningen.

Det ska finnas möjlighet att arbeta individuellt och i grupper från den lilla gruppen, patrullen, upp till stora samlingar.
På lägerplatsen ska det finnas stora samlingsplatser där man kan samlas många. Det ska även finnas små avskiljda platser där en liten grupp kan arbeta utan att bli störda.

Lägerdeltagarna ska ha möjlighet till learning-by-doing, det vill säga bland annat att få deltaga i utformandet och utförandet av aktiviteter och program. På en lägeranläggning ska det finnas plats för både ledda aktiviteter, deltagande aktiviteter och projekt.
Hela lägerområdet får inte vara fast utan ska ha möjlighet att förändras från gång till gång av de deltagare som deltar vid det aktuella tillfället. Deltagarna ska ha möjlighet till att i samråd med ledarna utforma egna aktiviteter.

Lägeranläggningen ska erbjuda möjlighet till både fasta och varierade aktiviteter.
Utformningen av lägerområdet ska stödja att vissa aktiviteter sker varje dag medan andra sker någon gång om året.

Lägerområdet skall anpassas till scoutings egna symboler och ceremonier men samtidigt ge utrymme för de grupper som besöker området att själva använda sina eget valda symboler och ceremonier.
Det ska finnas mötesplatser som är möjliga att använda för till exempel lägerbål, lägerkyrka och sångsamlingar. Samtidigt får dessa samlingsplatser inte vara så laddade med symboler att de inte kan användas av till exempel deltagare med en annan religion. Symboler med anknytning till scoutrörelsen, såsom liljan och treklövern, får gärna utsmycka området.

Möjlighet skall finnas till att få insikt i och ägna sig åt lokalt och globalt samhällsengagemang.
Detta uppnås bland annat av att lägerdeltagarna ska få möjlighet att hjälpa till med driften av anläggningen eller genom att projekt under lägret kan ge nytta till grupper utanför anläggningen.

Utformningen av en lägeranläggning ska stödja användningen av stödjande och lyssnande ledarskap.
Detta görs bland annat genom möjlighet till avskildhet.

På ett lägerområde ska lägerdeltagarna få möjlighet att utvecklas i alla delar av sin personlighet.
Deltagarna ska få använda sin uppfinningsrikedom, sin samarbets- och sin problemlösningsförmåga i byggande och aktiviteter.

Lägerområdet ska ha en lägerkyrka där man kan ordna olika former av andliga sammankomster där lägerdeltagarna kan vara med **om de själva vill**.

Lägerdeltagarna ska ha roligt under sin vistelse på lägerområdet.
Detta uppnås bland annat av att deltagarna ska ha möjlighet att lära känna nya vänner, och att få möjlighet att delta i spännande aktiviteter.

Vardagsliv ska få möjlighet att vara en viktig och betydande del av lägerprogrammet.
Ledarna och lägerdeltagarna ska stödjas till att kunna ägna en stor del av lägrets tid till att bygga lägret, laga mat och så vidare.

Alla människor har ett lika värde, och det ska märkas i utformningen av ett lägerområde. Ett lägerområde ska bidra till integrationen i samhället.
Alla sorters människor har rätta att åka på läger och ett läger ska vara utformat att passa bland annat funktionshindrade, folk i olika åldrar, och av olika religioner. På ett läger ska scouter och icke-scouter från olika delar av samhället kunna mötas på lika villkor och kunna lära av varandra. Man ska få möjlighet att möta människor ur sådana grupper som man kanske inte hade mött hemma.

Barn har rätt till lek och till medbestämmande.
Barns behov av lek ska tillgodoses på lägerområdet, det ska finnas platser som stimulerar barnens fantasi och där barnen kan hitta på egna lekar. Lägerdeltagarna själva ska få medverka i utformandet av lägeranläggningen, och deras åsikter ska tas till vara i processen.

Vid utformandet av lägerområdet skall de ungas fokus sättas i främsta rummet.
Om ett val måste ske mellan de ungas bästa och de vuxnas bästa ska de ungas bästa sättas i främsta rummet.

Utformningen av ett lägerområde ska stödja att lägerdeltagarna har både planerad och oplanerad tid.
Den planerade tiden utgörs av de aktiviteter som anläggningen erbjuder eller som ledarna själva skapar. På den oplanerade tiden ska det finnas möjlighet till spontana aktiviteter och möten mellan okända människor ska främjas. Genom att till exempel koncentrera fria aktiviteter till en informell mötesplats kan möten främjas.

Lägerdeltagarnas egna kultur ska främjas och inte motarbetas, det ska finnas möjlighet till avskiljda mötesplatser, men även till områden där man kan ”se och synas”.

Den stillasittande livsstil som många unga för hemma ska motarbetas på ett lägerområde och lägerdeltagarna ska bli inspirerade att röra på sig både här och hemma. Lägerdeltagarna ska få möjlighet att röra sig i naturen, öva upp motorik, fantasi och sin kropp. Man ska få möjlighet att testa gränser och se hur kroppen fungerar.
Detta uppnås bäst med hjälp av roliga programpass där deltagarna får prova på olika aktiviteter som man kanske inte hade fått tillfälle till att prova på hemma såväl som möjlighet till spontan rörelse. Exempel på spontan rörelse är fotboll och att bada. Det ska finnas tillräcklig plats på anläggningen att hoppa, springa och klättra.

På ett lägerområde ska det finnas tillfälle att lära om naturens samspel, miljö och resurshantering för att väcka intresse och skapa kunskap som man kan ha nytta av i det dagliga livet.
Detta kan exempelvis genomföras med hjälp av iordningsställda naturrundor, källsortering med mera.

Det ska finna utrymme för friluftsliv, både äventyrsinriktat och individuellt såväl som i grupp och naturnära.
Lägerområdet ska ha platser som passar för olika typer av friluftsliv.

Lägerdeltagarna skall under en lägervistelse ha tillgång till ett varierat landskap inom och utom lägerområdet.
Variationen på ett lägerområde ska främjas såsom skillnaden mellan öppet och slutet eller skillnaden mellan olika naturtyper. Deltagarna skall uppmuntras och stödjas till att även nyttja området utanför själva lägerområdet, efter nödvändigt samråd med berörda markägare.

Lägerområdet skall stödja den ekologiska mångfalden.
På ett lägerområde ska det finnas utrymme för ett flertal biotoper och biotoper som redan finns får inte utplånas.

En lägerplats ska uppfylla vissa baskrav.
En lägerplats bör; ha tillgång till dricksvatten, ha öppna jämna markområden utan lera och lös sand, vara belägen en bit från bebyggelse, ha en omväxlande omgivning, vara belägen undan från stillastående vatten, ha tillgång till både sol och skugga.

En lägerplats ska gärna har närhet till sjö och en byggnad till sjukstuga.

Tältning bör inte ske på lågt liggande fält där vatten och kalluft samlas.

Lägerbyarna ska anpassas till platsen, bland annat till ovanstående samt till vindriktningen.

En deltagare behöver i genomsnitt ca 20 kvm yta i lägerbyn. På en hektar ryms som mest ca 330 deltagare om man räknar med hela ytan som behövs inklusive vägar, vissa aktiviteter och samlingar men inte parkering.

Att parkera en bil på lägerområdet kräver från ca 20 kvm/bil. Max 500 bilar ryms på en hektar.

Ett läger ska utformas med hänsyn till brandkrav. Det ska finnas återsamlingsplatser där man kan samlas om det skulle hända någonting.

Avstånd mellan två tält ska vara minst 3 meter. Tälten ska ligga minst 8 meter från eldstad och max 25 meter från farbar väg på 3 meters bredd.

Lägrets möjligheter som pedagogisk modellstad ska utnyttjas.
Lägerdeltagarna ska genom att studera lägret kunna förstå hur en riktig stad fungerar med dess flöde av människor, varor och energi. Deltagarna ska medverka i planering och sopsortering.

Lägerplatsens naturliga förutsättningar ska utnyttjas i så stor utsträckning som möjligt.
Aktiviteterna på lägret ska utgår från de naturliga förutsättningarna på platsen.

Scouters egna åsikter är viktiga för utformandet av en anläggning. Följande är hämtat från undersökningen av scouters syn på läger.

På lägret ska det finnas möjlighet till bad och andra vattenaktiviteter.
Bad måste kunna ske under säkra förhållanden, särskild hänsyn måste tas till icke-simkunniga vid iordningställande av badplatser.

Lägerdeltagarna ska få möjlighet att bygga saker under lägret.
Lägret ska ha tillräckligt med utrymme och material för att deltagarna ska kunna skapa temporära lägerbyggen.

Det är viktigt att man kan sköta hygien och toalettbestyr under lägret på ett tillfredsställande sätt.
Det ska finnas så bra dass på lägret att deltagarna väljer att använda dem.

Lägret ska ha roliga programpass men även fria aktiviteter.
Scouternas förslag på aktiviteter finns i sammanställningen i slutet av kapitlet ”Hur ser dagens scouter på läger?”.

På lägret ska man tvingas möta människor som man inte kände innan.
På lägret ska man ha samlingar där alla deltagare kan träffas samtidigt, till exempel lägerbål. På lägret ska man också kunna mötas mer informellt, till exempel på caféer.

Det ska vara lätt att orientera sig på lägret.
Lägret ska byggas upp med en logisk struktur och vid behov ska det skyltas mot exempelvis toaletter. Det ska inte vara onödigt långt till aktiviteter, vatten, toaletter etc på lägret.

Plats för egna tankar och åsikter:

VAR

I detta avsnitt, VAR-avsnittet, beskrivs förslaget för hur man skulle kunna förändra Sjöröd. HUR-delens teorier och metoder appliceras på plats i landskapet. Avsnittet inleds med ett program.

Program för Sjöröd

Detta är ett specifikt program för Sjöröds lägerområde. I programmet beskrivs hur man bör utveckla Sjöröd. Punkterna i programmet tar utgångspunkt i den föreliggande litteratur- och undersökningsdelen. I det förra avsnittet sammanfattades punkter som kan appliceras på liknande anläggningar någon annanstans i Sverige. Här följer punkter som är specifika för Sjöröd.

Användarnas synpunkter

Sjöröd ska rymma en större verksamhet i framtiden, scoutverksamhet, konfirmationsläger men även lägerskolor och annan extern uthyrning.

På området ska det utanför de befintliga husen finnas utrymme för; lägerkiosk, garage, verkstad, förråd, 2-4 patrullstugor, tvättstuga, expeditionshus, en samlingsplats under tak, en större byggnad inrymmande bland annat fler sovplatser.

Området ska kännas som en naturnära plats.

Obalansen mellan det norra och det södra området ska motverkas.

Områden som idag inte är så välutnyttjade ska kunna nyttjas mer.

Området ska passa för att det bara är ett tiotal personer där upp till ca 3000 personer.

Det ska vara lätt att hitta på och till Sjöröd.

Serviceområdet behöver omorganiseras och ges en trevligare utformning.

På sikt bör distriktet verka för att utöka fastigheten.

Destinationsutveckling

Landskapets regionala identitet som en del av Skåne, en del av Österlen och en del av den närmaste bygden ska tydliggöras. Skånes omväxlande landskap och rika kulturarv och Österlens kullar och fruktodlingar ska synas på Sjöröd.

Sjöröds image ska stämma med verkligheten. Sjöröd ska ges en egen identitet, och det ska märkas när man befinner sig på platsen. Detta ger Sjöröd någonting som särskiljer området från andra lägerområden i Sverige, och någonting att stödja Sjöröds image på.

Sjöröd får inte bli statiskt, utan förändringar och utveckling måste ske för att området ska kännas nytt och spännande att besöka år efter år.

Landskap

Det småskaliga landskapet med sin struktur av murar, bäckar, äldre lövträd, vägsträckningar och andra element ska bevaras.

Åsen öster om Södra ängen är mycket karaktäristisk och dess betydelse bör lyftas fram.

Sjöröd består av både öppna och slutna områden och det är någonting som kan nyttjas till olika ändamål. Vissa aktiviteter behöver en öppen yta medans andra aktiviteter görs bäst under ett krontak i skogen. Detta är en tillgång på Sjöröd som bör bevaras och utvecklas.

De öppna markerna på Sjöröd har en lång kontinuitet som öppet landskap och bör därför fortsätta hållas öppet. Detta kan liksom idag ske med hjälp av bete under den säsongen när scouterna inte är på plats.

Björkarna skapar en speciell miljö på den södra ängen och de bör samt föryngras för att säkerställa björkbeståndet på sikt.

Bokkullarna är karaktäristiska både för Skåne samt för Sjöröd som specifikt plats. Dessa ska bevaras trädbevuxna.

I den västra skogen norr om Nisses kulle har det funnits öppnare mark samt att skogen här inte består av lika gamla träd. Detta skulle kunna utnyttjas för att skapa nya gläntor.

De stora alarna och ekarna i anslutning till den norra ängen ger området karaktär och bör bevaras. Alarna hjälper även till att skänka skugga åt ängen under varma sommardagar.

Grandungen kring vindskydden utgör ett blickfång och en spännande plats. Ur ett Sydskånskt perspektiv är granen inte ett naturligt träd. När det är dags att avverka granskogen bör den ersättas med bok.

Historia

Sjöröd har haft fruktodling och ett fåtal träd finns kvar på området. Dessa bör bevaras för att visa på Sjöröds historia. Vid nyplantering av träd bör man tänka på att inte plantera främmade trädslag.

Gårdsbilden har genom historien varit en fyrlängad gård, detta är också typiskt för Skåne. Det nya huset som planeras på Sjöröd bör byggas i anslutning till de gamla husen för att skapa en fyrkant. Utseendet ska samspela med de gamla husen men ändå vara präglat av sin tid. Vid byggandet av det nya huset bör man tänka på att plantera ett nytt vårdträd.

De många stenmurarna från 1800-talets skiften ska bevaras och vid behov repareras eftersom de så tydligt visar på denna tid och hur landskapet såg ut då. De ger också en väldigt speciell prägel åt Sjöröd.

Vid bygget av en rotunda för samlingar bör man ta hänsyn till dansbanan som fanns på Sjöröd på 20-talet.

De ruiner och husgrunder som finns i anslutning till området kan restaureras för att visa på områdets historia. De kan utnyttjas i programaktiviteter för att knyta aktiviteter som är platslösa till en viss plats.

Stenarna över infiltrationsanläggningar vid norra dasset bör resas för att skapa den skeppssättning som var tänkt från början. På södra ängen kan man bygga en labyrint för att hindra bland annat körning på infiltrationsanläggningen.

Förslag Sjöröd - gläntan i skogen

När man kommer till Sjöröd ska man känna att området är speciellt och att det skiljer sig från andra lägerområden. Ett antal viktiga element ska tydliggöras:

- Gläntan
- Mötesplatserna
- Variationen
- Stenmurarna
- Boken, björken, eken, äpplet

Sjöröd ska vara ”**gläntan i skogen**”, man ska känna att man är i en glänta i skogen; den slutna gläntan, den öppna gläntan eller det öppna rummet.

Sjöröd ska vara mötenas plats. Man ska kunna mötas formellt och informellt.

Sjöröd ska vara varierat under temat gläntan, från det öppna rummet på Mellanängen till de slutna gläntorna på bokkullarna. De olika lägerängarna ges olika karaktärer. Södra ängen består av öppna gläntor i ett oregelbundet mönster. Mellanängen behålls som ett stort öppet rum. Programängen består av öppna gläntor i ett regelbundet mönster. Norra ängen består av en sekvens av öppna rum. Bananängen får små öppna rum i en regelbunden struktur.

Stenmurarna är viktiga element och de bör synliggöras.

Boken, björken, eken och äpplet ska vara karaktärsväxter som ger Sjöröd dess identitet.

Olika naturtyper på och kring Sjöröd som bokskogen, granskogen, ängen, hygget, sjön och den kalkpräglade vegetationen ska visas med hjälp av till exempel naturstigar.

Marken på Sjöröd är stenig, samtidigt behövs det stenar till att bygga bland annat eldstäder under läger. Idag tar lägerdeltagarna sten från stenmurarna trots förbud. Lägerdeltagarna skulle kunna ges en utmaning; **bygg vår egen stenmur**. Om alla som behöver sten till något bygge under lägret tar upp dem ur marken och när lägret är slut lägger dem i en ny mur kommer det med tiden att bli en ordentlig mur. Då kan deltagarna känna att de deltagit i uppbyggandet av området och kan se muren växa från år till år. En sån mur passar att lokaliseras i fastighetens norra gräns, en gräns som eftersom det är en nytillkommen gräns saknar mur från laga skiftes-tiden.

För hela Sjöröd gäller:

- Döda träd gallras bort (Beige ring på kartan).
- Vid nyplantering används karaktärsväxterna.
- Granar tas bort utom på följande ställen: vid dalbanan, norr om Nisses kulle, kring vindskydden. På lång sikt bevaras de endast vid dalbanan.
- Murarna ska restaureras. Där behov av passage genom muren finns ska en ordentlig öppning ordnas (Grå ring på kartan).
- Träd som skymmer murarna där de gränsar till öppna ängar ska gallras bort.
- Skyltar sätts upp som underlättar orientering inom och till/från området.
- Under läger tas häststängslen bort från området.
- Fasta slaskgropar ska ordnas på alla lägerängar.

Sjöröd: Förslag 1:4000. På de följande sidorna ges fördjupningar enligt de gröna rutorna. För förslag i mer detaljerad skala se bilaga 2.

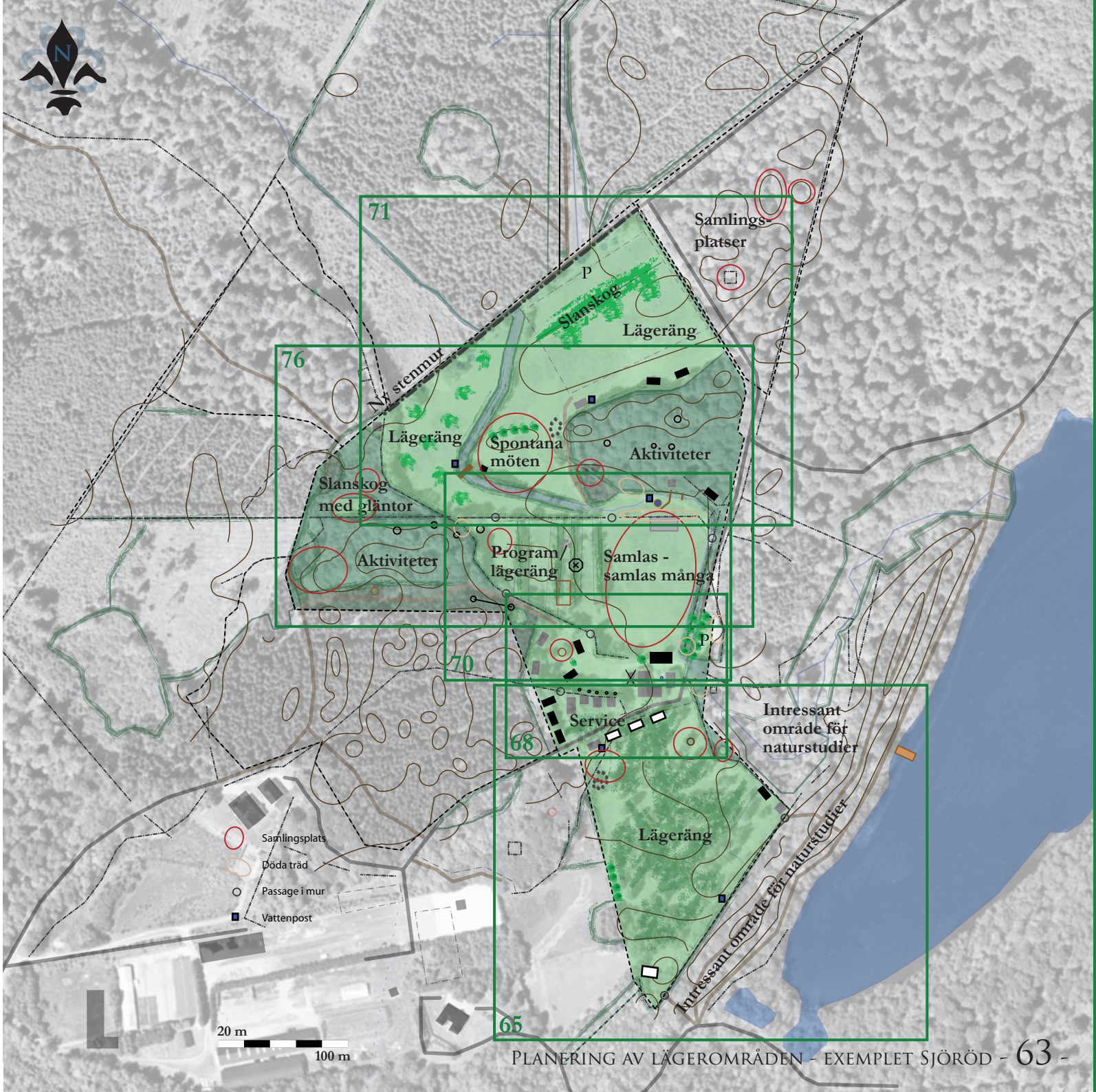

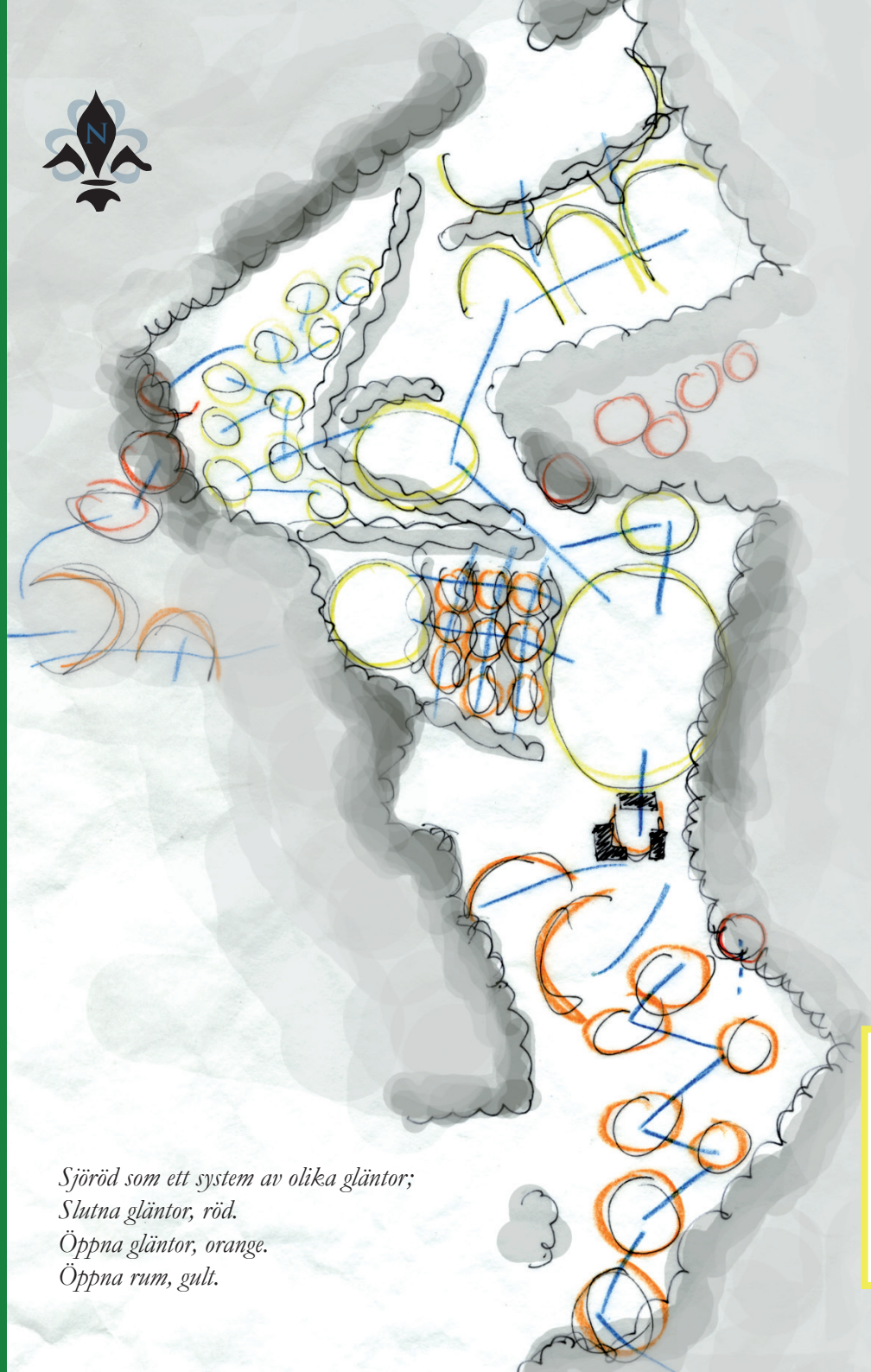

Sjöröd som ett system av olika gläntor;
Slutna gläntor, röd.
Öppna gläntor, orange.
Öppna rum, gult.

Ovan: Den slutna gläntan. Mitten: Den öppna gläntan.
Nedan: Det öppna rummet. Efter Gustavsson (2004).

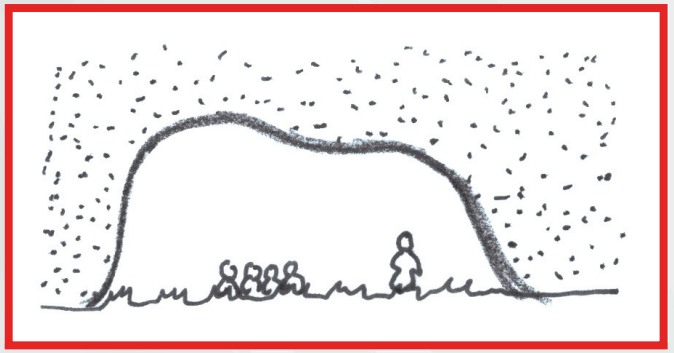

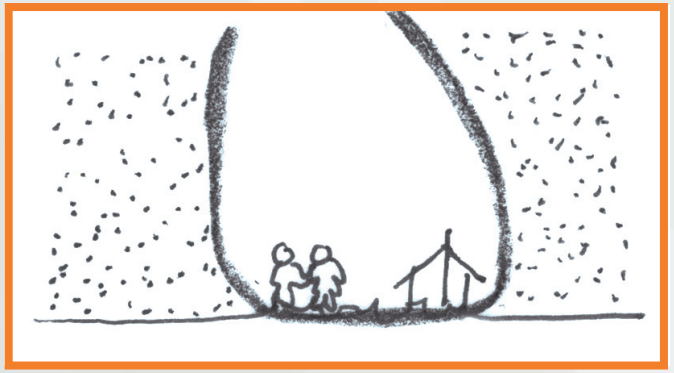

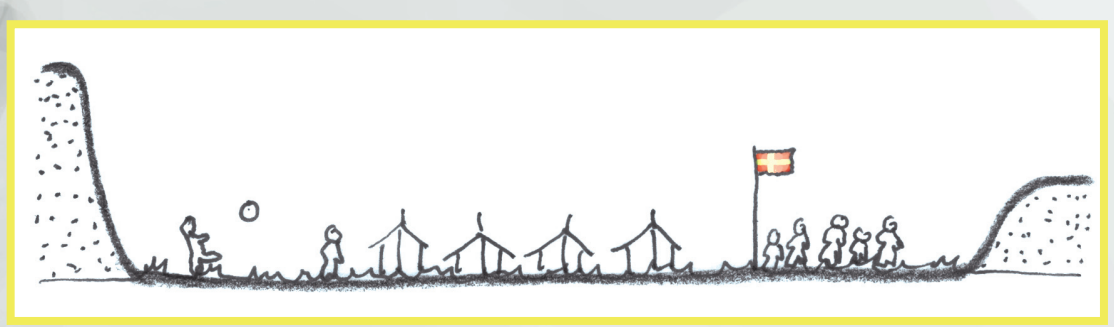

Södra ängen

Glänta

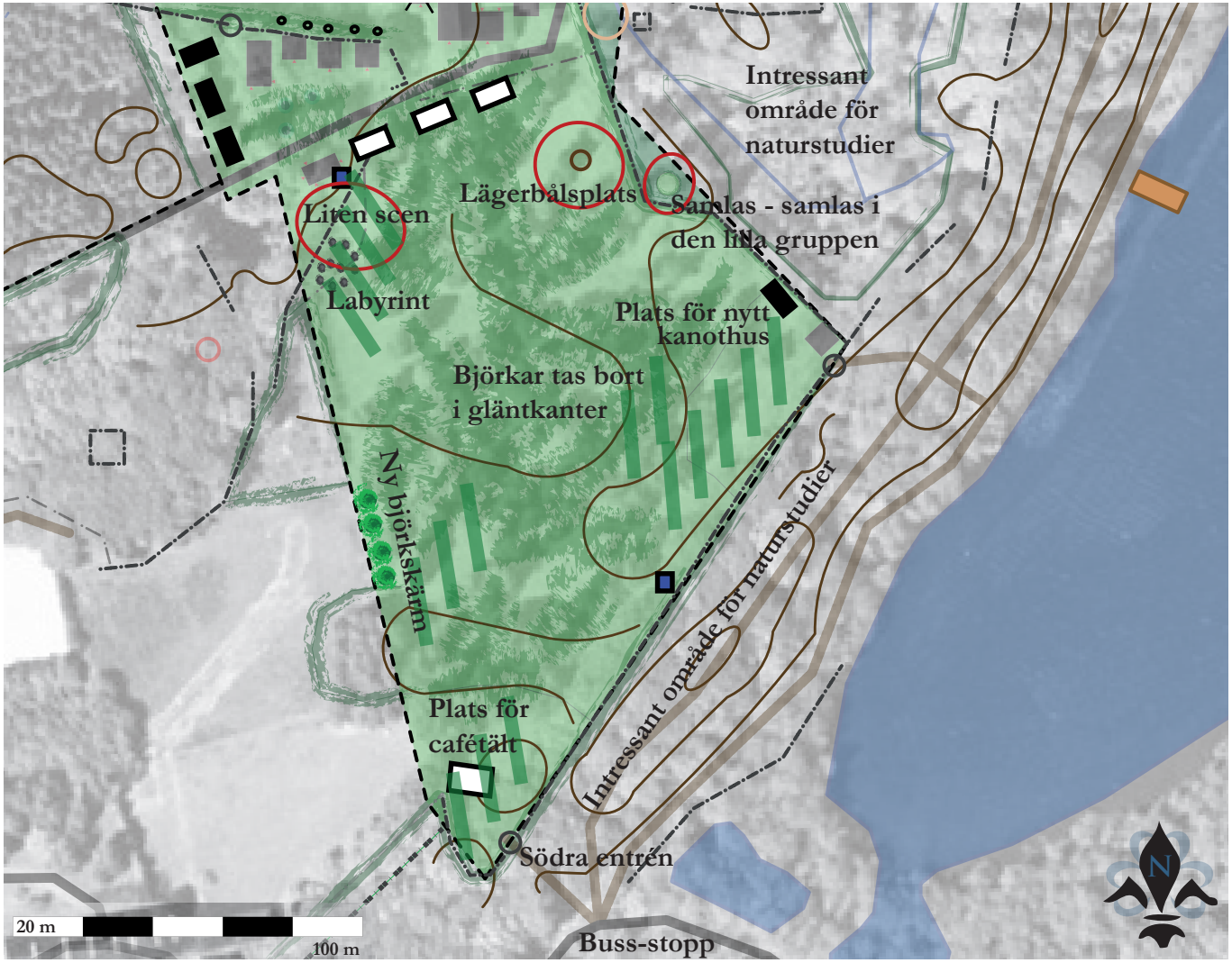

Södra ängen är idag en äng glest bevuxen med björkar, den har en karaktär som varierar mellan den öppna gläntan och den slutna gläntan. Den befintliga karaktären ska bevaras och förstärkas.

Björkarna på Södra ängen är idag ca 25 år gamla. Björken är ett pionjärträd som växer fort i början för sedan ha en avsevärt lägre tillväxt. Björken blir sällan äldre än cirka 120 år. För att behålla dagens karaktär bör man utföra en måttlig gallring. Vid en måttlig gallring kommer björkarna utvecklas till att bli bredkronigare, men krontäckningen kommer ungefär att vara densamma.

De befintliga gläntorna bör förstärkas för att få en mer varierad karaktär över ängen. För att uppnå detta kan man gallra bort några björkar i utkanterna av de befintliga gläntorna. På lång sikt kan man plantera nya björkar i dessa gläntor och gallra fram andra, nya, gläntor.

Idag är det fri sikt över gränsen till Sjöröd 1:6. Man ser bland annat en villa och en rad med tallar. För att slippa sikten över andras hus och känslan av att de är nära bör man plantera en skärm med björkar längs gränsen.

Förslag för Södra ängen.

Vänster ovan: En björkskärm hindrar sikt mot grannfastigheten.
Vänster nedan: Entrén från söder med ny skylt.

Den sydligaste gläntan passar som en avskild glänta för till exempel cafétält. Tre andra samlingsplatser från den lilla skalan där man kan samlas en patrull upp till en kår ryms på eller i anslutning till ängen. Den befintliga lägerbålsplatsen bevaras. Bakom stenmuren finns ett krypin lämpligt för avskiljda möten. Söder om duschhuset finns en plattform lämplig som en mindre scen. Den behöver röjas från sly. För att undvika belastning på infiltrationsanläggningen lägges stenar i ett labyrintmönster.

Labyrint i klassiskt labyrintmönster. Efter Svalin (1999).

Entrén från söder är idag mycket anonym och här bör det märkas att man kommer till Sjöröd. Vid stora läger kan bussen släppa av scouterna vid denna entré.

Karaktären hos en skärm med björkar efter ca 8 år. 1 ruta motsvarar 1 meter.

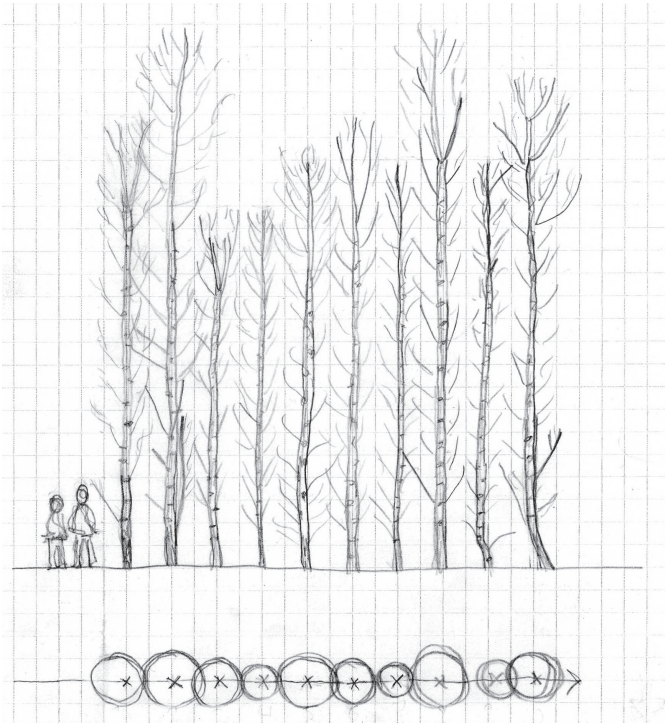

Motstående sida: Karaktären hos ca 70 år gamla björkar planterade med 5-8meters mellanrum. 1 ruta motsvarar 1 meter. Såhär kan man föreställa sig Södra ängen omkring 2050.

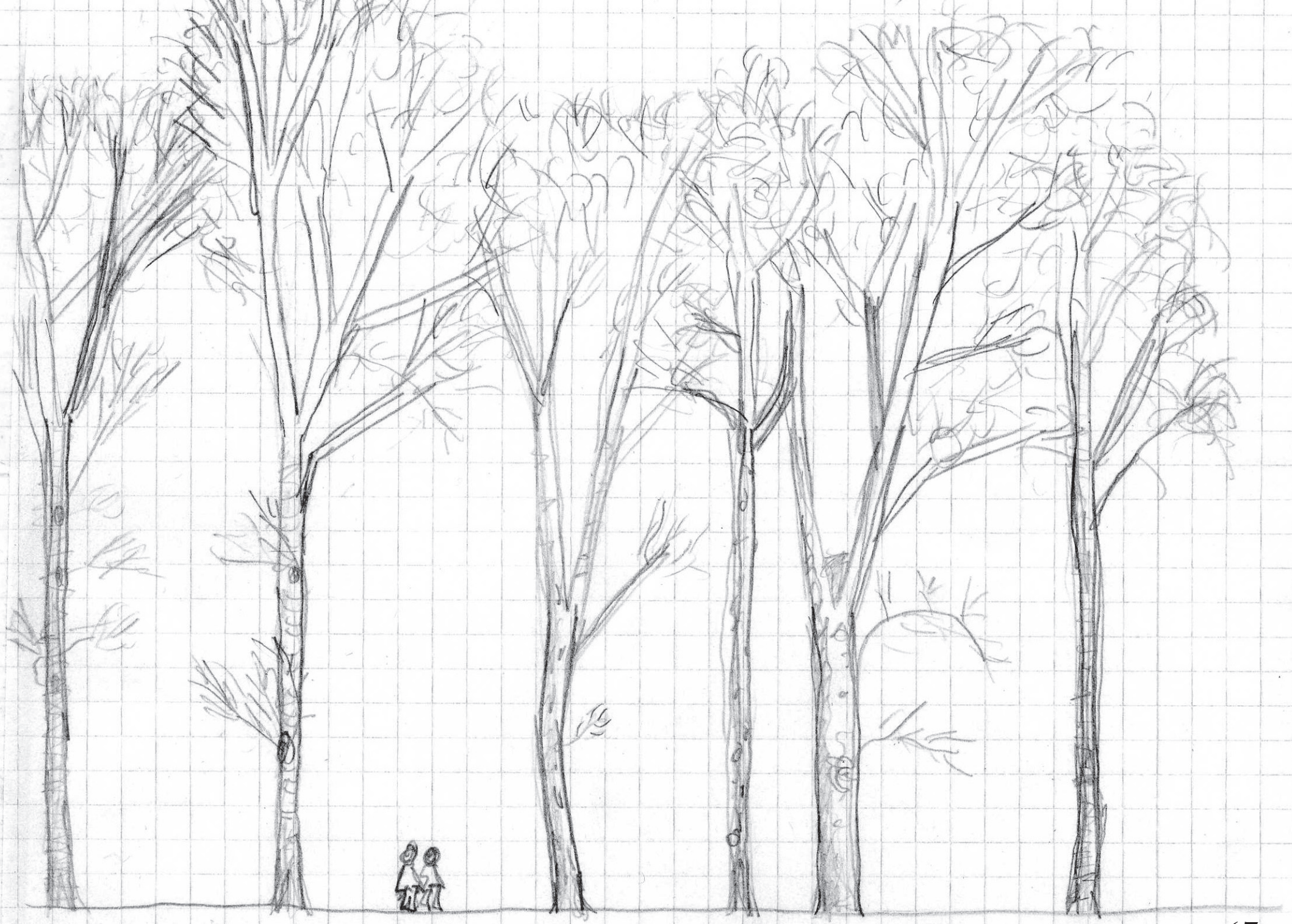

Huvudbyggnaderna och serviceområdet

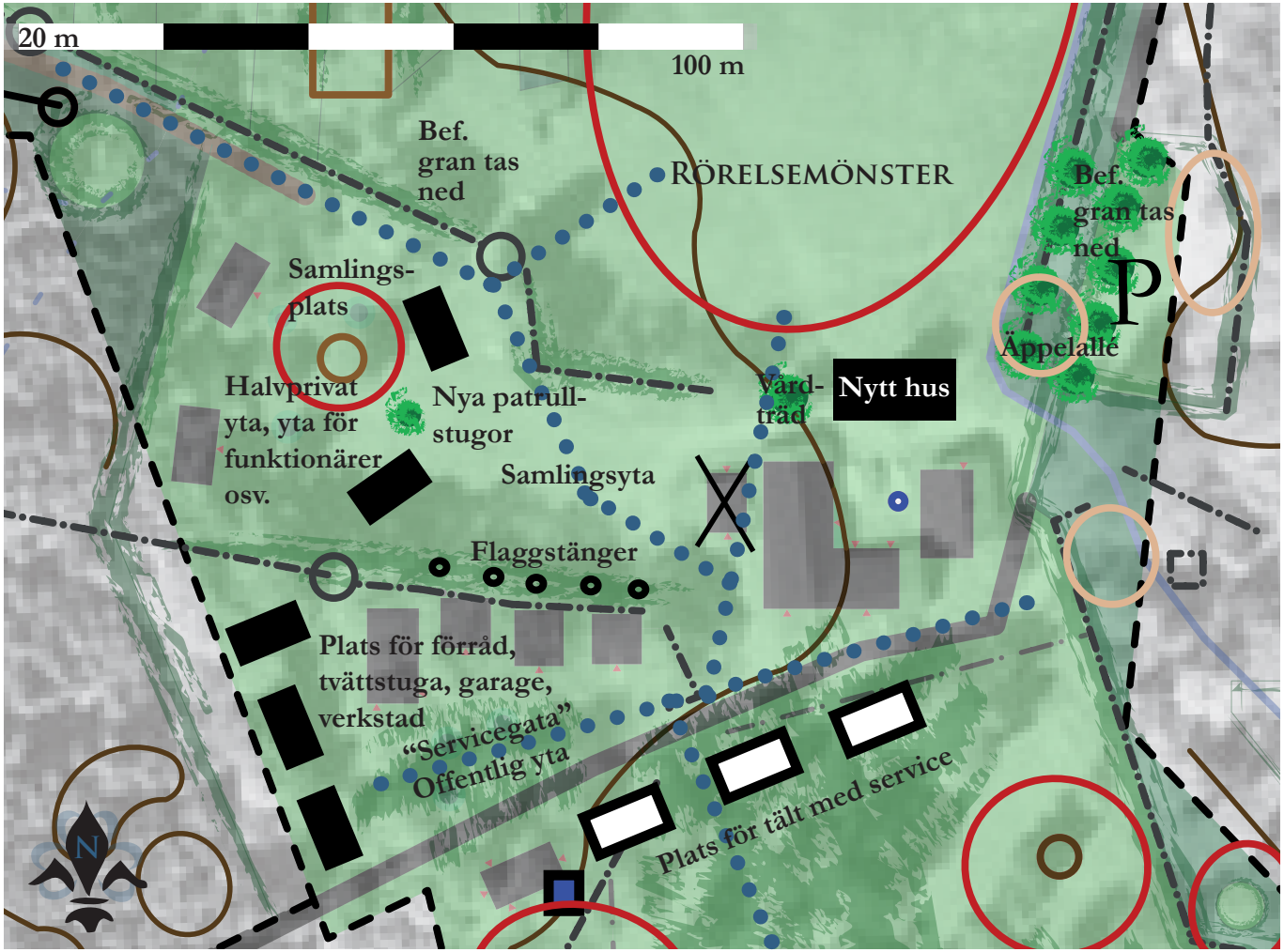

Förslag för det centrala området på Sjöröd.

Det centrala området är idag det området dit de flesta verksamheter koncentreras. Området har en något rörig och skräpig karaktär. Det är också här huvudentrén mynnar så området är bland det första man ser när man kommer till Sjöröd.

Områdets karaktär av serviceområde bör förstärkas och här bör man lokalisera nybyggnad av förråd, garage, verkstad och tvättstuga och liknande. För att ytterligare förstärka samlingen av serviceverksamheter kan man under stora läger lokalisera kompletterande serviceverksamheter i tält i anslutning till området. Som lägerdeltagare ska man veta var man ska gå för att få det man behöver, till exempel mat, slanor med mera.

Murarna i området restaureras och kan fungera som så kallade sekundära sittplatser, sittplatser som inte ser ut som sittplatser, där man kan sitta och titta på folklivet. Eftersom den mesta servicen sker i området kommer många människor att röra sig här och det finns då många möjligheter till möten.

Längs infarten planteras en allé med fruktträd, lämpligen äpplen av en sort som bär frukt tidigt. Vid val av träd måste man tänka på att äpplen inte är självfertila, det vill säga, de polinerar inte träd av samma sort, så man måste välja sorter som polinerar

varandra för att vara säker på att få polinerade blommor och senare äpplen. En lämplig kombination vilka också mognar tidigt är *Malus domestica 'Hampus', 'Sävstaholm'* och *'Gyllenkroks astrakan'*. De befintliga träden, bland annat gran, öster om infarten tas ned innan nyplanteringen. På den västra sidan placeras äppelträden in i luckor mellan befintliga träd. Parkeringen blir avskärmad från resten av lägerområdet av allén och kan fungera som parkering under mindre läger men även som yta för aktiviteter under större läger.

Ett framtida hus för att täcka bland annat behovet av sovplatser lokaliseras lämpligen så att Sjöröd återigen blir en fyrlängad gård. Vid gården sättes ett vårdträd, till exempel bok, *Fagus sylvatica* eller ask, *Fraxinus excelsior*. Den gamla stenläggningen på gården är värd att ta fram. Innan någon av dessa åtgärder utförs måste man ta kontakt med Länsstyrelsen eftersom gårdstomten är en fornlämning.

Två nya patrullstugor ryms i anslutning till de gamla. De bildar tillsammans en gårdsplan avskild från resten av lägret, det är bra vid till exempel funktionärsförläggning under läger eller när flera olika grupper nyttjar området samtidigt. De nya stugorna ges ett vårdträd av äpple, *Malus domestica*.

Mellan patrullstugorna och huvudbyggnaderna skapas en samlingsyta där man kan ha flaggstänger och allmän information.

Infarten till Sjöröd. För att dölja parkeringen och för att återknyta till Sjöröds historia planteras en allé med fruktträd.

Mellanängarna

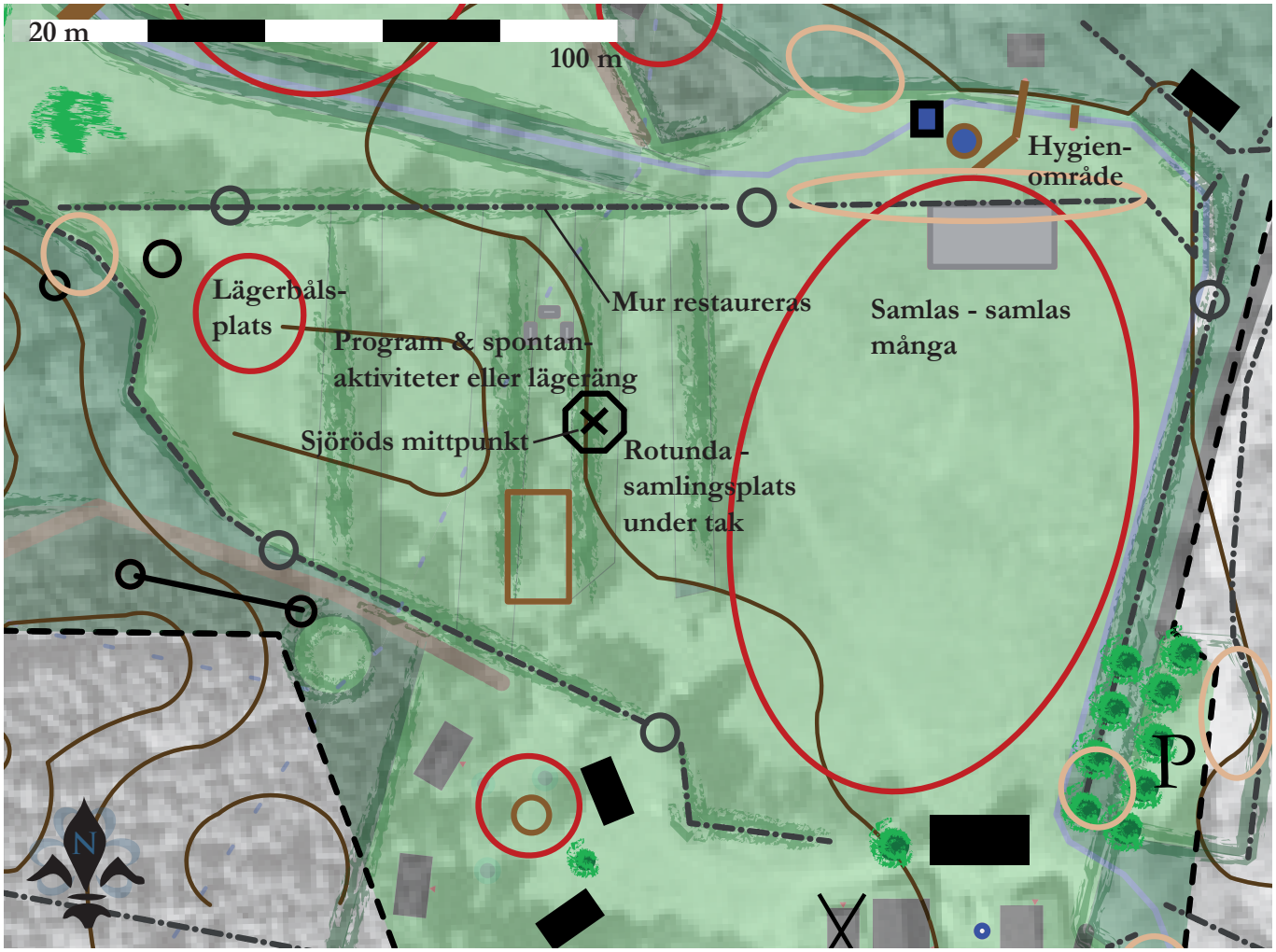

Förslag för Mellanängarna; Programängen och Mellanängen

Mellanängarna består av två ängar med olika karaktär, den östra ängen har karaktären av ”det öppna rummet” och på den västra delen av ängen, Programängen, växer björkar i rader.

Att någonstans på lägerområdet ha ett öppet rum där man kan samlas är viktigt. Det ger en flexibel yta som kan användas till stora samlingar, fotbollsspel eller andra lekar.

Området med björkraderna, Programängen, kan användas till programäng vid mindre läger, till lägeräng vid mellanstora läger då Södra ängen inte räcker till, vid större läger behövs den som programäng.

Mittpunkten på Sjöröd ligger i området med björkraderna och här passar det att lokalisera samlingsplatsen under tak, rotundan. Mittpunkten kan markeras innuti rotundan med till exempel en stor sten som hittas någonstans på fastigheten.

I området bakom scenen är det idag lokaliserat bastu och badtunna och nya relaterade verksamheter passar att lokalisera här.

Norra ängarna

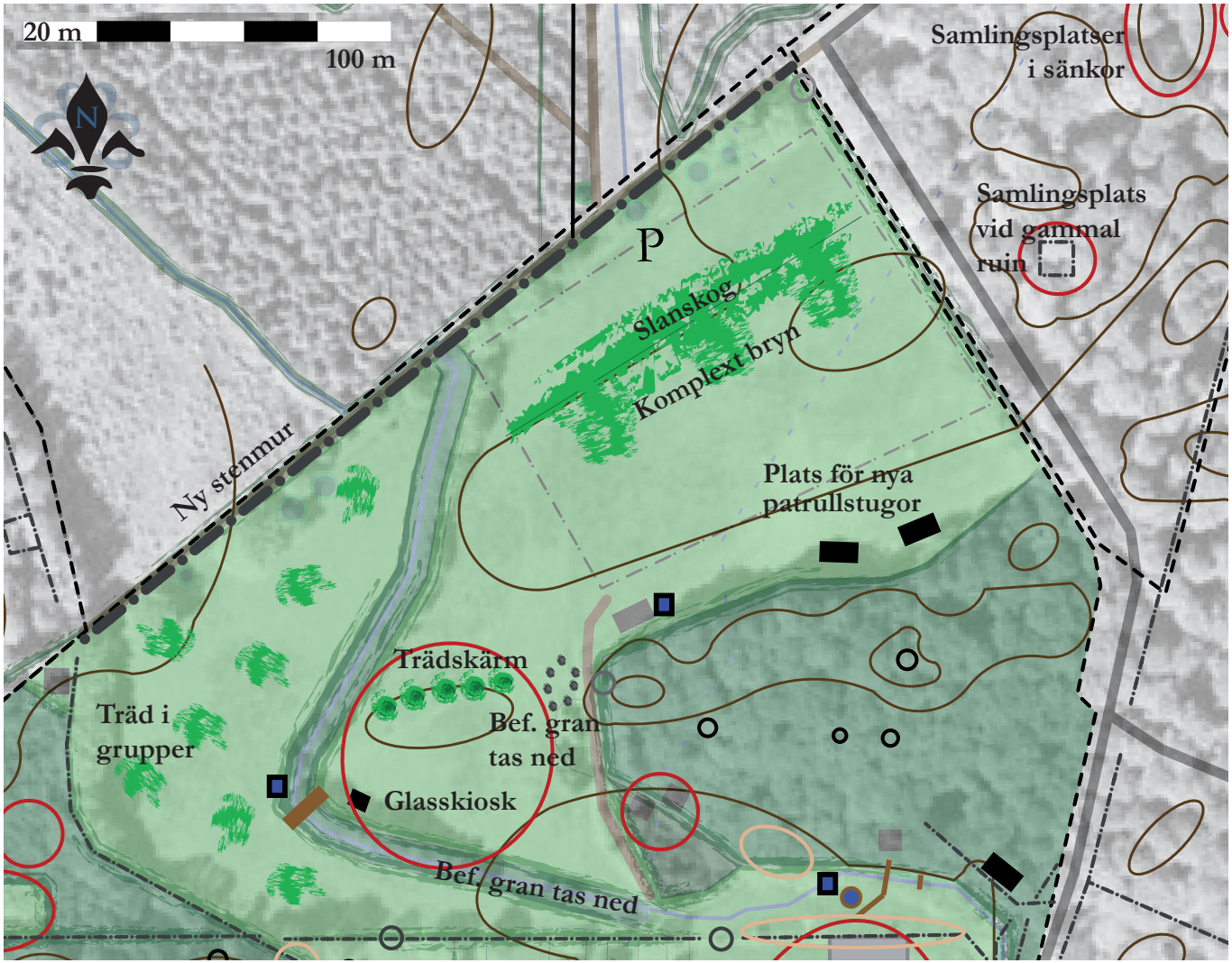

De norra ängarna består av två ängar, Norra ängen och Bananängen. De är idag två öppna ängar som delas av bäckens vegetation bestående av klibbal. Ängarna upplevs som något stora, öppna och oskyddade. De har båda karaktären av ”det öppna rummet”. Ängarna upplevs som mindre attraktiva att tälta på av besökarna än den mer ombonade Södra ängen.

Båda dessa ängar skulle vinna på en minskad skala som bryter ner det stora rummet i mer överblickbara delar.

För att Sjöröd ska behålla och förstärka karaktären av variation ges de norra ängarna olika utformning.

På Bananängen växer det idag ek längs den norra gränsen. Eken är ett mycket karaktärsfullt träd, och gamla klibbalar har en liknande karaktär som eken. Bananängen ges en karaktär av träd i mindre grupper. Lämpliga trädslag är bergsek, *Quercus petraea*, som växer bättre än vanlig ek samt klibbal, *Alnus glutinosa*. Kring dessa passar ett buskskikt bestående av vildapel, *Malus sylvestris*, trubbhagtorn, *Crataegus monogyna* och slån, *Prunus spinosa*. Klibbalen är tänkt att fungera som ett amträd, ett träd som hjälper andra träd att växa upp. När klibbalen börjar dominera och bergseken nått önskad storlek tas alarna bort.

Planteringsprincip dungarna på Bananängen.
Planteringsavstånd 1m.

BERGSEK

KLIBBAL

TRUBBHAGTORN

VILDAPEL

SLÅN

I etableringsskedet kommer klibbalen att dominera över bergseken.

Norra ängen får behålla karaktären av öppet rum men delas in i flera mindre rum av en brynzon. Brynet ges en enkel avslutning mot norr, och en mosaikartad, öppen uppbyggnad mot söder. Ytan norr om brynet kan användas till parkering under de flesta läger. Bilarna kommer då inte att upplevas som att de står direkt på lägerområdet men kommer ändå att finnas i nära anslutning. Vid större läger kan parkeringsytan användas till lägeräng eller till aktiviteter som behöver ske avskiljt men som behöver en öppen, plan yta. Brynet byggs upp av snabbväxande karaktärsarter i en mosaik mellan träd, buskar och öppna ytor. Liksom området norr om Nisses kulle är området tänkt att långsiktigt försörja Sjöröd med ved och byggmaterial till lägret, så kallade slanor. Vilka ytor i brynet som är öppna

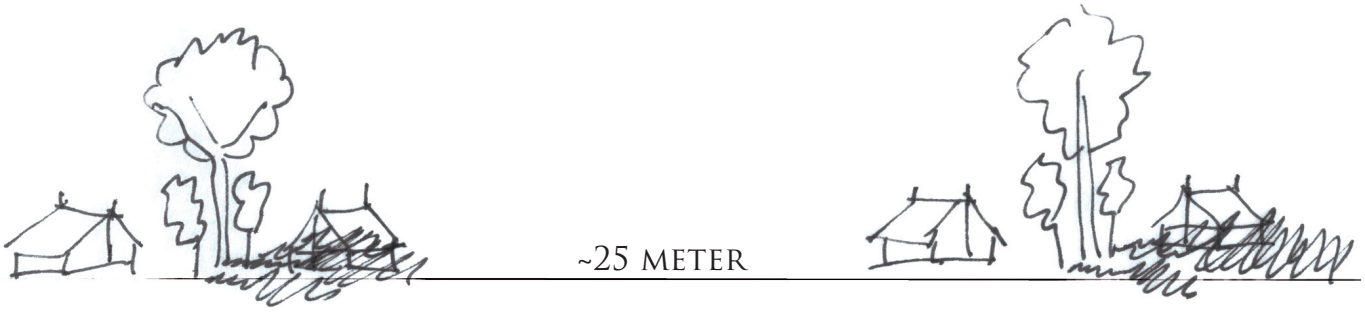

Principsektion Bananängen. Dungarna sprids ut regelbundet över ängen. Totalt ryms ca 15 dungar. Illustrationen visar dungarna efter att klibbalen gallrats bort.

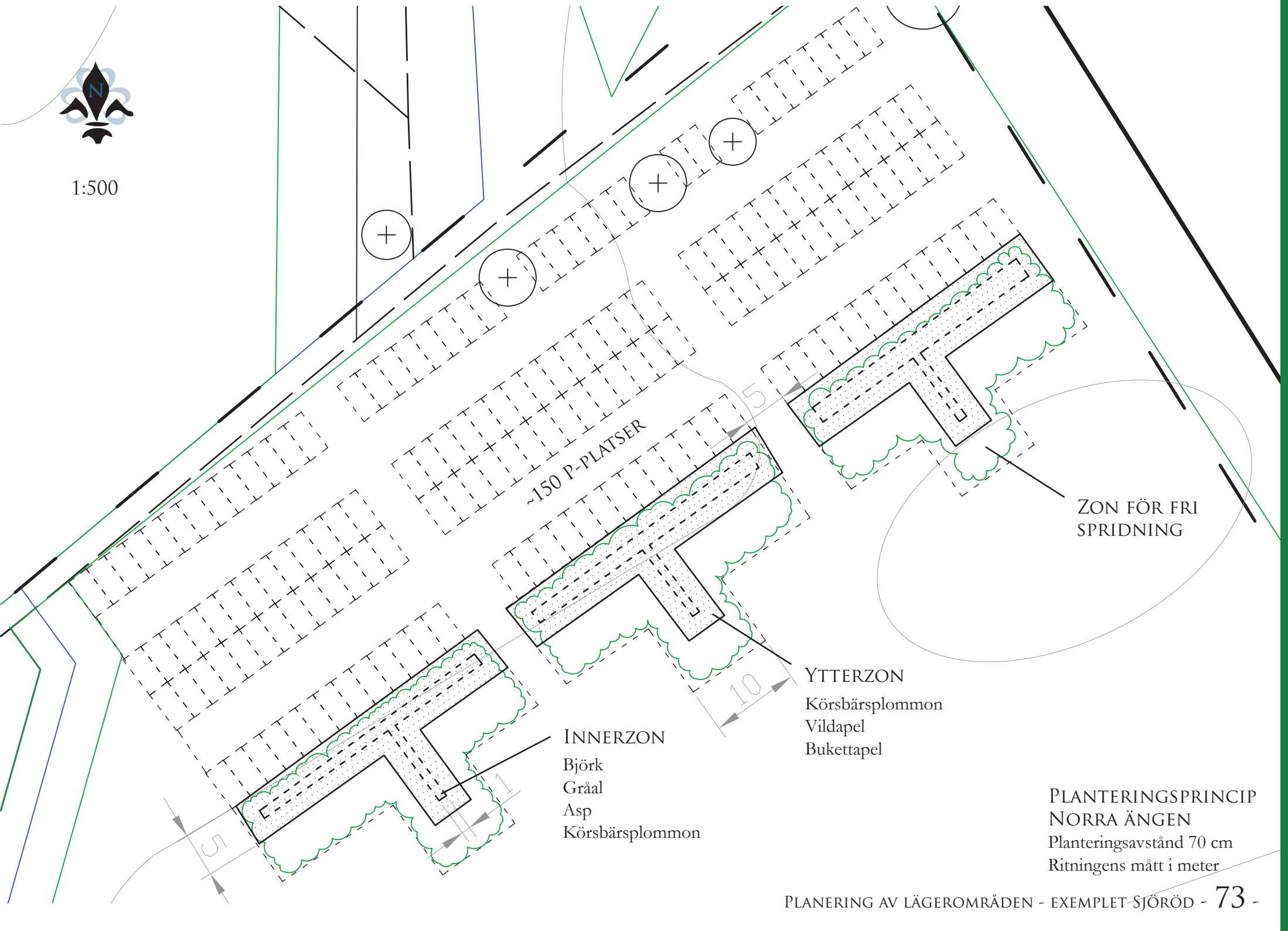

Planteringsprincip Norra ängen

Planteringsavstånd 70 cm
Ritningens mått i meter

Vänster ovan: En gammal klibbal med karaktär som en ek. Vänster nedan: Exempel på ett komplext bryn som effektivt döljer husen bakom brynet. Höger: Sektioner som visar hur ett komplext respektive ett enkelt bryn bör vara uppbyggda.

och vilka som är bevuxna är flexibelt och ska variera över tiden. Brynet byggs upp av de snabbvuxna trädarterna vårtbjörk, *Betula pendula*, gråal, *Alnus incana* och asp, *Populus tremula*. I buskskiktet planteras körsbärsplommon, *Prunus cerasifera*, vildapel, *Malus sylvestris* och bukettapel, *Malus sargentii*. När man väljer plantor kan man tänka på två sätt, antingen köper man ett fåtal stora plantor och planterar dem ganska glest, eller så kan man köpa en mängd plantor av den lägsta kvalitén, så kallade häck- eller landskapsplantor och plantera tätt. Buskplantor kostar cirka 3-4 gånger mer än häckplantor och den lägsta kvaliten av ungträd kostar ca 10 gånger mer än häckplantor. På Norra ängen är det lämpligt att köpa häckplantor och plantera ganska tätt. När plantorna står tätt kommer konkurrensen om ljuset göra att de skjuter i höjd relativt fort.

De nya plantorna på båda ängarna måste skyddas från vildsvin, barn och hästar framförallt i etableringsskedet.

En lämplig lokalisering för två patrullstugor är norr om Östra kullen. De får en avskiljd placering, dold från det centrala området men samtidigt med nära till bland annat dass och bastun.

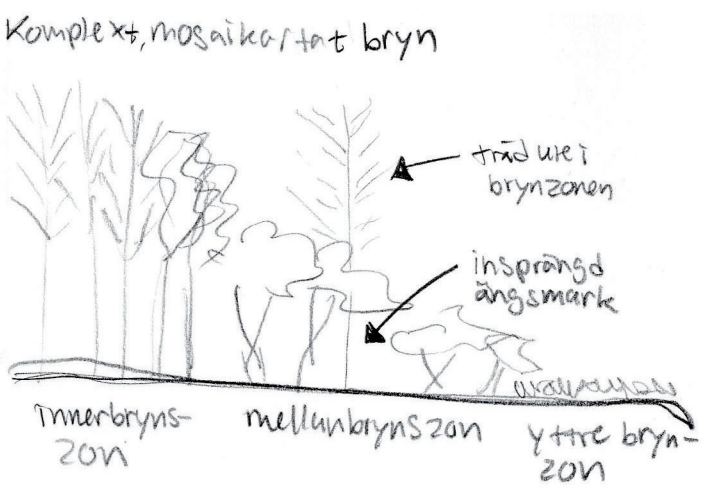

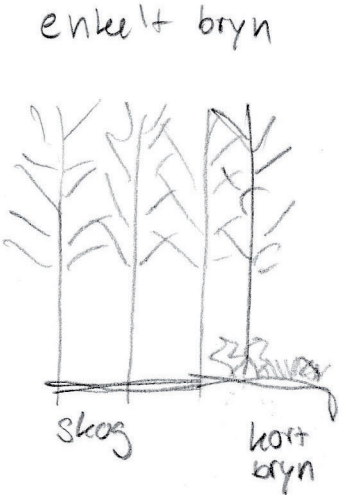

Vänster: Skeppssättningen på infiltrationsanläggningen Höger ovan: Placeringen av patrullstugorna Höger nedan: Glassbacken.

”Skeppssättningen” på infiltrationsanläggningen bör resas så som det var tänkt från början, den blir då en mötesplats och en plats för spontana lekar.

För att sprida funktioner norrut på lägerområdet och för att samtidigt skapa en naturlig spontan mötespunkt är det lämpligt att lokalisera en lägerkiosk vid södersluttningen som leder upp till Norra ängen. Man kan då sitta i backen och äta sin glass och prata med andra lägerdeltagare. En skärm av pelarbok, *Fagus sylvatica 'Dawyck'* ramar in området.

Öster om Norra ängen finns ett område som scouterna får disponera, här finns flera fina sänkor som kan användas för bland annat lägerbål. Ljud sent på kvällen här stör inte de övriga lägerdeltagarna då det ligger en bit bort. I området finns också en gammal ruin lämpig som samlingsplats vid olika aktiviteter.

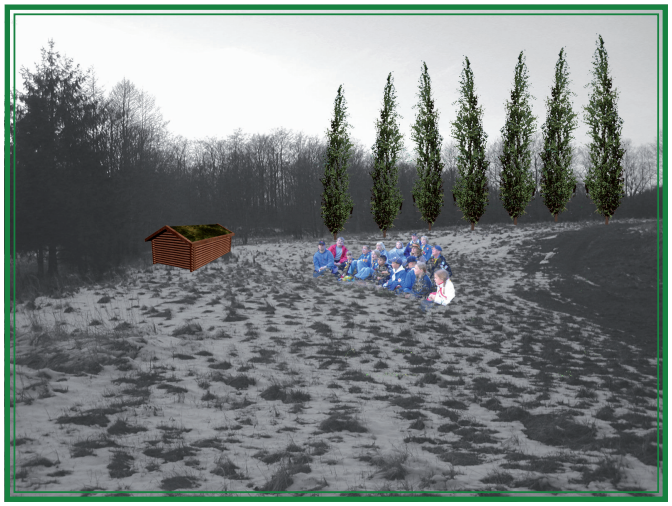

Bokkullarna

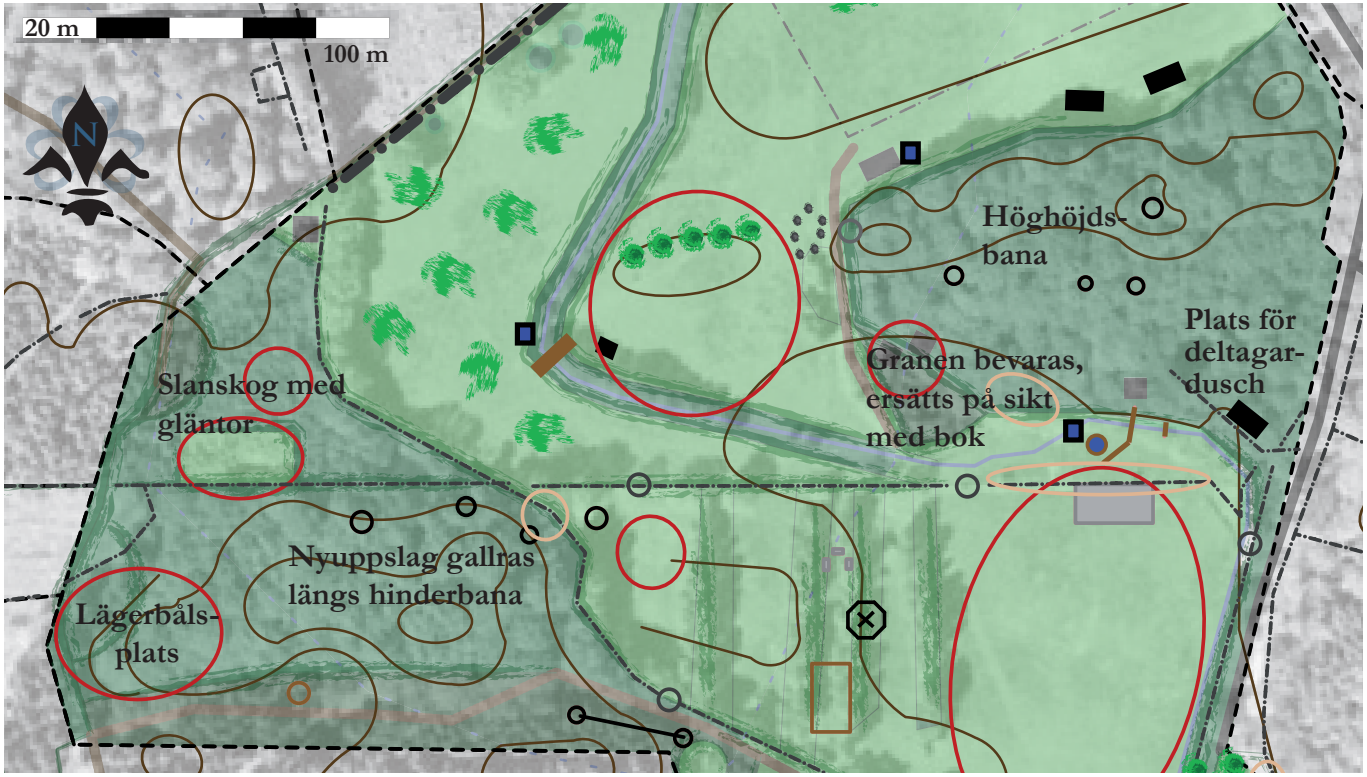

Bokkullarna har karaktären av ”den slutna gläntan”, gläntan som begränsas uppåt av ett slutet krontak.

Där aktiviteter ska ske på Nisses kulle, till exempel hinderbanan, skall nya plantor gallras bort. På andra ytor kan de lämnas att växa fritt för att skapa varierande karaktär över området och en karaktär som skiljer sig från Östra kullens pelarsal av stora bokar.

Skogen norr om Nisses kulle består av en blandskog med inslag av bland annat bok, gran, ask, lönn och björk. Detta kan användas som ett slanförråd och samtidigt kan man skapa gläntor. Gallring för slanbehovet ska ske i koncentrerade områden medan områden emellan lämnas. I de skapade gläntorna ska man låta nya uppslag växa upp så att skogen hela tiden består av tre stadier - öppna gläntor, igenväxande gläntor och avverkningsmogna träd. De skapade gläntorna kan då nyttjas för tillfälliga aktiviteter som varierar från läger till läger. Vid behov av plantering i gläntorna för att säkra tillväxten är lämpliga trädslag; vårtbjörk, *Betula pendula*, gråal, *Alnus incana* och asp, *Populus tremula*. En skärm med träd som inte gallras lämnas mellan gläntorna och Bananängen.

Nisses kulle sänker sig mot väster och kvällssolen, här finns utrymme för en lägerbålsplats stor nog att rymma hela lägret. Viss gallring behöver ske längst ner på kullen där elden ska placeras.

Vid placering av en höghöjdsbana på Östra kullen bör man tänka på att nyttja kullens höjdskillnader.

Grandungen invid vindskydden behålls men när granarna blir för stora byts de ut mot bok. Den lilla grandungen väster om vägen tas bort helt.

Den Östra kullen klarar av bebyggelse av till exempel deltagarduschar som passar att lokaliseras i detta område nära bland annat bastun.

Lägrets nya stora lägerbålsplats vänder sig mot väster och kvällssolen.

NÄR

I detta avsnitt, NÄR-avsnittet, beskrivs när i tiden förändringarna på Sjöröd bör vara genomförda och varför. Här besvaras alltså frågan; När ska förändringarna vara genomförda?

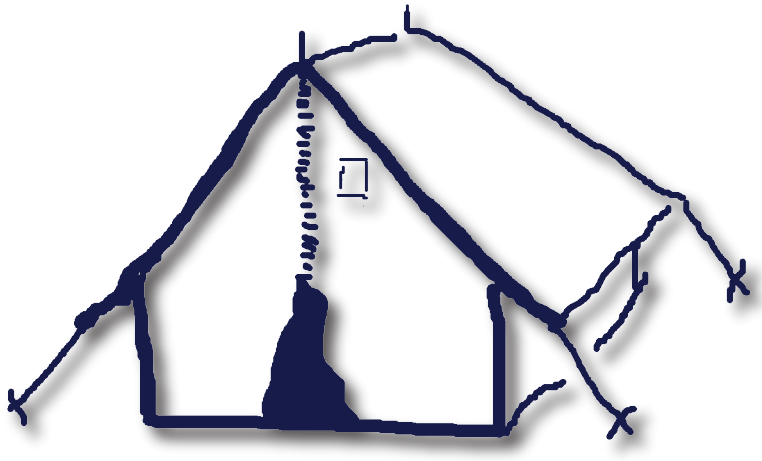

Tidsplanering

Sommaren 2011 kommer en världsscoutjamboree gå av stapeln på Rinkabyfältet utanför Kristianstad. En världsscoutjamboree är ett stort läger med deltagare från hela världen som hålls var fjärde år i olika länder. 2011 är det Sveriges tur att arrangera lägret. Temat för lägret är ”Simply scouting” med underrubrikerna möten, natur och solidaritet. Målet är att alla deltagarna på lägret ska få åka på ett så kallat camp-in-camp. Ett camp-in-camp på världsjamboreen 2011 kommer att bestå av ett hundratal scouter i tre omgångar som bussas till ett av hundratalet lägerområden i Södra Sverige eller Danmark. Här ska de internationella scouterna få prova på typisk skandinavisk scouting i naturen. På hemsidan för världsjamboreen (www.worldscoutjamboree.se) nämns att scouterna ska få laga mat över öppen eld, uppleva svensk kultur i form av t.ex. hantverk eller midsommarfirande samt få prova på någon naturnära aktivitet. Det sägs också att standarden på huvudlägret är högre än på ett vanligt svenskt scoutläger med varmvattenduschar, dyrare mat och mer påkostat program (World scout jamboree 2008).

Detta läger ger Sjöröd chansen att få marknadsföra sig för en internationell publik, men även för en svensk publik i form av lägerfunktionärer, genom att arrangera en camp-in-camp. De flesta utvecklingar och ombyggnader som föreslås i denna plan bör därför vara genomförda tills sommaren 2011. Sjöröd bör då klara av att uppfylla kraven som ställs på en anläggning för att kunna få arrangera en camp-in-camp.

En annan tidpunkt av betydelse för utvecklingen av Sjöröd är hösten 2009 då lansering av det nya scoutprogrammet beräknas (Svenska scoutrådet 2008a).

Genomförande

Inom ideella organisationer har man ofta en begränsad tillgång till pengar men däremot tillgång till gratis arbetskraft. Detta leder till att vid val av åtgärder och metoder kan det vara lämpligt att välja arbetsintensiva metoder men som har en låg materialkostnad. Metoder som är arbetsintensiva under en begränsad tid, till exempel att slå ängar en gång om året jämfört med att hålla en gräsmatta klippt, passar också bättre till tidsrytmen på ett lägerområde. Lägerdeltagarna kan ges möjlighet att medverka i uppbyggnaden och skötseln av området.

Åtgärderna som behöver utföras på Sjöröd är av tre slag, åtgärder som behöver eller kan utföras snarast, åtgärder som bör vara klara sommaren 2011 samt åtgärder som är tänkta att ske på längre sikt.

Ett camp-in-camp ger kontraster till ett storläger. Ovan: Tält i tallskogen på Vindalsö, Stockholms skärgård. Nedan: Jüngijamborii 2007, Rinkabyfältet.

Tidsplan

Snarast

Åtgärder som bör ske snarast är av två olika typer. Antingen är det åtgärder som tar lång tid, till exempel att skapa ny vegetation, och att de därför bör startas så snart som möjligt. Eller så är de åtgärder som är av ett enklare slag och alltså kan utföras relativt snabbt.

Äppelallé längs infarten
Björkskärm på Södra ängen
Brynzon på Norra ängen
Trädgrupper på Bananängen
Pelarbok i backen upp mot Norra ängen
Bygg vår egen stenmur

Lägerbålsplats på Nisses kulle
Döda träd gallras bort på hela området
Ta fram gårdsplanen
Mittpunkten markeras med en sten
Röja samlingsplatser i området öster om Norra ängen
Lägerkiosk
Granar gallras bort
Restaurera skeppssättningen
Gallra Nisses kulle

2011

Åtgärderna som bör vara klara till 2011 är åtgärder som tar längre tid att utföra men som lämpligtvis är klara till Världsjamboreen.

Scen på Södra ängen
Skyltning förbättras på och från/till området
Södra entrén
Höghöjdsbana
Rotunda
Nya patrullstugor
Murarna restaureras
Träd gallras längs murar
Labyrint på Södra ängen
Nybyggnad av förrådsbyggnader etc.

Lång sikt

Åtgärderna som är tänka att ske på lång sikt är åtgärder som inte är relevanta i nuläget.

Södra ängen gallras
Nya gläntor gallras och ny björk planteras på Södra ängen
Nytt hus
Deltagarduschar
Den stora grandungen gallras bort

VARFÖR

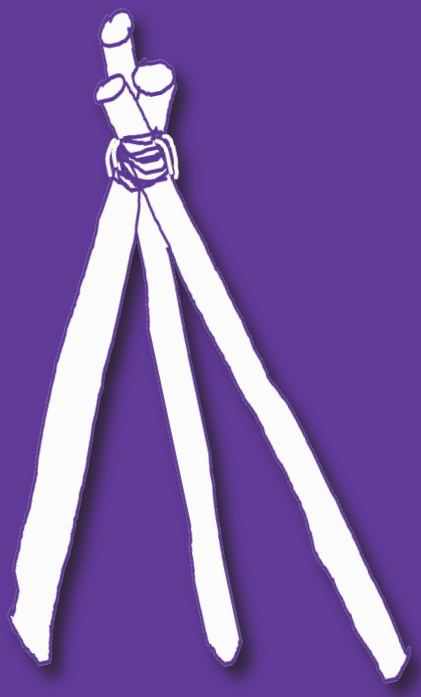

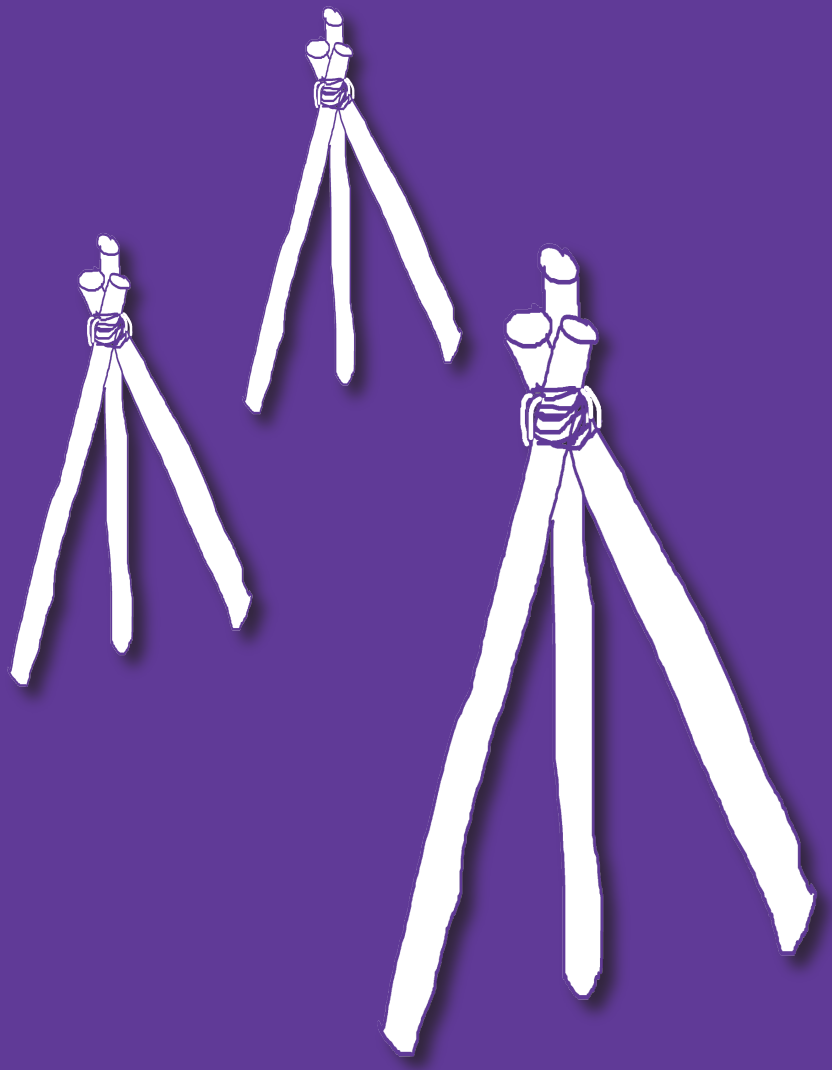

Detta avsnitt, VARFÖR-avsnittet, kopplar tillbaka till teorierna, metoderna och bakgrundsfakta. Här finns också en reflektion över examensarbetet och resultatet.

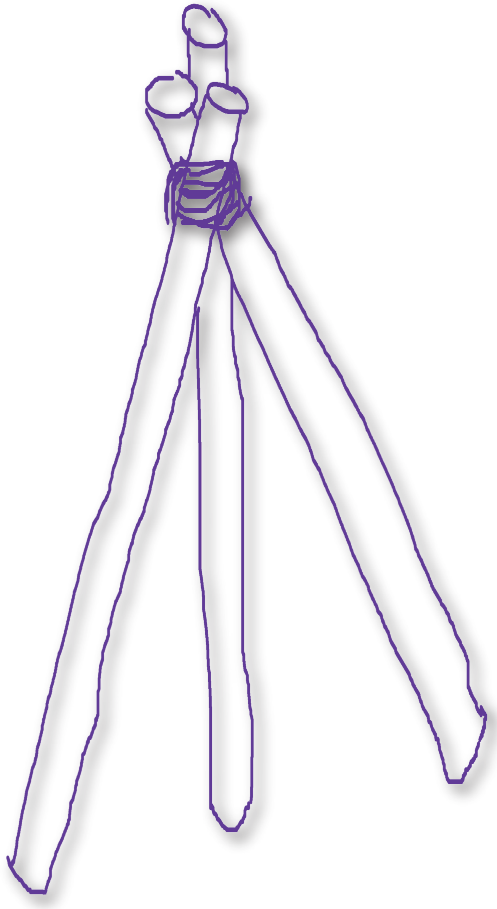

Därför!

Detta förslag för Sjöröd kretsar kring ett antal aspekter som är viktiga för utformande av lägerområden. Dessa aspekter kommer antingen från scoutings mål och metoder, från landskapet kring Sjöröd, från Sjöröds egenskaper och förutsättningar, från teorier om destinationsutveckling, från basfakta om lägerutformning, från scouters egna synpunkter eller från användarnas åsikter. Dessa aspekter kan ses som de punkter som är de viktigaste för utformning av läger i allmänhet och för utformandet av Sjöröd i synnerhet.

Friluftsliv är en viktig del av scoutings mål och metod och därför ges det stort utrymme för olika typer av friluftsliv på Sjöröd.

Både fasta och tillfälliga aktiviteter, liksom deltagande aktiviteter och projekt får plats på lägerområdet och har utrymme att ske parallellt.

Learning-by-doing är viktigt inom scoutrörelsen och med ett flexibelt lägerområde ges möjlighet för lägerdeltagarna att interagera med lägerområdet och lära av det.

En annan viktig aspekt är den lilla gruppen, patrullen, att kunna utföra arbete tillsammans. För det krävs en mängd platser där man kan vara ostörda.

Att möta nya människor är viktigt och skapar nya kunskaper och erfarenheter. På Sjöröd kommer man ha möjlighet både att mötas mer formellt på till exempel lägerbålsplatsen, framför stora scenen eller mer informellt i glassbacken och på andra ställen som deltagarna själva uppfinner.

Sjöröd har en rik historia som syns tydligt i landskapet, detta bevaras och lyfts fram för att visa på detta viktiga element. Sjöröd återfår en del av sina äppelträd som är typiska för gården och för hela Österlen.

Det växtmaterial som är typiskt för området, bland annat bokskogen, synliggörs och kompletteras med växter som inte är främmande men som ändå ger kontraster.

På Sjöröd ges det möjlighet att bygga lägerbyar som är anpassade till landskapet, till de baskrav som ställs på lägerbyar och till det aktuella lägrets krav.

Sjöröd blir en lägeranläggning som är rustad att möta framtidens större anpassning till miljön och de krav som det kommer att ställa på bland annat resurshushållning.

Verksamheten på Sjöröd ges möjlighet att växa och utnyttja området mer effektivt.

Sjöröd får en identitet som ”gläntan i skogen”, vilket kan användas i bland annat marknadsföring.

Som en sammanfattande slutsats skulle man kunna säga att platsens förutsättningar tas till vara med hänsyn tagen till scoutverksamheten idag och i framtiden.

Det är kul! Alltså är det scouting!

Foto: LOTS

Reflektion

… söker sin egen tro och respekterar andras

För att kunna utforma ett lägerområde måste man fråga dem som ska använda det om deras åsikter. Både de som har inflytande idag, och de som är potentiella att kunna använda det i framtiden. Som landskapsarkitekt måste man ibland vara den svages röst och ge röst åt dem som kanske inte hade fått tala annars. Men man måste samtidigt lita på sina yrkeskunskaper och den insikt man fått under utbildningen. Detta är mitt förslag och visar hur jag ser på Sjöröd, och förslaget har naturligtvis påverkats av mig och de som jag valt att prata med. En brist är att de yngre scouter jag valde att prata med inte hade varit på läger på Sjöröd.

… är ärlig och pålitlig

För att någon annan ska ha nytta av arbetet måste man noga redovisa de källor man använt och de personer man pratat med. Jag har dock valt att inte skriva ut namnet på de scouter jag pratat med eller vilken kår de kommer ifrån.

Om någon skulle vilja fortsätta forska i till exempel Sjöröds historia eller vad scouter vill göra på läger kan de ta vid där jag slutade.

… är vänlig och hjälpsam

Under arbetets gång har jag upptäckt att det finns en brist i litteraturen och det är litteratur om hur man egentligen ska utforma ett läger. Vad man bör tänka på, både på en mer övergripande nivå och små praktiska frågor. Detta examensarbete är ett försök att råda bot på detta, men det skulle behövas göras ett grundligare arbete.

Andra scoutanläggningar i Sverige skulle också ha nytta av att göra en liknande översyn över sin anläggning för att vara rustade inför framtiden. Jag hoppas att de kommer att ha nytta av arbetet jag gjort.

… visar hänsyn och är en god kamrat

Återigen, tack alla som hjälpt mig i arbetet! Utan er hade det inte blivit något examensarbete.

… möter svårigheter med gott humör

När man håller på med ett examensarbete går ingenting som på räls och många gånger måste man uppfinna hjulet. Hade jag fått möjlighet att göra arbetet en gång till hade det naturligtvis gått mycket lättare och fortare fram och jag hade redan från början vetat var jag skulle leta. Det tog till exempel väldigt lång tid innan jag insåg att jag inte skulle hitta några fler gamla kartor.

… lär känna och vårdar naturen

Det är min fulla uppfattning att bland det som är det viktigaste inom scouterna är kontakten med naturen och friluftslivet. Jag vet att det finns många som delar den åsikten men att det samtidigt finns de som har andra åsikter. Detta har naturligtvis påverkat hur jag valt att göra mitt förslag.

En annan sak som påverkat mig är min syn på landskapet. Jag som aldrig satt min fot på vare sig Sjöröd eller ens på Österlen innan arbetet startade hade inga förutfattade meningar om hur det skulle se ut i området. Å andra sidan har jag fått gå till litteraturen och se vad de har att säga om Skåne och om landskapet kring Sjöröd.

… känner ansvar för sig själv och andra

Jag lämnar nu över förslaget med varm hand till Södra Skånes scoutdistrikt och låter dem genomföra de delar de tycker passar.

Källor

Bildkällor

Samtliga foton och illustrationer är, där inte annat anges, producerade av författaren. Fotografier och kartor har publicerats med tillstånd från respektive upphovsman där så krävs.

Skriftliga källor

4H (2008) 4H:s lägerpärm [online] Tillgänglig: http://www.lagersajten.nu/lagerparmen/4Hs_Lagerparm.pdf [2008-04-23]

Baden-Powell, R (1997) *Scouting for boys: En handbok för träning i god medborgaranda genom förtrogenhet med naturen*. (Nytryck av 1960 års upplaga). Stockholm: Scoutförlaget

Bengtsson, B. (2004) Allemansrätten Vad säger lagen? [online] Tillgänglig: http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-8161-6.pdf [2008-04-29]

Björkman, S. (red) (1944) *Svenska gods och gårdar: D. 4 Skåne sydöstra delen*. Uddevalla: Svenska gods och gårdar

Bohlin, M & Elbe, J. (red.) (2007) *Utveckla turistdestinationer: Ett svenskt perspektiv*. Uppsala: Uppsala Publicing House

Brügge et. al (1995) *Woodcraft: Naturnära scouting - en livsstil*. Stockholm: Svenska scoutförbundet

Brügge et. al (2007) *Friluftslivets pedagogik*. Stockholm: Liber

Fastighetssök (2008) Simrishamn Gyllebo 1:16. Tillgänglig: Lantmäteriets databas [2008-03-13]

Gustavsson (2004) Exploring woodland design I: Dunnett, N. *The dynamic landscape* 184-214. London: Spoon Press

Julén, T & Lindström, P (2006) *Sjöröd önskemål för framtiden*. Opublicerat material. Staffanstorp 2006-11-20

Larsdotter, A. (2005) Drömmarnas mål ligger österut [online] Tillgänglig: http://www.popularhistoria.se/o.o.i.s?id=43&vid=1137 [2008-04-10]

Lenninger, A. & Olsson, T. (2006) *Lek äger rum*. Stockholm: Formas

Liljestrand, J. (2007) Vi äro svenska scouter vi. [online] Stockholm: Atlas Tillgänglig: ELIB [2008-02-17]

Lindhagen, G. (1998) *Sjöröd Pärm S1-S4*. Opublicerat material. Tillgänglig: Södra Skånes scoutdistrikts kansli i Torna-Hällestad [2008-03-16]

Lindsten, C.A. (1982) Vad gör scouting till just scouting I: Puke, M. *Scoutings historia* 152-154. Stockholm: Scoutförlaget

Länsstyrelsen i Kristianstads län (1996) *Från Bjäre till Österlen: Skånska natur och kulturmiljöer*. Kristianstad: Länsstyrelsen i Kristianstads län

Länsstyrelsen i Skåne (2007) 7. Gyllebosjön [online] Tillgänglig: http://www.m.lst.se/m/Om_Lanet/Naturguiden/Simrishamn/7._Gyllebosjon.htm [2008-04-04]

Nilsson, A.S. m. fl. (1991) *Östra Vemmerlöv – vår byggd*. Simrishamn: Östra Vemmerlövs Byalag

Position Skåne AB (2005) Skåneavisen [online] Tillgänglig: http://www.skane.com/pdf/skaneavisen_2005-2.pdf [2008-02-09]

Puke, M. (1982) *Scoutings historia*. Stockholm: Scoutförlaget

Region Skåne (2006) Vad är typiskt skånskt? [online] Tillgänglig: http://www.skane.se/templates/Page.aspx?id=148369 [2008-04-10]

Riksantikvarieämbetet (2003) Östra Vemmelöv 59:1 [online] Tillgänglig: http://www.kms.raa.se/cocoon/fmispublic/visa?objektid=10117000590001 [2008-04-10]

Sandell, K & Sörlin, S (2000) *Friluftshistoria*. Stockholm: Carlsson Bokförlag

Scouterna (2007) Programförklaring för scouterna i Sverige [online] Tillgänglig: http://www.scout.se/upload/Programutveckling/Programf%C3%B6rklaring%20augusti%2007.pdf [2008-01-31]

Scoutrörelsens arbetsgrupp (1993) *Scoutuppslagsboken* 2 rev. uppl. Göteborg: Svenska scoutrörelsen

Simrishamns kommun (2001) Översiktsplan Simrishamns kommun [online] Tillgänglig: http://www.simrishamn.se/sv/bygga_bo/planer/oversiktsplaner/ [2008-03-14]

Skånsk ornamnsdatabas (2008) Sjörödsgård [online] Tillgänglig: http://130.235.143.140/beb/sokharad.aspx sökning på Sjöröd [2008-04-10]

SNA (1999) *Atlas över Skåne* Uppsala: Almqwist & Wiksell

Sporrong et al (1995) *Svenska landskap*. Stockholm: Naturvårdsverket

Statens räddningsverk (2004) Statens räddningsverks allmänna råd och kommentarer om brandskydd vid campinganläggningar [online] Tillgänglig: http://www.raddningsverket.se/RSDoc/SRVFS_2004-12.pdf [2008-04-22]

Stensson, H. (2006). Varför minskar användningen av patrulledare? En studie av patrulledarskapet inom scoutrörelsen. [online] Tillgänglig: http://www.scout.se/reportage1____9097.aspx Examensarbete Umeå universitet

Stockholms scoutdistrikt (1962) *Vässarö En inventering ett förslag*. Stockholm: Stockholms scoutdistrikt

Svalin, E. (1999) *Den gröna labyrinten*. Västerås: ICA Bokförlag

Svenska scoutförbundet (2006) Kårhandboken [online] Tillgänglig: http://www.ssf.scout.se/upload/SSF/Service/ladda_hem/regler_%20och%20vagledning/karhandboken_2006.pdf [2008-01-23]

Svenska scoutförbundet (2007) Redovisning av scoutverksamhet i patrull, avdelning, och kår – så funkar det! [online] Tillgänglig: http://www.ssf.scout.se/upload/SSF/Service/redovisning_lokalavdelning/lokalavdelningar_redovisningsguide.pdf [2008-04-10]

Svenska scoutförbundet (2008a) Redovisning av lokalavdelning [online] Tillgänglig: http://www.ssf.scout.se/service/redovisning-av-lokalavdelning/ [2008-04-10]

Svenska scoutförbundet (2008b) Stadgar för Svenska scoutförbundet [online] Tillgänglig: http://www.ssf.scout.se/upload/SSF/Service/ladda_hem/styrdokument/stadgar_2008.pdf [2008-01-25]

Svenska scoutförbundet (2008c) Anläggningar [online] Tillgänglig: http://www.ssf.scout.se/service/anlaggningar/ [2008-04-14]

Svenska scoutrådet (2008a). Senaste nytt om programutvecklingen [online] Tillgänglig: http://www.scout.se/reportage1____10282.aspx [2008-04-10]

Svenska scoutrådet (2008b). Vanliga frågor [online] Tillgänglig: http://www.scout.se/reportage1____8995.aspx [2008-01-28]

Svenska scoutrådet (2008c) Plan för arbetet [online] Tillgänglig: http://www.scout.se/reportage1____4641.aspx [2008-04-10]

Tollin, C. (1996) *Ättebackar och ödegärden: De äldre kartorna i kulturmiljövården*. Uppsala: Riksantikvarieämbetet

Waldemarson (1999) *Översikt över Nordens vegetation* 5 rev. uppl. Lund: Ekologiska institutionen

Westberg, A. (2007) *Den upproriska skötsamheten: Att vara ung och scout*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet

World scout jamboree (2008) Swedish scouts [online] Tillgänglig: http://www.worldscoutjamboree.se/en/ [2008-04-10]

WOSM (2005) Renewed Approch to Programme [online] Tillgänglig: http://www.scout.org/en/content/download/3593/32864/file/RAP_Toolbox_e.pdf [2008-01-31]

Muntliga källor

Gunnarsson, Allan, lärare, SLU Alnarp

Johnson, Magnus, ordförande anläggningsgruppen, Södra Skånes scoutdistrikt

Jonsson, Gun & Uno, grannar till Sjöröd

Julén, Tedde, anläggningsgruppen, Södra Skånes scoutdistrikt

Lindhagen, Gösta, f.d ordförande anläggningsgruppen, Södra Skånes scoutdistrikt

Redgård, Patrik, LOTS, Södra Skånes scoutdistrikt

Arkiv

Alnarpsbiblioteket kartarkiv: Ekonomiska kartan 2D2j Gyllebo 1974, Skånska rekognoseringskartan 1815

Landsarkivet i Lund: Skogsbruksplan 1977

Lantmäteriet i Malmö: Fastighetssök

Lantmäteriets forskningsarkiv i Gävle: Laga skifteskarta 1868, 1911, Hemmansklyvningskarta 1923

Lunds universitetsbiblioteks arkiv: Häradsekonomiska kartan 1923, Gröna kartan 1986, 1988, 1995, 2002

Scoutmuseet i Kjesäter: Ingen information om Sjöröd

Scoutmuseet i Malmö: Information om Vision 90, Nomad 96

Stockholms stadsarkiv: Vässarö en utredning – ett förslag

Södra skånes scoutdistrikts kansli: Pärmar med samlat material om Sjöröd

Arkivet för Gyllebo säteri finns numera på Axelsvolds gård i Svalöv. Det har kommit dit via arv. Eventuellt kan mer information om Sjöröds historia finnas i detta arkiv, men det är inte troligt.

Landsarkivets 10 budord
Var rädd om handlingarna. De är unika och får inte skadas.
GYLLEBO SJÖ
ARKIVCENTRUM SYD

Bilaga 1 - Intervjuguide

Ett urval av dessa frågor ställdes till de olika intervjupersonerna, anpassning skedde till personens ålder och till intervjusituationen.

Intervjuguide för scouter

Har du varit på läger tidigare?
Har du varit på läger på Sjöröd?

Vad är roligt att göra på läger?
Vad är tråkigt att göra på läger?
Vad vill du göra när du åker på läger?
Kom på nått galet du skulle vilja göra på ett läger!

Vad brukar ni göra när ni är på läger?
Kan du berätta om något speciellt bra lägerminne?

Vad brukar ni göra när ni är på hajker / andra utfärder?
Berätta om något speciellt bra hajkminne?

Hur var det senaste lägret du var med om?
Vad gjorde ni då?
På vilken plats var ni?
Hur såg det ut? Beskriv!
Vad var bra och vad var dåligt?

Tycker du om att vara utomhus?

Hur kan ett läger göras bra?
Vad är viktigt med hur det ser ut på lägret?
Ge tips på hur man skulle kunna utforma ett läger!

Hur väljer din kår på vilken plats de ska ha sitt sommarläger? Vad är viktigt i valet?

Intervjuguide för LOTS

Berätta lite om dig själv. Hur länge har du varit scout?
Hur länge har du varit på Sjöröd?

Har du varit på Sjöröd som scout? Som ledare?

Vad vill du göra på läger? Hur vill du ha ett läger?

Vad är din syn på området Sjöröd?

Vad tycker du om Sjöröd idag? Bra/dåligt?

Har du varit på läger på någon annan lägeranläggning?
Vad tycker du om Sjöröd jämfört med den/de anläggningarna? Bättre/ sämre?

Har du förslag på hur man skulle kunna ändra på området?
Finns det något du tycker borde bli bättre?
Tänk som scout, som ledare och som funktionär.

Plats för Bilaga 2

”Försök lämna denna värld
en smula bättre än den var
när du kom in i den”

Baden-Powell,
scoutings grundare

Bilaga 2 - Förslag
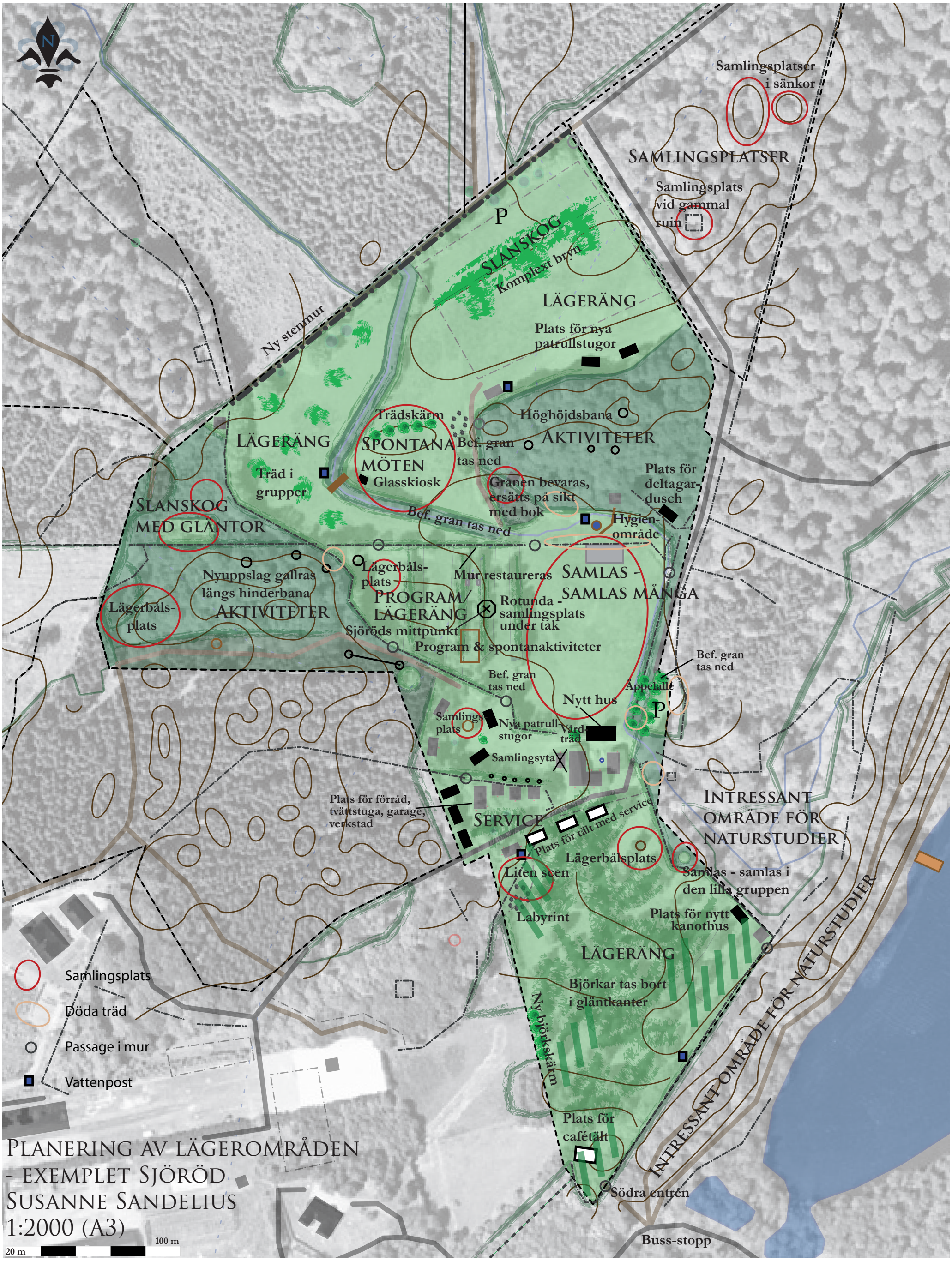
Sjöröd - gläntan i skogen